

162697

**T.C.
NİĞDE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH BİLİM DALI
YAKINÇAĞ TARİHİ ANA BİLİM DALI**

ADİYAMAN EĞİTİM TARİHİ

(1923 – 2004)

Danışman

Yrd. Doç. Dr. İbrahim ÖZTÜRK

Hazırlayan

Memet ORUÇ

NİĞDE – 2005

Niğde Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Memet ORUÇ'a ait "Adıyaman Eğitim Tarihi (1923-2004)" adlı çalışma,
jürimiz tarafından, Tarih Anabilim Dalı, Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı'nda

YÜKSEK LİSANS TEZİ

olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Üye

Üye

Üye

Üye

ÖZET

Adıyaman, Malatya iline bağlı bir kaza iken 1 Aralık 1954 yılında il oldu. Adıyaman'ın eğitim tarihine başlamadan önce, ülkemizin mutlakiyet, meşrutiyet, kurtuluş savaşı dönemi ve Cumhuriyetten sonraki eğitim tarihi kısaca anlatıldı. O dönemlerde ülkemiz genelindeki eğitim durumu ile Adıyaman eğitimini karşılaştırmaya çalışıldı.

Adıyaman'ın eğitim tarihini 1923-1954 yılları arasında ayrı, 1954 yılından sonraki dönemde merkez ve ilçeleri tek tek ele alınmıştır. Okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim, yaygın eğitim, özel eğitim, yurt ve pansiyonlar, yüksek öğretim alanlarında eğitim tarihini ilçeler bazında anlatılmıştır.

Adıyaman'da eğitimde derin izler bırakan trahom hastalığı 1950 yılından sonra salgın halde yaşanmıştır. Bu göz hastalığı yüzlerce insanımızın görme özürlü olmasına neden olmuştur. Uzun yıllar insanlar okula gidememiştir.

1927 yılından itibaren 3 yıl ve 5 yıl süreli ilkokullar açılmaya başlamıştır. 1955 yılından sonra ortaöğretim alanında okullar açılmıştır. Yükseköğretim alanında, İnönü Üniversitesi ve Gaziantep Üniversitesine bağlı çeşitli bölümler açılmıştır.

Eğitimle ilgili istatistiksel bilgiler öğrenci, öğretme, derslik, okul vs. alanlarda açıklamaları içermektedir.

SUMMARY

Adiyaman became a city on 1 December 1954 while it was once a district connected to Malatya. Before the history of education in Adiyaman, the researcher in our country during Independence war periods and after the declaration of republic. The objective of the research is to compare the education throughout our country with the education in Adiyaman.

The history of education in Adiyaman is studied in two different periods; one period including the years between 1923-1954 and the other starting with 1954. All the districts are dealt with one by one in the period after 1954. The history of education in Pre-school, Primary School, Secondary School, Education, Private School, Dormitories and Pansions and Higher Education is explained in accordance with each district separately.

Trachoma, an epidemic eye illness, appeared in Adiyaman after 1950 and it had a great influence on the education in Adiyaman causing a lot of our people become blind. Thus; many people couldn't attend school for long years.

Primary Schools that have 3 and 5 years of education started to open in 1927 while secondary schools opened after 1955, some departments at İnönü University and Gaziantep university also opened.

The study includes some statistical information about student, teacher, classroom, school, etc.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	1
SUMMARY	1
İÇİNDEKİLER	I
KISALTMALAR CETVELİ	VII
ÖNSÖZ	VIII
GİRİŞ	1
ADİYAMAN HAKKINDA GENEL BİLGİ.....	1
1.1. ADİYAMAN İLİNİN İDARİ YAPISI	1
1.1.1. Adıyaman Hakkında Genel Bilgi :	1
1.1.2. Adıyaman Merkez İlçeye Bağlı Köy ve Mezralar	2
ÇAYLI.....	4
1.1.3. Adıyaman İlinin Coğrafyası :	6
1.2. ADİYAMAN'IN TARİHİ	7
1.2.1. Cumhuriyet Öncesi :	7
1.2.2. Cumhuriyet Dönemi:.....	9
1.2.2.1. 1923-1960 Yılları.....	9
1.2.2.2. 1960-1998 Yılları;	10
1.2.2.3.2004 ve Sonrası.....	11
1. BÖLÜM	12
CUMHURİYET ÖNCESİ VE SONRASI EĞİTİM POLİTİKALARI	12
1.1. MUTLAKİYET DÖNEMİ: (1878-1908):	12
1.1.1. Mutlakiyet dönemi eğitimi temel özellikleri.....	12
1.1.2. Mutlakiyet Döneminde Adıyaman'daki Eğitimin Durumu	13
1.1.3. Mutlakiyet Döneminde Adıyaman'da Orta Öğretimin Durumu.....	14
1.2. MEŞRUTİYET DÖNEMİ (1908-1918):	14
1.2.1. Meşrutiyet Dönemi Eğitiminin Temel Özellikleri.....	14
1.2.2. Meşrutiyet Dönemindeki Adıyaman İlindeki Eğitimin Durumu:	17
1.3. KURTULUŞ SAVAŞI DÖNEMİ: (1919-1922).....	17
1.3.1. Kurtuluş Savaşı Dönemi eğitiminin temel özellikleri şunlardır:	17
1.3.2. Adıyaman 'da Cumhuriyet Öncesi Eğitim ve Öğretim:	18
1.3.2.1. Sıbyan Mektepleri (Mahalle Mektepleri):	18
1.3.2.2. Medreseler:	19
1.3.2.3. Azınlıkların Eğitim ve Öğretim Durumları:	19

1.4. CUMHURİYETİ DÖNEMİ EĞİTİM POLİTİKALARI	19
1.4.1. Cumhuriyet Dönemi Eğitiminin Temel Özellikleri Şunlardır:.....	19
1.4.2. Tevhid-i Tedrisat Nedir?.....	22
1.4.3. Yazı, Dil ve Tarih İnkılaplarının Eğitimimizdeki Yeri Nedir?.....	24
1.4.4. Cumhuriyet Döneminde Okul Öncesi Eğitiminde Yenilik ve Gelişmeler Nelerdir?.....	25
1.4.5. Cumhuriyet Döneminde İlköğretimde Yenilik ve Gelişmeler Nelerdir?..	26
1.4.6. Cumhuriyet Döneminde Ortaöğretimde Yenilik ve Gelişmeler Nelerdir?27	
1.4.7. Cumhuriyet Döneminde Yüksek Öğretimde Yenilik ve Gelişmeler Nelerdir?.....	29
1.4.8. Cumhuriyet Döneminde Mesleki ve Teknik Eğitimdeki Yenilik ve Gelişmeler Nelerdir?	39
1.4.9. Cumhuriyet Döneminde Özel Öğretim, Azınlık ve Yabancı Okulların Durumu Nedir?	41
1.4.9.1. Türklerin Giriştiği Özel Öğretim	41
1.4.9.2. Azınlık ve Yabancıların Giriştiği Özel Öğretim.....	42
1.4.9.3. Özel Dershanelerin Eğitimimizdeki Yeri Nedir?.....	44
1.4.10. Cumhuriyet Döneminde Özel Eğitimde Yenilik ve Gelişmeler Nelerdir?	46
1.4.11. Cumhuriyet Döneminde Öğretmen Yetiştirme Politikası ve Çabaları Nelerdir?	47
1.4.11.1. Köy Enstitülerinin Kuruluşu, Programları ve Çalışmaları Nasıldır?	58
1.4.12. Karma Eğitim Ne Zaman ve Nasıl Gerçekleşmiştir?.....	67
1.4.13. Cumhuriyet Döneminde Halk Eğitimi Çalışmaları Nelerdir?.....	70
2. BÖLÜM	76
CUMHURİYET DÖNEMİ ADIYAMANDA EĞİTİM	76
2.1. İLİN EĞİTİM DURUMU.....	76
2.1.1. Genel Durumu.....	76
2.1.2. Yıllara Göre Adıyaman'da Eğitim.....	76
2.1.3. Genel Öğrenci Sayıları.....	77
2.1.4. Yıllara göre Çağ Nüfusları Ve Okullaşma Oranları;	77
2.1.5. Bir Dersliğe Düşen Öğrenci Sayısı ;	79
MERKEZ.....	79
SAYISI.....	80
2.2. İLİN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM DURUMU	82
2.3. İLİN İLKÖĞRETİM DURUMU	84
İLK ÖĞRETİMDE ÖĞRETİM ŞEKLİ.....	85
2.3.1. Yatılı İlköğretim Bölge Okulları ve Pansiyonlu İlköğretim Okullarının Durumları	85
YATAK KAPASİTESİ.....	85
YATILI ÖĞRENCİ SAYISI.....	85

2.3.2. <i>Taşımalı Eğitim;</i>	85
İLÇELER.....	86
TAŞINAN ÖĞRENCİ SAYISI.....	86
2.4. İLİN ORTA ÖĞRETİM DURUMU.....	94
2.4.1. <i>Orta Öğretimde Öğretim Şekli ve Cinsiyetlere Göre Okullaşma Oranı;</i> 95	
ÇAĞ NÜFUSU.....	95
15 YAŞ.....	95
15 YAŞ.....	95
15 YAŞ.....	95
2.4.2. <i>Genel ve Meslek Liselerinde Öğrenci Durumu ;</i>	96
2.4.3. <i>Yıllara Göre ÖSS Başarı Durumu ;</i>	96
2001 YILI ÖSS BAŞARI DURUMU	97
2.5. İLDE ÇIRAKLIK VE YAYGIN EĞİTİM.....	104
PRATİK KIZ SANAT OKULU	109
2.6. İLDE ÖZEL EĞİTİM.....	110
2.7. İLDE ÖZEL ÖĞRETİM , YURT VE PANSİYONLAR	110
2.7.1. <i>Özel Dershaneler</i>	111
2.7.2. <i>Özel Okullar:</i>	112
2.7.3. <i>Özel Etüt Eğitim Merkezleri ;</i>	112
2.7.4. <i>Özel Bilgisayar Kursları:</i>	112
2.7.5. <i>Özel Motorlu Taşıt Sürücüler Kursları</i>	112
2.7.6. <i>Orta Öğretim Özel Öğrenci Yurt ve Pansiyonları ;</i>	113
SAYISI	113
2.8. MERKEZ İLÇE	115
2.8.1. <i>2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Merkez İlçede Bulunan İlköğretim Okulları;</i>	115
2.8.2. <i>2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Merkez İlçeye Bağlı Kırsal Alandaki İlköğretim Okulları</i>	116
2.8.3. <i>2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Merkez İlçeye Bağlı Anaokulları ve Bünyesinde Ana Sınıfı Bulunan İlköğretim Okulları ;</i>	122
2.8.4. <i>Adıyaman İlindeki Orta Öğretim Okulları ;</i>	125
OKULUN ADI.....	125
2.8.5. <i>Adıyaman İlindeki Yüksek Öğretim :</i>	125
2.9. BESNİ İLÇESİ	127
2.9.1. <i>İdari Yapısı ;</i>	127
2.9.2. <i>İlçeye Bağlı Köyler ve Mezraları ;</i>	128
2.9.3. <i>İlçedeki Okul Öncesi Eğitimin Durumu ;</i>	129
2.9.4. <i>İlçedeki İlköğretim Durumu ;</i>	130

2.9.5. İlçedeki Orta Öğretimin (Lise ve Dengi Okullar) Durumu;	135
2.9.6. İlçedeki Çıraklık ve Yaygın Eğitimin Durumu ;	136
2.9.7. İlçedeki Özel Eğitimin Durumu ;	136
2.9.8. İlçedeki Özel Öğretim, Yurt ve Pansiyonların Durumu ;	137
2.9.9. İlçedeki Yüksek Öğretimin Durumu ;	137
2.10. ÇELİKHAN İLÇESİ.....	137
2.10.1. İlçenin Haritası ve İdari Yapısı ;	137
2.10.2. İlçeye Bağlı Köy ve Mezralar	138
BAĞLI MEZRALAR	138
2.10.3. İlçedeki Okul Öncesi Eğitimin Durumu;	138
2.10.4. İlçedeki İlköğretimin Durumu ;	139
2.10.5. İlçedeki Orta Öğretimin Durumu ;	140
2.10.6. İlçedeki Çıraklık ve Yaygın Eğitimin Durumu;	141
2.10.7. İlçedeki Özel Eğitimin Durumu;	141
2.10.8. İlçedeki Özel Öğretim Yurt ve Pansiyonların Durumu;	141
2.10.9. İlçedeki Yüksek Öğretimin Durumu ;	141
2.11. GERGER İLÇESİ.....	141
2.11.1. İlçenin Haritası ve İdari Yapısı;	141
2.11.2. İlçeye Bağlı Köyler ve Mezralar;	143
2.11.3. İlçedeki Okul Öncesi Eğitimin Durumu;	144
2.11.4. İlçedeki İlköğretim Durumu ;	144
ŞEHİR-KÖY.....	145
2.11.5. İlçedeki Orta Öğretim Durumu;	147
2.11.6. İlçedeki Çıraklık ve Yaygın Eğitimi Durumu ;	147
2.11.7. İlçedeki Özel Eğitimin Durumu;	147
2.11.8. İlçedeki Özel Öğretim, Yurt ve Pansiyonların Durumu ;	147
2.11.9. İlçedeki Yüksek Öğretimin Durumu ;	148
2.12. GÖLBAŞI İLÇESİ.....	148
2.12.1. İlçenin Haritası ve İdari Yapısı	148
2.12.2. İlçeye Bağlı Köy ve Mezralar	149
SIRA NO.....	149
2.12.3. İlçedeki Okul Öncesinin Durumu;	149
2.12.4. İlçedeki İlköğretimin Durumu ;	150
İLÇE ADI	151
ŞEHİR-KÖY.....	151
YAPIM TARİHİ	151
2.12.5. İlçedeki Orta Öğretimin Durumu ;	152
2.12.6. İlçedeki Çıraklık ve Yaygın Eğitimin Durumu;	152
2.12.7. İlçedeki Özel Eğitimin Durumu;	153
2.12.8. İlçedeki Özel Öğretim , Yurt ve Pansiyonların Durumu;	153

2.12.9. İlçedeki Yüksek Öğretimin Durumu;.....	153
2. 13. KAHTA İLÇESİ.....	154
2.13.1. İlçenin Haritası ve İdari Yapısı;.....	154
2.13.2. İlçeye Bağlı Köyler ve Mezralar;.....	155
2.13.3. İlçedeki Okul Öncesi Eğitimin Durumu;.....	157
2.13.3. İlçedeki İlköğretimin Durumu ;.....	158
2.13.4. İlçedeki Orta Öğretimin Durumu;.....	162
2.13.5. İlçedeki Çıraklık ve Yaygın Eğitimin Durumu ;.....	163
2.13.6. İlçedeki Özel Eğitimin Durumu;.....	163
2.13.7. İlçedeki Özel Öğretimin, Yurt ve Pansiyonların Durumu;.....	163
2.13.8. İlçedeki Yüksek Öğretimin Durumu ;.....	163
2.14. SAMSAT İLÇESİ.....	164
2.14.1. İlçenin Haritası ve İdari Yapısı;.....	164
2.14.2. İlçeye Bağlı köyler ve Mezralar;.....	165
2.14.3. İlçedeki Okul Öncesi Eğitimin Durumu;.....	165
1- BAĞARASI İLKÖĞRETİM OKULU.....	165
2.16.4. İlçedeki İlköğretimin Durumu ;.....	166
İLÇE ADI.....	166
ŞEHİR-KÖY.....	166
YAPIM TARİHİ.....	166
2.14.5. İlçedeki Orta Öğretimin Durumu;.....	167
2.14.6. İlçedeki Çıraklık ve Yaygın Eğitimin Durumu;.....	167
2.14.7. İlçedeki Özel Eğitimin Durumu ;.....	167
2.14.8. İlçedeki Özel Öğretim, Yurt ve Pansiyonların Durumu;.....	167
2.15. SİNCİK İLÇESİ.....	168
2.15.1. İlçenin Haritası ve İdari Yapısı;.....	168
2.15.2. İlçeye Bağlı Köy ve Mezralar;.....	169
2.15.3. İlçedeki Okul Öncesi Eğitimin Durumu ;.....	169
2.15.4. İlçedeki İlköğretimin Durumu;.....	170
İLÇE ADI.....	170
OKUL ADI.....	170
ŞEHİR-KÖY.....	170
2.15.5. İlçedeki Orta Öğretimin Durumu;.....	171
2.15.6. İlçedeki Çıraklık ve Yaygın Eğitimin Durumu ;.....	172
2.15.7. İlçedeki Özel Eğitimin Durumu;.....	172
2.15.8. İlçedeki Özel Öğretim Yurt ve Pansiyonların Durumu;.....	172
2.15.9. İlçedeki Yüksek Öğretimin Durumu ;.....	172
2.16. TUT İLÇESİ.....	172
2.16.1. İlçenin Haritası ve İdari Yapısı;.....	172

2.16.2. İlçenin Köyleri ve Mezraları;	173
2.16.3. İlçedeki Okul Öncesi Eğitimin Durumu;	173
2.16.4. İlçedeki İlköğretimin Durumu ;	174
2.16.5. İlçedeki Orta Öğretimin Durumu;	175
2.16.6. İlçedeki Çıraklık ve Yaygın Eğitimin Durumu;.....	175
2.16.7. İlçedeki Özel Eğitimin Durumu ;	175
2.16.8. İlçedeki Yüksek Öğretimin Durumu ;	176
SONUÇ	177
KAYNAKLAR	179

KISALTMALAR CETVELİ

a.g.e	: Adı geçen eser
a.g.m	: Adı geçen makale
a.g.t	: Adı geçen tez
A. Ü	: Ankara Üniversitesi
bkz	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DTCF.	: Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi
Haz.	: Hazırlayan
İ.Ü	: İstanbul Üniversitesi
İÜA	: İstanbul Üniversitesi Arşivi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
Yay.	: Yayınları
s.	: Sayfa

ÖNSÖZ

Adıyaman eğitim tarihi (1923 – 2004) konusunda yeterli araştırma yapılmaması ve öğretmen olmam sebebiyle beni çok heyecanlandırdı. Konuya yaklaşımım büyük ilgi ve istekle oldu. Adıyaman Valiliği , İl Milli Eğitim Müdürlüğü , İlçe Kaymakamlıkları, İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri, okullarda ve diğer kurumların arşivlerinden çalışmalarımı yaptım.

Adıyaman'ın eğitim tarihine başlamadan önce , ülkemizin mutlakiyet , meşrutiyet, kurtuluş savaşı dönemi (1919 – 1922) , Cumhuriyetten sonraki dönem (1923 sonrası) tarihi hakkında genel bilgi vermek amacıyla Türkiye tarihi hakkında genel bir bilgi vermek istedim.

1923 – 1954 yılları arasında Adıyaman Malatya İline bağlı kaza idi 1 Aralık 1954 tarihinde 6418 sayılı kanun ile Malatya ilinden ayrılarak İl olmuştur. 1954 öncesi Adıyaman ilinde eğitim öğretim adeta karanlık bir dönem geçirmiştir. Günümüz sınırları içerisinde merkez ilçe , merkeze bağlı ilçeler kasaba ve köyler dahilinde toplam ilkokul sayısının yok denecek kadar az olduğunu kayıtlardan tespit ettim.

Adıyaman 1950'li yıllarda trahom hastalığını salgın halde yaşamıştır. Yüzlerce insan gözlerini kaybetmiş , okul yaşamları da etkilenmiştir. Hatta okullarda trahomlular ayrı sınıflara alınmıştır. Okulların yaygınlaşmasından önce her yaştaki insan millet mekteplerinde ve halk evlerinde okuma yazma öğrenmişlerdir. İl genelinde köylerde üç yıl süreli kasaba ve ilçelerde beş yıl süreli okullar açılmıştır. Bu okullarda eğitimci ve öğretmenler görev yapmışlardır. Orta öğretim alanında okullaşma 1960 yılına kadar birkaç yerde olmuştur.

Konunun seçimi ve tamamlanmasından benden yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doc. Dr. İbrahim ÖZTÜRK'e ve Prof. Dr. Musa ŞAŞMAZ hocama şükranlarımı sunarım.

Mehmet ORUÇ

GİRİŞ

ADİYAMAN HAKKINDA GENEL BİLGİ

1.1. ADİYAMAN İLİNİN İDARİ YAPISI

Adıyaman İli Merkez İlçe hariç 8 ilçe, 12 belde, 369 köy ve 606 mezra ile oldukça dağınık bir yerleşim yapısı sergilemektedir. Yerleşim yerleri toplu cetveli aşağıya çıkarılmıştır.¹

Adıyaman İli Yerleşim birimlerinin ilçelere göre dağılımı

İLÇE ADI	BELDE	KÖY	MEZRA
Merkez İlçe	2	103	153
Besni	5	55	67
Çelikhan	1	16	38
Gerger	-	45	97
Gölbası	2	30	36
Kahta	1	72	136
Samsat	-	15	17
Sincik	1	22	57
Tut	-	11	5
GENEL TOPLAM	12	369	606

1.1.1. Adıyaman Hakkında Genel Bilgi :

Yüzölçümü 1702 km² olan Merkez İlçenin, toplam nüfusu 2000 yılı sayım sonuçlarına göre 249.530'dur. Bunun 178.600'ü İl Merkezinde, 70.930'u köylerde ikâmet etmektedir. Ancak iç güçler nedeniyle, İl Merkezi nüfusunun 180 binlere vardığı tahmin edilmektedir.²

GAP nedeniyle son on yılda İl Merkezinde ekonomik faaliyetlerde bir artış gözlenmiş, özellikle küçük sanayi alanlarındaki teşebbüsler hızlanmıştır. Kentin

¹ Adıyaman Valiliği İl Arşivi 1994 Yılı

² Adıyaman Valiliği İl Arşivi 1994 Yılı

1954 yılında İl olmasıyla hemen hemen her alanda hızlı gelişmeler olmuştur. Bugün Adıyaman modern bir kent halini almıştır. Bununla birlikte il genelinde olduğu gibi merkez ilçede de tarım hayvancılık hâlâ ağırlığını korumaktadır.

Tarihi ilin genel tarihi ile bir paralellik göstermektedir. Kentin merkezindeki Pirin Kaya Mezarları tarihi ve kültürel açıdan görülmeye değer özellikler taşımaktadır. Ayrıca GAP'ın en önemli barajı olan Atatürk Barajı, il merkezine 40 km mesafededir. Bu durum da kent yaşamını gerek ekonomik ve gerekse turistik açıdan ayrı bir hareketlilik getirmiştir.

Merkez ilçeye bağlı 103 köy ve 153 mezra olmak üzere toplam 256 yerleşim yeri vardır.

1.1.2. Adıyaman Merkez İlçeye Bağlı Köy ve Mezralar

SIRA NO	KÖY ADI	BAĞLI MEZRALAR
1	Ağaçkonak	A. Sakallı, Y. Sakallı
2	Ahmethoca	-
3	Akçalı	Kotur
4	Akdere	Akıncı, Akyazı, Damlacık, Işıklı, Yuvacık,
5	Akpınar	Çakmak, Çınat, Haraba, K.Boyalı, Nacar, Maloğlu
6	Alibey	-
7	Aydınçoluk	-
8	Aydınlı	Miroğlu, Göktepe
9	Bağdere	Tilkicik.İkidam, Özelevler, Gültepe, Güzelevler
10	Bağlıca	Kapkaya, Seyirevleri
11	Bağpınar	-
12	Başpınar	Akören
13	Battalhöyük	Doluca, Karabuç, yıldızlı
14	Bebek	Çömlekerçi, Öçütlü, Yeşilce, Yüreklî
15	Boğazözü	Kalburcu, Kürk
16	Bozhöyük	Bardakçı
17	Boztepe	Mamel

18	Börgenek	Mağara
19	Büklüm	-
20	Büyükkavaklı	Altıntop, K. Kavaklı, Karaköprü, Tecir
21	Büyükkırıklı	Dardağan, K.Kırıklı
22	Çamlıca	Bahçe, Çitlice, Gedik
23	Çamyurdu	Karaağaç
24	Çatalağaç	-
25	Çayırli	-
26	Çaylı	-
27	Çemberlitaş	-
28	Çobandede	Çat
29	Dandırmaz	-
30	Davuthan	-
31	Derinsu	Oruçlu, Taşoluk
32	Dişbudak	E. Hısnımansur, Eskiveren, Tutluca
33	Doğanlı	Aksu, Kotur
34	Doyran	Çamgazi, Kızılcahöyük
35	Durak	Burç, Malpınar, Üçdirek
36	Durukaynak	Ordu
37	Ekinci	K.Kırgı
38	Elmacık	B.Kırgı,
39	Esence	-
40	Esentepe	-
41	Gökçay	Çayırli, Mutluca, Konakdere, Tosunlu
42	Gölpınar	Harmanlı
43	Gözebaşı	Akbulut, Düzce, Milik, Yaşar, Zorköy
44	Gümüşkaya	A.Akin, Y.Akçin
45	Güneşli	-
46	Güzelyurt	Kilisik, Yassıhöyük
47	Hacıhalil	Aslanoğlu, Kıvrıcek

48	Hasancık	Tepebaşı, İnceler, K.Hasancık
49	Hasankendi	ÇAYLI
50	Ilıcak	Kayalı
51	İncebağ	Darıca, Serince, Soğukpınar
50	İncedere	K.Oluklu
51	İpekli	Çankallı, Ziyare, Payamlı
52	Karagöl	-
53	Karahöyük	-
54	Karakoç	-
55	Karıcık	K.Haraba, B.Boyalı, Ürgüç, Yeniköy
56	Kaşköy	Ağıllı, Bakraç, Bozatlı, Kayadibi, Ortaköy
57	Kavak	-
58	Kayacık	-
59	Kayaönü	Kütüklü, Uğurlu, Taşlık, Ulubey
60	Kayatepe	Keklikçi
61	Kemer kaya	Akgelir,
62	Kındıralı	Çokpınar, Uzunömür
63	Kızılcapınar	-
64	Koçali	Kuruşderesi, Pamukderesi
65	Koruköy	-
66	Kozan	-
67	Kuşakkaya	Göztepe, Afetevler
68	Kuştepe	-
69	Kuyucak(Dağ)	Armutlu
70	Kuyucak(Ova)	Çiçek, Kazan, Yeniköy
71	Kuyulu	-
72	Külahhöyük	Çavuşlar, Yayladam
73	Lokman	Beşyol, Sarıgül
74	Mestan	-
75	Olgunlar	-

76	Oluklu	-
77	Ormaniçi	Karakoyun
78	Paşa Mezrası	-
79	Payamlı	-
80	Pinaryayla	Emek, Esence
81	Sariharman	-
82	Sarıkaya	-
83	Şerefli	Bükülme, Mürsel, Tavlacık
84	Taşgesik	Payamlı
85	Taşpınar	Bağbaşı
86	Tekpınar	-
87	Toptepe	-
88	Uğurcak	Balaban, Göktaş
89	Uladam	Akyurt
90	Uzunköy	Ayranlı, Esenli, Çukurca, Han, Yaylacık, Okçu, tepeönü, Gömütepe, Kumludere
91	Uzunpınar	B.Kınık, Gözecik, K.Kınık
92	Varlık	Mustafabeyli, Kaşılı, Yağcılar, Yurtlu
93	Yarmakaya	Örümce
94	Yazıbaşı	-
95	Yazıca	-
96	Yazlık	Kamışlı, Kışla, Korulu
97	Yedioluk	Bağtepe, Koçyatağı
98	Yenice	-
99	Yenigüven	-
100	Yeniköy	Narlı
101	Yeşiltepe	-

1.1.3. Adıyaman İlinin Coğrafyası :

- Adıyaman; Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer alan,
- 2000 nüfus sayımlarına göre merkez nüfusu 178.600, il genel nüfusu ise 623.811 olan,
- Yüzölçümü 7.615 km²
- Rakımı 669 m.
- Ortalama Yükseltisi 660 m.
- Yılın sıcaklık Ortalaması 17°
- Yağışlı geçen gün sayısı 76
- Karlı geçen gün sayısı 7
- Erozyona maruz toprak % 64
- Kişi başına düşen gelir 1230\$
- İller arası kalkınmışlık sırası 63
- GSMH' daki Payı %0.5
- Komşuları ise; Doğusunda Diyarbakır, Batısında Kahramanmaraş, Güneyinde Gaziantep ve Şanlıurfa, Kuzeyine ise Malatya illeridir.
- Merkez ilçe ile birlikte Besni, Çelikhan, Gerger, Gölbaşı, Kahta, Samsat, Sincik ve Tut olmak üzere 9 ilçe,
- 15 belde,
- 392 köy ve
- 631 mezra ile oldukça dağınık bir yerleşim yapısına sahip olan bir ildir.

İlimizde yoğun bir nüfus artışı yaşamaktadır. 2000 Yılı Genel Nüfus sayımına göre ilin toplam nüfusu 623.811 e ulaşmıştır. Yıllık ortalama nüfus artış hızı % 0 39, 40'dır. Gerek ülke genelinde yaşanan köyden kente göç olgusu, gerekse GAP uygulamalarından kaynaklanan göç nedeniyle kentsel alandaki nüfus artış oranı % 0 80, 70'lere kadar çıkmış ve bu aşırı nüfus baskısı sonucu çarpı kentleşme, altyapı

yetersizliği, özellikle işsizlik ve benzeri sorunlarla birlikte eğitim sorunu da devasa boyutlara ulaşmıştır.

80 köy ve 1 ilçesi Atatürk Baraj Gölü suları altında kalan ilimiz, GAP yatırımlarından bugüne kadar yeterli payı alamamıştır. Büyük ulaşım ağı dışında kalan ilimiz ekonomik yönden istenilen seviyeye gelememiştir. İlimizde tarım, tarıma dayalı sanayi ve istihdama yönelik diğer sektörler de gelişmemiş, tekstil ve un fabrikaları gibi belli başlı birkaç alanla sınırlı kalmıştır. Tarım alanında tütün ve buğday dışındaki alternatif ürünler, kuru tarım ve geleneksel yapı nedeniyle yeterli oranda yaygınlaştırılmamıştır.

İlimizde özellikle istihdamı artırıcı, ekonomik, ticari, sosyal ve kültürel hayatı canlandırıcı yatırımlara ağırlık verilmesi gereklidir.

Malatya İline bağlı olan bir ilçe olan ilimiz ADIYAMAN'da 1954 yılına kadar eğitim öğretim işleri İlköğretim Müdürlüğüne, 1954 yılından sonra ise İl Milli Eğitim Müdürlüğüne yürütülmektedir.³

1.2. ADIYAMAN'IN TARİHİ

1.2.1. Cumhuriyet Öncesi :

Adıyaman, tarihin bilinen en eski yerleşim birimlerinden biridir. Adıyaman

Planlı Mağaralarında yapılan incelemelerde, kent tarihinin M.Ö. 40.000 yıllarına kadar uzandığı anlaşılmıştır.

Adıyaman tarih boyunca çok çeşitli kültürlere ev sahipliği yapmıştır.

M.Ö.4.000-M.Ö.7.000 Yılları arası **Paleolitik Dönemi**, (Yontma Taş Devri)

M.Ö.7.000-M.Ö.5.000 Yılları arası **Neolitik Dönemi**, (Cilalı Taş Devri)

M.Ö.5.000- M.Ö.3.000 Yılları arası **Kalkolitik Dönemi**, (Madeni Taş Devri)

M.Ö.3.000- M.Ö.1.200 Yılları arası **Tunç Çağı Dönemlerinin** yaşandığı anlaşılmıştır.

³ İl Milli Eğitim Müdürlüğü 2002 Yıllığı s.5

Bu dönemde bölge, **Hititlerle Mitanniler** arasında el değiştirmiş ve Hitit Devletinin yıkılmasıyla (M.Ö. 1.200) karanlık bir dönem başlamıştır.⁴

M.Ö.3.000 - M.Ö.1.200 Yılları arası **Hititlerin**,

M.Ö.1.200 - M.Ö. 750 Yılları arası **Asurların**,

M.Ö. 750 - M.Ö. 600 Yılları arası **Friglerin**,

M.Ö. 600 - M.Ö. 334 Yılları arası **Perslerin**,

M.Ö. 334 - M.Ö. 69 Yılları arası **Makedonların**,

M.Ö. 69 - M.S. 72 Yılları arası **Kommagene Krallığının**,

72 - 395 Yılları arası **Roma İmparatorluğunun**,

395 - 670 Yılları arası **Doğu Roma Bizans İmp.**,

670 - 758 Yılları arası **Emevilerin**,

758 - 926 Yılları arası **Abbasilerin**,

926 - 958 Yılları arası **Hamdanilerin**,

958 - 1114 Yılları arası **Bizanslıların**,

1114 - 1204 Yılları arası **Eyyubilerin**,

1024 - 1298 Yılları arası **Anadolu Selçuklularının**,

1298 - 1516 Yılları arası **Memlukluların**,

1516 – 1923 Yılları arası **Osmanlı İmparatorluğunun**,

Hükümdarlığı altına geçmiştir.

M.Ö.69 – M.S. Yılları Arası **Kommagene Krallığı**

Dünyanın 8. Harikası NEMRUT DAĞI

Adıyaman'ın Cumhuriyet öncesi eğitimi konusunda pek fazla kaynak bulunmamakla birlikte, "Cumhuriyetin ilanından önce Vilayet merkezinde bir medrese ve iki tekkenin bulunduğu, bu devirde yaşayan zevatın, kağıt parçaları

⁴ İl Milli Eğitim Müdürlüğü 2002 Yıllığı s.6

üzerine bıraktıkları şiirlerin divan edebiyatına uygun, mektuplarının ise eser yazacak kudrete haiz kalem sahibi olduklarını göstermektedir.”⁵

1.2.2. Cumhuriyet Dönemi:

1.2.2.1. 1923-1960 Yılları

Cumhuriyetin kuruluşundan, 1954 yılına kadar eski idari yapısı korunarak, Malatya’ya bağlı kaza konumunda olan Adıyaman, 1 Aralık 1954 tarihinde 6418 sayılı Kanun ile Malatya’dan ayrılarak müstakil hale getirilmiştir.⁶

Cumhuriyetin İlanından sonra, tekke ve zaviyelerin kapatılması ile, bugünkü Kütüphane ve yanındaki eski Ticaret Lisesinin yerine 3 derslikli YENİYOL isimli bir ilkokul yaptırmış ve bilahare bu okulun bahçesi ikinci bir 2 derslikli bir ilkokul yaptırılmıştır.

Bugünkü Cumhuriyet İlköğretim Okulunun yapılması ile bu iki okul oraya taşınmıştır. Topraktan yapılmış olan bu iki okul da bakımsızlıktan yıkılmıştır. O zaman 12.000 nüfusu olan Adıyaman, 30 yıl bir tek okulla idare etmiştir. 1938 yılında Adıyaman genelinde; 4 ilkokul vardı.⁷

1950 Yıllarından sonra özellikle Adıyaman Merkez ve Besni ilçesinde trahom hastalığı nedeniyle bir çok insanın körlüğüne sebep olmuştur. Trahom hastaları ayrılarak onlar için özel sınıflar oluşturulmuştur. Bu hastalık nedeniyle bir çok öğrenci okula devam edememiştir.

Bunlar;

- 1- YENİYOL İlkokulu
- 2- Zey Köyü İlkokulu, (İndere)
- 3- Kömür Köyü İlkokulu,
- 4- Akpınar İlkokulu,

⁵ İl Milli Eğitim Müdürlüğü 2002 Yıllığı s.7

⁶ İl Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri no: 13/8

⁷ İl Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri no: 13/9

1946 yılında Adıyaman'da ilk defa üç yıl süreli ortaokul, Varlık Mahallesinde bulunan

Talat'ın Köşkü denilen binada öğretime başladı. 1948 yılında Belediye Başkanı Hacı Mehmet İnan(Zombaba), Zeki Adıyaman ve Ortaokul Müdürü Saim beyin gayretleri ile günümüzdeki eski Ticaret Lisesi olarak bilinen bina, ortaokul binası olarak yaptırıldı ve faaliyete geçirildi. 1957 yılında ise, aynı binada Adıyaman'ın ilk lisesi faaliyete geçti.

1954 yılında Bir aralık İlkokulu, 1956 yılında Atatürk İlkokulu, 1959 yılında Yatılı Bölge Kız Okulu, ayrıca Halk Eğitime bağlı 10 gezici kurs vardır.

Ayrıca; 1944-1945 Öğretim yılında Merkez Büyük Kavaklı, Çalgan, Terman, Karıcık, Ahmet Hoca, Pişinik Doyran ve Kuyulu İlkokulları faaliyete geçti.

1928 yılında Gölbaşı ilçesinde; Balkar, Harmanlı ve Belören köylerinde ilkokullar öğretime açıldı. 1938-1939 Öğretim yılında, Akçakaya, Çataltepe, Kalemkaş, Azaplı, Çelik, Meydan ve Savran Köylerinde 3 yıllık ilkokullar açıldı. Gölbaşı merkezde ise ilk kez 1950 yılında geçici binada bir ilkokul açılmış, 1951 yılında 3 yıllık bir okul (bugünkü Gazi İlköğretim Okulu) faaliyete geçmiştir.⁸

1.2.2.2. 1960-1998 Yılları;

Bu yıllar arasında Adıyaman'ın eğitim hayatında çok önemli gelişmeler olmuştur. Bu dönemde Adıyaman Merkezde 4 Genel Lise(Adıyaman, Atatürk, Erdemir ve F. Çakmak L.),

1 Anadolu Lisesi, 1 Anadolu öğretmen Lisesi, 1 İmam-Hatip Lisesi, 1 Kız Meslek Lisesi, 1 Anadolu Ticaret ve Ticaret Meslek Lisesi ve 1 Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi olmak üzere 10 Ortaöğretim Kurumu, 1 Rehberlik Araştırma Merkezi, 1 Açık Lise ve eğitim Araçları Merkezi, 1 Öğretmenevi g, b, birçok eğitim yatırımları gerçekleştirilmiştir. Adıyaman'a bağlı 8 İlçede de aynı yatırımlar gerçekleştirilmiş, hemen hemen okulsuz yerleşim birimi bırakılmamıştır.⁹

⁸ İl Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri no: 14/3

⁹ İl Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri no: 14/4

1.2.2.3.2004 ve Sonrası

Günümüzde 178.600 nüfuslu (İl Merkezi) Adıyaman; 2 Fakülte, 4 Yüksekokul, 51 lise-meslek lisesi ve 755 ilköğretim okulu, 3 Anaokulu, 5374 öğretmen ile 145.000 civarında çeşitli yaş grubundaki öğrenciye eğitim-öğretim imkanı sağlamaktadır.

İlimiz ; Eğitim yatırımları, okullaşma oranı açısından Türkiye ortalamasının altında kalmış, ancak. “8 Yıllık Kesintisiz İlköğretimin hayata geçirilmesi ile 1998 yılı Adıyaman’da eğitim yatırımları açısından büyük hamlenin yapıldığı yıl olmuştur.

2001 yılı ilköğretim yatırım programı ile 25 okul, 84 derslik planlanmış, bunlardan 14 okul ve 33 derslik tamamlanmış, geriye kalan 11 okul, 51 derslik zamanında bitirilmediğinden sözleşmeleri feshedilmiş olup, 2002 yılı ilköğretim yatırım programı içinde tamamlanacaktır.

1. BÖLÜM

CUMHURİYET ÖNCESİ VE SONRASI EĞİTİM POLİTİKALARI

1.1. MUTLAKİYET DÖNEMİ: (1878-1908):

1923 Sonrası Adıyaman'ın eğitim tarihine başlamadan önce ülkemiz genelindeki eğitim durumu hakkında genel bilgi sahibi olmak amacıyla mutlakiyet, meşrutiyet, kurtuluş savaşı yılları (1919 – 1922) ve cumhuriyet sonrası eğitim tarihini özet bir bilgi ile anlatmakta fayda olacaktır.

Abdulhamit'in 12 şubat 1978'de parlamentoyu süresiz tatil etmesinden 23 temmuz 1908'e kadar geçen dönemi mutlakiyet dönemi denir.

1.1.1. Mutlakiyet dönemi eğitimini temel özellikleri

- 1- Bir çok meslek ve sanat okulu açılmıştır.
- 2- İlk kez özel eğitim alanında bir girişim olmuş, sağır, dilsiz ve körler için bir okul açılmıştır.
- 3- Yerli ve yabancı özel öğretim büyük gelişme göstermiştir.
- 4- Genel eğitimde ve okulların yaygınlaşmasın önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Rejimin ilk yılları içinde, bu alandaki çabaların daha yoğun olduğu görülür.
- 5- Nicelik bakımından gözlenen başarılar eğitimin niteliğini yükseltmek gibi bir amaçla beraber yürütülmemiştir. Aksine okullar, öğretmenler, programlar, kitaplar basın sıkı bir denetim altına alınmış, yeni düşünceler engellenmeye çalışılmıştır. Eğitimdeki sayısal gelişmeler yanındaki niteliğin yükselmesi, gelişmesi yolundada çaba gösterilmiş olsaydı, eğitim tarihimizde bu dönemin yeri başka olurdu.
- 6- Bu dönemde yetiştirmek istenen insan tipi, Tanzimat "Osmanlılık" idealine bağlı, dindarlık, itaatkarlık, padişah Abdülhamit'e sadakat... özellikleri güçlendirilmeye çalışılan bir insan tipidir. Eğitimin amaçları, ders kitapları, programlarda buna özen gösterilmiştir. Ancak, azınlıklar ve yabancılar, millî, dinî, siyasî, ayrılıkçı emellerini yinede eğitim yoluyla sürdürmektedirler.

7- Programlardan hayata dönük ve bazı başka dersler çıkarılmış, din ve ahlâk derslerinin saatleri artırılmıştır.

8- Öğretmenliğin meslekleşmesine ilişkin kağıt üzerinde de kalsa bazı önemli hukukî düzenlemelere başlandığı görülür.

9- Maarif nezareti, 1894-1895'ten itibaren, ilk kez ülke çapında eğitim istatistikleri yayınlamaya başlamış ve yine ilk kez 1898-1904 yılları için Salname-i Nezaret-i Maarif-i Umumiye adıyla, ülke çapında önemli eğitim, öğretim yıllıkları yayınlanmıştır. Bu belgeler, ülkenin eğitim durumunu rakamsal olarak ve topluca gösterdikleri için, eğitim sorunlarının daha iyi anlaşılıp değerlendirilmesine yardımcı olmuştur.¹⁰

1.1.2. Mutlakiyet Döneminde Adıyaman'daki Eğitimin Durumu

Bu dönemde eğitim, öğretim camilerde hocalar tarafından verilmekteydi. Öğrencilere Kur'an okuma, ahlaki bilgiler, dini bilgiler öğretilmekteydi.

Adıyaman'da ortaöğretim alanında okul açılmamıştır. Mahalle mektebini bitirenler bu nedenle bir üst öğretime devam edememişlerdir.

Meslek ve sanat okulu açılmamıştır. Meslek ve sanat usta çırak usulüyle öğretilmiştir. Özel öğretim alanında okul kayıtlarına rastlanmamış ve özel eğitime muhtaç öğrenciler uzun yıllar kaderlerine terk edilmişlerdir.

Mahalle mekteplerinde öğretmenliği cami imamları yapmışlardır. Programları da her hocaya göre değişmekteydi. Genelde Elifbâ, hesap, Kur'an-ı Kerim, islimi Türkçe bilgiler öğretilmekteydi.

Mahalle mekteplerinin masraflarını öğrenci velileri karşılamaktaydı. Bunu dışında kurban derisi, fitre, yöresel yiyecekler, yakacak vs. yardımlar yapılırdı.

Bu dönemde Adıyaman ilindeki eğitim ve öğretim yoktu diyebiliriz. 1927 yılına kadar resmi devlet okulu açılmamıştır. Adıyaman ilinde iptidai mektepler ve mahalle mektepleri ne valilik arşivlerinde kayıtlarına rastlanmamıştır.

¹⁰ Yahya AKYÜZ, **Türk Eğitim Tarihi**, İstanbul, 1997, s.196.

1.1.3. Mutlakiyet Döneminde Adıyaman'da Orta Öğretimin Durumu

Osmanlıda 1882-1890 yılları arasında Rüştüeyi de içine alan idadîlerin yaygın olarak taşrada açıldığı görülür. Bunlar il merkezlerinde rüştüye ile birlikte 7, sancak merkezlerinde rüştüyeyle birlikte 5 yıllık idadîlerdir. Böylece gelişen orta öğretim, kaza ve büyük bucak merkezlerine kadar yayılan rüştüyelerle birlikte kent ve kasaba halkı arasında yüksek öğretime öğrenci ve serbest meslekler, mahalli ve resmi hizmetler içinde eleman yetiştiren kaynaklar olmuştur. Taşra da, Girit hariç başka yerlerde açılmayan sultanîyelerden beklenenleri işte bu idadîler yerine getirmiştir.¹¹

Abdülhamit dönemi sonlarında ülkede 619 rüştüye mektebi vardı. Bunların 74'ü kızlara ait idi. Tüm rüştüyelerde 40 bin kadar öğrenci bulunuyordu, idadîlerin sayısı da bu dönem sonlarında 109 ve öğrenci sayısı da 20 bin kadardı.¹²

Adıyaman ilinde rüştüye ve idadîler açılmamış, mahalle mekteplerinde eğitim öğretimlerini tamamlayan öğrenciler bu okullara devam edememişlerdir. Orta öğretime gitmek için ancak diğer vilayetlere gitmek zorunda kalmışlardır. Valilik arşivlerinde yaptığım araştırmalar sonucunda, Adıyaman'da yüksek öğretim, meslek ve teknik okullar, özel öğretim alanındaki okulların açılmadığı görülmektedir.¹³

1.2. MEŞRUTİYET DÖNEMİ (1908-1918):

Bu dönemde Adıyaman'daki eğitim öğretim durumuna geçmeden Osmanlıdaki meşrutiyet döneminin eğitim öğretim özelliklerini bilmekte fayda vardır.

Parlâmentolu rejime dönüş için anayasanın tekrar yürürlüğe konduğu 23 temmuz 1908'de 30 ekim 1918 Mondros Mütarekesine kadar geçen zamana II. Meşrutiyet veya daha çok kullanılan şekliyle sadece Meşrutiyet Dönemi denir.¹⁴

1.2.1. Meşrutiyet Dönemi Eğitiminin Temel Özellikleri

1- Siyasi hayat ve fikir hareketleri birden canlanmış, yaygın özgürlüğüne kavuşma yanında, özellikle Balkan Savaşları, aydınları toplumsal sorunları ve

¹¹ Faik R. UNAT, *Türk Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış*, Ankara 1964, s. 45-48

¹² Bayram KODAMAN, *Abdülhamit Devri Eğitim Sistemi*, İstanbul 1980, s.167-203

¹³ Adıyaman Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri 11/28

¹⁴ AKYÜZ, *Türk Eğitim....*, s. 229

dertleri acımasız bir dille ortaya itmiştir. Eğitim sorunları da üzerinde önemle durulan bir alan olmuştur.

2- Dönemin başında, Meşrutiyetin ilânıyla beraber, aşırı hürriyetçi bir hava ortaya çıkmış, bu okullara da yansımıştır. Bu nedenle, önceleri okullara “Hürriyetçi Mektepler” dendiği olmuştur. Fakat, bu terim aslında, okulların içine yuvarlandığı disiplinsizlik, keşmekeş, başı boşluk, gösteriş anlatılmak istenmiştir. 31 mart olayı bastırıldıktan sonra okullarda da disiplin sağlanmıştır.¹⁵

3- Balkan Savaşları ve felaketlerinden sonra toplumda, “çökmekte olan devleti eğitim ve öğretmenler kurtaracaktır” şeklinde bir görüş benimsenmiştir. Fakat bu genellikle bir slogan görünümünden öteye gidememiştir.

4- Özellikle Balkan Savaşlarına kadar “taassup” nedeniyle kızların eğitimi konusunda verimli çalışılmamış, fakat Balkan Felaketlerinden sonra taassup azalmış, daha cesurca etkili çalışmalar yapılabilmıştır.¹⁶

5- Kızlar için ilk kez bir yüksek öğretim kurumu açılmıştır.

6- Dönemin sonuna doğru geleneksel Sıbyan Mekteplerinin çoğu kapatılmıştır.

7- Okul öncesi eğitimde ilk ciddi adımlar atılmıştır.

8- Medreselerin ıslahı için fikirler ve teşebbüsler yaygınlaşmıştır.

9- Öğretmen yetiştirmesinde yenilikler yapılmış, önemli adımlar atılmıştır.

10- Öğretmenler ilk kez bu dönemde mesleki örgütler kurmuşlardır.

11- Eğitimde niceliğe, yani okul, öğrenci ve öğretmenleri sayıca artırmaya öncelik verilmiş, niteliğin önemi konusunda bazı görüşler ve uygulamalar görülse bile, nitelik hemen her zaman ikinci planda kalmıştır.

12- Programlara sosyal, siyasal muhtevalı, hayata dönük bazı dersler girmiştir.

¹⁵ AKYÜZ, *Türk Eğitim.....*, s. 229

¹⁶ SATI Bey, *Meşrutiyetten Sonra Maarif Tarihi Muallim*, 15 Şubat 1334 Sayı 19 s.663

13- Eğitimin bilim olarak işlenmesinde ciddi gelişmeler sağlanmış batının önemli eğitimcilerini fikir ve yöntemleri çok daha iyi tanınmaya başlanmıştır. Pedagoji ve eğitim, eğitimcilerde de toplumda gittikçe saygı ve ilgi uyandıran bilimler olarak görülmüştür.¹⁷

14- Daha önce öğretimde öğretmen, kitap, hafıza çok önemliydi. Meşrutiyet döneminde bunların yerine tabiat, eşya, olay, deney getirildi. Bu o dönem için “ihtilalci bir pedagoji” demektir.¹⁸ başka deyişle eğitim öğretim yöntemlerinde kitap ve öğretmenden eşyaya yönelen, gözleme ve öğrencinin kendisinin araştırıp bulmasına dayanan bir yola gidilmeye başlandı. Bu şekilde, okullarda, öğrencilerin fizikî ve sosyal çevrelerinin tanınmaları için gözlem ve inceleme gezileri düzenlendi. Fakat bu yeni yöntemler pek yaygınlaşmadı.¹⁹

15- Eğitim bakanlığı ilk ülkenin renkli eğitim haritalarını yayınlamıştır.

16- Meşrutiyet dönemi eğitiminde özellikle yöntem ve tekniklere ilişkin yenilikler görülmekle beraber, Baltacıoğlu'na göre, eğitime ortak ve kesin bir amaç gösterilememiştir. Her alanda ortaya çıkan düşünce ve davranış çeşitliliği ve farklılığı, eğitim için böyle ortak ve kesin bir amaç belirlenmesini engellemiştir.²⁰

Ancak yinede eğitimin amacına ilişkin genel bir eğilimden söz edilmesi bize mümkün görünüyor.

Şöyle ki:

Dönemin başından Balkan Savaşlarına kadar, Tanzimatın “Osmanlılık” ideali ve Osmanlı insanı tipi ülke insanlarını bir arada tutacak, siyasî birliği sürdürebilecek bir unsur olarak görülmüş, bu düşünce eğitimde de geçerliliğini korumuştur. Ancak bu insan tipi Meşrutiyet yanlısıdır ve II. Abdülhamit'e karşıdır. Fakat, Balkan Savaşları ve felaketleri ile beraber “Osmanlılıktan” vazgeçilerek “Türkçülük” idealine yönelinmiştir.

17-Meşrutiyet Dönemi, eğitimde büyük girişimler dönemi olamamıştır. Baltacıoğlu'na göre, “Mutlakiyet Döneminde esaslı yeniliklere mani olan sultanın

¹⁷ AKYÜZ, *Türk Eğitim.....*, s. 229, 230

¹⁸ İ. Hakkı BALTACIOĞLU, *İçtimaf Mektep Nazariyesi ve Prensipleri*, İstanbul 1933, s. 5-6

¹⁹ AKYÜZ, *Türk Eğitim.....*, s. 230

²⁰ BALTACIOĞLU, *İçtimaf.....*, s. 5-6

istibdadı idi. Meşrutiyet Döneminde yeniliklere mani olan birçok fertlerin kararsızlığı idi. Sanki sosyal hayat bütün gücüyle ortaya çıkacağı tek bir vücut bulamayıp, parça parça kanaatlar taşıyan zayıf bireyler arasında dağılıp kalmıştır”²¹

18- Balkan ve 1. Dünya Savaşları ve bunların yol açtığı felaketler Meşrutiyet Dönemi eğitiminin gelişmesini önleyici temel nedenler arasında yer almıştır.

19- Kadınlar devlet dairelerinde memur olarak çalışmaya, böylece, 40 yıldır bazılarının yaptığı “Öğretmenlikten” başka hizmetlere de geçmeye başlamışlardır.

1.2.2. Meşrutiyet Dönemindeki Adıyaman İlindeki Eğitimin Durumu:

Bugünkü Adıyaman ili sınırları içerisinde, bu dönemde eğitim ve öğretim alanında ki gelişmelerden çok uzak kalmıştır. Osmanlı Devleti sınırları içerisinde birçok vilayetin durumu da Adıyaman ilinden farklı olamamıştır.

Okul öncesi eğitim alanında hiçbir gelişme yaşanmamış eğitim öğretim yapılamamıştır.

İlköğretimdeki alanda da hiçbir gelişme olmamış, o zamanki köy nahiye ve kasabalardaki camilerde Sıbyan Mektepleri geleneksel halde devam etmişlerdir. Ders programları her hocaya göre değişmekteydi. Ağırlıklı olarak Kur-an okuma üzerine çalışmalar yapılmaktaydı.

Orta öğretim, yüksek öğretim alanlarında da Malatya ve Adıyaman Valilik arşivlerinde yaptığım araştırmalar sonucunda kayıtlara rastlayamadım.

Bugünkü il sınırları içerisindeki azınlıkların da durumları çok farklı değildi. Azınlıkların çoğu bu dönemde İslam dinini kabul etmişlerdir.

1.3. KURTULUŞ SAVAŞI DÖNEMİ: (1919-1922)

1.3.1. Kurtuluş Savaşı Dönemi eğitiminin temel özellikleri şunlardır:

1- Kurtuluş mücadelesi, eğitimi derinden etkilemiş, eğitimde bu mücadeleye katkıda bulunmuştur.²²

²¹ BALTACIOĞLU, İçtimaî....., s. 66.

²² AKYÜZ, Türk Eğitim....., s.276

2- Savaşın en yoğun olduğu zamanda Ankara'da bir eğitim kongresi toplanmış, Mustafa Kemal Atatürk çok önemli bir konuşma yapmıştır. Bu olayın eğitim tarihimizde büyük değeri vardır. O, konuşmasında, yeni bir insan tipi yetiştirmesi gereği üzerinde durur. Bu millî bir eğitim almış, öncelikle millî varlığını koruması kendisine en temel değer olarak öğretilmiş bir insan tipidir.²³

3- Halkın millî kurtuluş davası yolunda bilgilendirilmesi amacıyla halk eğitimi çalışmaları yapılmıştır.

1.3.2. Adıyaman 'da Cumhuriyet Öncesi Eğitim ve Öğretim:

1.3.2.1. Sıbyan Mektepleri (Mahalle Mektepleri):

Cumhuriyetten önce halk çocuklarını Sıbyan mekteplerine gönderirlerdi. Bu okullar her mahallede ve hemen her köyde mevcuttu. Genellikle camilerde, bazen de caminin bir köşesinde yer alırdı.

Bu okulları devlet adamları ya da varlıklı kişiler vakıf yoluyla kurarlar ve giderleri vakıf gelirleriyle karşılanırdı. Köylerde, mahallelerde millet el birliğiyle mahalle mektepleri yaparlar öğretmen ücretlerini de veliler öderdi.

Adıyaman'da, Cumhuriyet öncesi caminin olduğu her mahalle ve köyde hocalar, öğrencilere mahalle mekteplerinde Kur-an okuma, abdest alma, namaz kılma vs. dini bilgiler öğretirlerdi. Ezberi güçlü olan çocuklar hafız olarak yetiştirilirdi.

1919 yılında 12 yaşında olan Kemal Atalay şöyle anlatıyor:

Cumhuriyetten önce, Harmanlı nahiyesinde oturuyorduk. Hatırladığım kadarıyla 12 yaşlarındaydım. Babamla birlikte camiye gittik. Caminin bir köşesinde 14 yada 15 çocuğa dua okutuyordu. Bizi görünce yanımıza geldi.

- Babam beni göstererek oğluma Kur-an okumayı namaz kılmayı öğret hocam dedi.

²³ AKYÜZ, *Türk Eğitim.....*, s. 276

Hoca elimden tutarak yanına götürdü yerdeki mindere oturmamı istedi. Diğer öğrenciler önlerindeki rahleler üzerindeki Kur-an kitaplarını okuyorlardı. Hoca çocukları tek tek yanına çağırarak onlara sesli okuma yaptırıyordu.

Daha sonra bir gün babam hocaya bir miktar buğday ve kuru üzüm gönderdi.

1.3.2.2. Medreseler:

Cumhuriyet döneminde önce bugünkü Adıyaman ili ve çevresinde medrese açıldığına dair Malatya ve Adıyaman Valiliği arşivlerinde herhangi bir kayıta rastlayamadım. Canlı kaynaklardan da Osmanlı Dönemindeki medrese eğitimi yapıldığına dair bilgi alamadık.

1.3.2.3. Azınlıkların Eğitim ve Öğretim Durumları:

Cumhuriyet öncesi Adıyaman ilinde azınlıklar (Ermeniler) kiliselerde eğitim öğretim yapmışlar. Osmanlıların azınlıklara bu konuda baskı yapmadıkları Adıyaman ilinde yaptığımız araştırmalardan öğrendik. Ermeniler kiliselerde hem dinlerini hemde eğitim öğretimlerini yaparlardı.

1.4. CUMHURİYETİ DÖNEMİ EĞİTİM POLİTİKALARI

Atatürk Kurtuluş Savaşını sonuçlandırmış ve 29 Ekim 1923'te Cumhuriyeti ilân ederek, Türkiye Cumhuriyetini kurmuştur. Atatürk'ün deyimiyle “ebediyyen pâyidar olacak” olan bu Devletin kuruluşundan beri halk uzun bir sükûn ve barış dönemi yaşamıştır.

1923'ten sonra, ülkede, o zamana dek görülenlerle karşılaştırılmayacak kadar önemli siyasal, ekonomik, hukukî kültürel değişimler gerçekleştirilmiştir.

Bu uzun süre çeşitli açılardan alt dönemlere ayrılabilir. Bir ayırım şöyle olabilir:

- a) Yeniden doğuş ve kurtuluş(1923-1946)
- b) Çok partili hayata geçiş ve sonrası(1946'dan sonra)

1.4.1. Cumhuriyet Dönemi Eğitiminin Temel Özellikleri Şunlardır:

1- Dönemin siyasal, ekonomik, hukukî, kültürel değişimleri gerçekleştirildiğinde toplumun %10'u bile okur yazar olmadığı için, bunların

kitlelere benimsetilmesi ve kökleşmelerinde eğitimin oynayabileceği rol her zamankinden fazla anlaşılmış ve eğitime be nedenle önem verilmiştir.

2- Atatürk, bizzat kendisi “başöğretmen” unvanı ile, eline tebeşiri alarak, kara tahta başında halka ders vermiş, kitlelerin eğitim düzeyinin yükselmesi için büyük çaba harcamıştır. Be hareketiyle, o, öğretmen ve eğitimcilere çok değerli bir manevi destek sağlamıştır.

3- Eğitimde genel olarak sayısal bakımdan önemli gelişmeler sağlanmıştır.

4- 1924’te çıkarılan Tevhid-i Tedrisat(öğretmen birliği) kanunu ile tüm okullar Maarif Vekâletine bağlanmış ve medreseler kaldırılmıştır.

5- Eğitim laikleştirilmiştir.

6- Eğitim demokratikleştirilmiştir.

7- Özellikle tarih ve dil konularında millî bir anaca yönelme başlamıştır. Ancak, zaman zaman bu alanlarda aşırılıklara da gidilmiştir.

8- Lâtin harfleri kabul edilmiştir.

9- Kadın eğitimine önem verilmiştir, bu alanda büyük gelişme sağlanmış ve erkek-kız karışık (karma) eğitim kesinlikle gerçekleştirilmiştir.²⁴

10- Kurtuluş Savaşının kazanılması ve 1938’e kadar Atatürk’ün varlığı, tüm halka ve öğrencilere, kendilerine ve geleceğe güven duygusu ve büyük şevk vermiş, kız-erkek tüm öğrenciler bir meslek sahibi olarak topluma yararlı olabilmek için büyük çaba harcamışlardır.²⁵

11- İlkokul öğretmenlerinin maaşları 1948’de Devlet bütçesinden ödenmeye başlamıştır.

12- Bir süre, köy için eğitim ve öğretmen konusunda önemle durulmuş, bazı uygulamalara girişilmiştir.

²⁴ AKYÜZ, **Türk Eğitim.....**, s. 283

²⁵ Hâmide TOPCUOĞLU, “10. Yıl, 10. Sınıf”, **Sümerbank Dergisi**, Kasım 1974, C. 13, Sayı 149 (Atatürk Özel Sayısı), s.65.

13- Laik, Atatürk ilkelerine bağlı, aktif yeni bir insan tipi yetiştirmek eğitiminin amaçlarından biri olmuştur. Ancak, 1950'lerden sonra zaman zaman bu amaca karşı gelişmelerde görülmüştür.

14- Özellikle 1940'lara kadar halk eğitimine önem verilmiştir.

15- 1945'lerden itibaren, eğitim bilimlerindeki gelişmeler, kara Avrupası'nın etkisinden çıkarak ABD'deki eğitim görüşleri ve uygulamalarının etkisine girmiştir.

16- Eğitimin geliştirilmesinde zaman zaman Batılı eğitimcilerden yardım umulmuştur.

17- 1961'de, eğitim planlamasında istişari (dışarıdan) bir kurum olan Devlet Planlama Teşkilatı kurulmuştur.

18- 1961 Anayasasının 114. maddesi, idarenin her türlü eylemlerine karşı yargı yolunu açtığı için, bu tarihte sonra, öğretmenin verdiği sınav notuna karşı, öğrencinin İdare mahkemesine itiraz hakkı doğmuştur.

19- Zaman zaman, eğitim sorunlarının tartışıldığı Şûralar toplanmıştır.

20- Öğrencileri, yetenekleri doğrultusunda ve ülkenin gerçekten ihtiyacı olan mesleklere ve teknik eğitime yönlendirici bir örgün eğitim sistemi kurulamamıştır.

21- Eğitim öğretimde, "şekilsel" tutum ve davranışlara fazla yer verilmiş, bu da bazen "öz"ü unutturmuştur.

22- Zaman zaman hükümetler kendi partilerinin isteklerine eğitime aşırı ölçüde yansıtılmışlardır, bu nedenle, istikrarlı bir millî eğitim politikası izlenememiştir.

23- Çok partili rejime geçildikten sonra, mahallî seçmeni tatmin etmek için, gerçek ihtiyaç düşünülmeden, çeşitli yerlerde pek çok okul açılmıştır.

24- Öğretmen yetiştirmede, zaman zaman nitelik gözetilmemiş, bunun da başlıca iki olumsuz sonucu olmuştur:

a) Genel eğitim ve öğretim bundan zarar görmüştür.

b) Öğretmenlik mesleği, toplumda, lâıyk olduğu düzeyde yükselmemiştir.

25- Kitle iletişim araçları (basın, radyo, TV, sinema, video filmleri, vs.) eğitim ve öğretime yeterli destek ve katkıda bulunamamışlardır.

26- Siyasal etkenler, bozuk kentleşme, kaynak yetersizliği, umursamazlık, şekle önem verme vs. gibi nedenlerle eğitimde nitelik yeterince sağlanamamıştır.

27- Öğretim yöntemleri ve öğrenci disiplini konusunda, geçmişten gelen etkiler kısmen sürüp gitmiştir(ezbercilik vs.).

28- Türk eğitim tarihinin geniş tecrübe ve fikir birikiminden asıl günümüzde ders alınması gerekirken, ilgililerde ve aydınlarda bu konuda yeterli bilinçlendirme ve çaba görülmemektedir.²⁶

1.4.2. Tevhid-i Tedrisat Nedir?

Hatırlanacağı gibi, Osmanlı Devleti'nde 1776'lardan itibaren Batı örneğine göre askerî okullar ve Tanzimat (1839) yıllarından itibaren de yine Batı sivil öğretimden ilham alınarak Rüştîye, İdadî, Sultanî gibi ortaöğretim ve iptidaî gibi ilköğretim kurumları açılmaya başlanmış, Darülfünûn kurulmuştur. Maarif Nezaretine bağlı bu yeni mekteplerin yanında Meşihata, Şerciye ve Evkaf Nezaretine bağlı medreseler ve sıyan mektepleri de varlıklarını, etkilerini sürdürmüşlerdir.

Yeni açılan mekteplere, onları medrese ve sıyan mekteplerinden ayırmak için bazen Tanzimat mektepleri, Maarif mektepleri denir. Buralarda yeni bazı derslerin yanında Arapça, din dersleri de yer alıyor, öğrencilere zorunlu olarak ibadetler de yaptırılıyordu. Fakat buna rağmen medrese zihniyeti onları benimsememişti ve her fırsatta onlara tepki gösteriyordu. Bir taraftan da azınlık ve yabancı okullar bir ahtapot gibi ülkede yayılıyor, istedikleri gibi at oynatıyorlardı.

Bu kurumlar millî bir amaç gütmüyor, birbirlerine zıt görüşlü insanlar yetiştirip gidiyorlardı. Tarikatlar ve tekkeler de yine çok farklı dünya görüşlerinde insanlar yetiştirmekte idi.

Osmanlı döneminde Ziya Gökalp ve başka aydınlarca büyük sakıncaları fark edilse bile çözümü bulunmayan bu mesele, millî bir devlet olan Türkiye

²⁶ AKTÜZ, *Türk Eğitim.....*, s. 284-285

Cumhuriyetinde sürüp gidemezdi. Öğretim birliği (vahted-i tedris) mutlaka sağlanmalıydı.

Bu amaçla 3 Mart 1924'te 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkarılmıştır. "Öğretmenlerin birleştirilmesi" anlamına gelen bu kanunla şu düzeltmeler getirilmiştir:

1- Ülkedeki tüm bilim ve öğretim kurumları Maarif Vekâletine bağlanmıştır.

2- Şer'iyeye ve Evkaf Vekâleti yada özel vakıflarca idare edilen tüm medrese ve mektepler Maarif Vekâletine bağlanmıştır.

3- Şer'iyeye ve Evkaf Vekâleti bütçesinde mekteplere ve medreselere ayrılan para, Maarif bütçesine geçirilecektir.

4- Maarif Vekâleti yüksek din uzmanları yetiştirmek için Darülfünûnda bir İlahiyat Fakültesi, imam ve hatip yetiştirmek için de ayrı mektepler açacaktır.

Bu maddelerden anlaşılacağı gibi, Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile eğitimimize aşağıdaki yenilikler getirilmiş olmaktadır:

1- Tüm eğitim ve öğretim kurumları Eğitim Bakanlığına bağlanmakta, eğitim işlerinin tek elden yürütülmesi mümkün olmuştur(Askerî okullar 1925'te tekrar Millî Savunma Bakanlığına bağlanmıştır).

2- Türk eğitim tarihinde en uzun süre yaşanmış medreseler ve sıbyan mektepleri kapatılmıştır. O sırada 16 bin kadar medrese öğrencisi vardı. Bunlardan isteyenler, düzeylerine göre ilk, orta okul ve liseler, öğretmen okullarına aktarılmıştır.

3- Eğitimde laiklik ilkesine doğru önemli bir adım atılmıştır. Fakat, laiklik anayasaya 1937'de girecektir.

Aynı 3 Mart 1924 tarihinde, Tevhid-i Tedrisat Kanunundan önce kabul edilen 429 sayılı kanunla Şer'iyeye ve Evkaf Vekâleti kaldırılmış, yine gün 431 sayılı kanunla Hilafet(halifelik)kaldırılarak Osmanlı hanedanı mensupları yurt dışına çıkarılmıştır.

30 Kasım 1925 tarihli ve 677 sayılı bir kanunla da tekkeler, tecrübeler kapatılmış, tarikatlar kaldırılmıştır.²⁶

1.4.3. Yazı, Dil ve Tarih İnkılâplarının Eğitimimizdeki Yeri Nedir?

Tanzimat döneminde, yazının ıslahı, hatta Lâtin harflerinin alınması ve dilde sadeleşme meseleleri ilk kez tartışılmaya başlanmış, II. Meşrutiyet döneminde, gittikçe güçlenen Türkçülük akımının etkisiyle, dilde hızlı bir sadeleşme gerçekleşmiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında yazının ıslahı yada değiştirilmesi meselesi yeniden gündeme gelmiştir.

Atatürk'e göre Arap harfleri şu nedenlerle bırakılmalıydı:

- 1- Türkçe'ye uygun değildir.
- 2- Öğrenilmesi zordur ve toplumda eğitim düzeyinin düşüklüğünün bir nedenidir.

O Ağustos 1928'de şöyle der:" Bir toplumun %10'u, %20'si okuma yazma bilir, %80'i, %90'ı bilmezse, bu ayıptır; bundan insan olandan utanmak lazımdır."

Atatürk'te yazı ve dil inkılâpları alanında fikirlerin oluşmasında, ilkokul öğretmenlerini Şemsi Efendinin çabuk ve kolay okuma yazma öğretme çabalarına girişmesinin şüphesiz etkisi olmuştur.

1 Kasım 1928 tarihli bir Kanunla Lâtin temelli yeni bir alfabe kabul edilmiştir. Batılı dilciden ilham alarak, Türkçe'nin dünya dillerine kaynaklık emiş olabileceği yolunda Güneş Dil Teorisini ortaya atmıştır.

Ayrıca Osmanlı tarih anlayışına çıkılarak, Türklerin binlerce yıllık bir tarihi ve uygarlığı bulunduğu savunulmuş, özellikle İslâmiyet'e geçişlerinden önceki dönemler üzerinde çok daha fazla durulmaya başlanmıştır. Tüm bu çabalardan amaç, hem Batılıların tarih, ırk, uygarlık... bakımından haksız saldırılarda bulunduğu Türk

²⁶ Seçil AKGÜN, *Halifeliğin Kaldırılması ve Laiklik(1924-1928)*, Ankara 1987, s.280.

insanına köklü bir güven duygusu aşlamak, hem de bilim adamlarının yeni araştırmalara teşvik etmek olmuştur.²⁷

Yazı, dil ve tarih inkılâplarının eğitimimize başlıca etkileri şunlardır:

1- Yeni harflerin halka öğretilmesi için çok geniş bir okuma yazma faaliyeti başlatılmış, okur yazar sayısı hızla artmıştır.

2- Ders kitapları, sözlükler, tüm basılı resmî yayınlar, inkılâpların ana fikri doğrultusunda yeniden hazırlanmıştır.

3- Bir çok öğretmen Türk Dil ve Tarih kurumlarında görev almıştır.

4- Günlük dilde olduğu gibi, bilimsel terimlerde de çok geniş bir Türkçeleştirme faaliyetine girilmiş, okullarda öğretim bu yeni terimlerle yapılmıştır.

1.4.4. Cumhuriyet Döneminde Okul Öncesi Eğitiminde Yenilik ve Gelişmeler Nelerdir?

Okul öncesi eğitim Cumhuriyet döneminde son zamanlara kadar yavaş bir gelişme göstermiştir.

1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanunu, okul öncesi eğitimi “mecburi ilköğrenim çağına gelmemiş çocukların isteğe bağlı eğitimi” biçiminde tanımlar ve bu eğitimin amaç görevlerini milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak şöyle belirtir:

1- Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak;

2- Onları temel eğitime hazırlamak;

3- Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratmak;

4- Çocukların Türkçe’yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak.

Bugün, özellikle büyük kentlerde ve endüstri merkezlerinde okul öncesi hizmetlerine olan istek artmaktadır. Bu durum sadece, çalışan annelerin duydukları

²⁷ AKTÜZ, Türk Eğitim....., s.298-299

ihtiyaçtan kaynaklanmamakta, tüm ana babaların okul öncesi bakım ve eğitimin önemi konusunda giderek bilinçlenmelerinden de ileri gelmektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarına öğretmen yetiştiren kaynaklar yılda 290-300 mezun vermektedir.

1996'da okul öncesinde %7'lik bir okullaşma vardır. Bu çok yetersiz olduğu gibi bu alanda gerekli fiziki, sosyal ortam standartları henüz geliştirilmeye muhtaçtır ve rehberlik, denetleme görevlerini yapacak yeterli sayıda personel yoktur.

1.4.5. Cumhuriyet Döneminde İlköğretimde Yenilik ve Gelişmeler Nelerdir?

İlköğretim zorunluluğu ve Devlet okullarında parasız oluşu 1924 Anayasasında tekrarlanmış (md.87) ve 22 Mart 1926 tarihli ve 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanunla şu yüküm getirilmiştir (md.6): “ilköğretim çağındaki çocuklar meslek mekteplerine giremezler. İlköğrenim çağını geçirmiş ve hiç öğrenim görmemiş çocukları kabul eden kurumlar bulunarak ilköğrenimi de vermeğe mecburdur.”

1926 tarihli sözü geçen kanun, ilköğretim kurumlarını şehir-kasaba ve köy “gündüz” ve “yatı” ilk mektepleri olarak göstermiş ve gündüz ilk mekteplerini illerin özel idare gelirleriyle açılacağını belirlemiştir.

Cumhuriyet döneminde köylerin çoğuna uzun yıllar okul yapılamamış, öğretmen sağlanamamıştır. Eğitim bakanı Saffet Arıkan'ın Mayıs 1936'da TBMM'de söylediğine göre o yıllarda 40 bin köyden 35 bininde okul ve öğretmen yoktur. Okulu olan köylerin bazılarında da ilköğretim ancak 3 yıl sürelidir.

Bunlar bize, ilkokulların kırsal çevrelerden yeterli sayı ve niteliğe ulaşmaktan çok uzak kaldığını göstermektedir.

Temmuz 1939'da 1. Eğitim şûrasında tüm köy ilkokulları 5 yıla çıkarılmıştır.

1926 tarihli ilkokul programı, öğretiminde “toplu tedris” ilkesini getirmiştir. Bu yöntem, özellikle, Hayat Bilgisi dersi etrafında uygulanacaktır.

Toplu tedris hakkında öğretmenleri aydınlatan eğitimci S. Celal şunları yazar:

“Eski programlara göre tedrisat yapılırken, çocuklara, bir günün 5 saatinde muhtelif derslerde birbiriyle hiç bağ ve ilişkisi olmayan çeşitli bilgiler ve konular veriliyordu. Mesela muallimin, Tarih dersinde çocukların son derece ilgilendiren bir konuyu açıklarken zilin çalması ile o dersi bırakıp, bir sonraki derste bir Hendese ve Kavaid dersi vermesi çok yanlıştır. Talebenin, gelecek Tarih dersine kadar hararet ve heyecanı azalır, kaybolur.” Oysa toplu tedris yönetiminde bir konu işlenirken o alanda Tarihi, Coğrafi bilgiler verilecek, Matematik problemleri çözdürülecek, Türkçe dersi verilecektir vs. ancak, öğrenciler münfail(pasif) bir halde kalarak böyle bir ders dinlerse bu toplu tedris değil toplu takrir ve yapıştırma tedris olur. Toplu tedriste derslerde ayrı ayrı konular işlenmeyecek, bir konu çeşitli yönleriyle işlenecek, hem de öğrenciler gözlen ve deneye yöneltilenlerdir. Fakat, haftalık ders cetvelleri ve saatlerinin eskisi gibi sürüp gitmesi ve öğretmenlerin toplu tedris yöntemini genellikle anlamamaları, bu yöntemden umulan yaraları sağlamamıştır.²⁸

1.4.6. Cumhuriyet Döneminde Ortaöğretimde Yenilik ve Gelişmeler Nelerdir?

1930 tarihli Lise ve Orta Mektepler tâlimatnamesi, öğretmenlerden, cumhuriyet eğitimi vermek için programları ve programlar dışında her fırsatı değerlendirmelerini ister. Özellikle o yıllarda Türkçe, Tarih, Coğrafya, Yurt Bilgisi, Sosyoloji, Felsefe, Cumhuriyet ve Yurttaşlık eğitiminin verildiği, üzerinde önemle durulan dersler olmuştur. Tarih kitapları, tarih kurumunca çok ayrıntılı öğrenciler ağır, hacimli 4 cilt halinde hazırlanmıştı. Yurt bilgisinde ise yıllarca vatandaş için medeni bilgiler(1931) adlı 2 ciltlik bir kitap okutulmuştur.

Ortaokul ve Liselerde din ve ahlâk derslerinin zamanla geçirdiği değişikliğin bilinmesi de eğitim tarihimizde önem taşır. Bu safhalar kısaca şöyledir:

1924 programında ortaokullarda Din Dersi vardır; fakat liselerde yoktur. 1930 programında orta okullardan da Din Dersi kaldırılmıştır. Bu programlarda ahlak dersi görülüyor. Uzun bir süre artık bu dersler programa girmemiştir.

Demokrat partinin 1950’de iktidara gelmesiyle okullarda din eğitiminin verilmesi konusu kamu oyunu en çok meşgul eden konulardan biri olmuştur. DP’nin

²⁸ Sadrettin CELÂL, “Toplu Tedris”, **Muallimler Mecmuası**, 15 Mart 1930, C.7, Sayı 3, s.65.

din eğitimine önem verileceği biçiminde halka vaatleri vardı. İlk kez 1951’de orta okul ve Lise düzeyinde İmam Hatip okulları açılmaya başlandı ve zamanla bunların sayısı çok arttı. 1956-1957 öğretim yılında orta okullara Din Dersi kondu. Çocuklarına bu dersin verilmesini istemeyen veliler, ders yılı başında yazı ile bunu bildireceklerdi. Liselere Din Dersi ise, isteğe bağlı olarak 1967-1968 ders yılı başında Adalet Partisi Hükûmeti tarafından kondu.

Ahlâk, ilk kez 1974-1975 öğretim yılında CHP-Milli Selâmet Partisi koalisyon Hükûmeti tarafından ortaokul ve Liselerin her sınıfına zorunlu ders olarak konmuştur. 12 Eylül 1980’den sonra 1982-1983 öğretim yılında Din Bilgisi ve Ahlâk derslerinin “Din ve Ahlâk Bilgisi” adıyla birleştirilerek her sınıf için zorunlu ders olarak haftada 2, Liselerde 1 saat okutulması kararlaştırılmıştır.

Arapça ve Farsça dersleri ile ilgili gelişmeler de kısaca şöyledir:

1922 orta okul programında bu dersler görüldüğü halde 1924 programında yoktur. 1924 ve 1927 Lise programlarında ise bu dersler yer almaktadır. Arapça ve Farsça, Lise programlarından 1929-1930 öğretim yılı başında çıkarılmıştır.²⁹

Hasan Âli Yücel’in Bakanlığı döneminde giriştiği bir uygulama da şudur.³⁰ 1940-1941 ders yılında, Ankara’da Atatürk ve Kız Liseleri ile, İstanbul’da Galatasaray Lisesinde, mevcut Fen ve Edebiyat şubelerinin yanında “Klasik Kol” açılmış ve bir Batı yabancı dilinde başka, her sınıfta haftada 5’er saat Lâtince okutulmuştur. Bu, yücelin , “hümanist” kültürün öğrenilmesi yolundaki çabalarından biridir. Klâsik Kol 1949 kaldırılmıştır. Fakat, bazı büyük Liselerde Lâtince’nin seçimlik ders olarak daha sonradan okutulduğu görülüyor. Nitekim, biz 1956’da İstanbul Erkek Lisesine girdiğimizde şu 3 dersten birini seçmemiz gerekiyordu: Resim, Müzik, Lâtince.

Temmuz 1985’de Milli Eğitim Bakanlığı, “bilimsel olarak doğrulanmadığı ve öğrencileri inançsızlığa götürdüğü” gerekçesiyle, Biyoloji ders ve kitaplardaki Darwin’in “Evrin Teorisi”nin yanında “Yaratılış İnanç”ının da yer almasını kararlaştırılmıştır.

²⁹ Hasan A. YÜCEL, *Türkiye’de Orta Öğretim*, İstanbul 1938, s.704.

³⁰ Nevzat AYAS, *Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitimi, Kuruluşlar ve Tarihçeler*, Ankara 1948, s.745.

1988-1989 öğretim yılında, orta okullarda “Basamaklı Kur Sistemi” adıyla, yabancı dil öğretiminde değişiklik yapılmıştır. Buna göre, orta okul 1. sınıfta yabancı dil dersi zorunlu, daha sonraki sınıflarda ve Lisede isteğe bağlı olacak ve bu dersten alınan not sınıf geçmeyi etkilemeyecekti, vs. 1989-1990 öğretim yılında bu sistem kaldırılıp yabancı dil tekrar zorunlu arasına alınmıştır.

Haziran 1992’de, yaş sınırı aranmayan ve kitle iletişim araçlarıyla(TV vs.) ve genel Lise programlarına göre öğretim yapacak “Açık Öğretim Lisesi” kurulmuştur.

1982 Anayasası 14. maddesinde din kültürü ve ahlâk öğretimini ilk ve orta öğretimde zorunlu hale getirmiş ve bu dersler Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi adı altında orta okullarda(haftada) her sınıfta 2 liselerde her sınıfta 1 saat okutulmaya başlanmıştır.

Orta okulda öğrenci İş Bilgisi(El, Ev İşi) Ticaret, Yabancı Dil(pekiştirmek için) vb. derslerden ikisini seçer ve her biri haftada iki saat okutulur.

Bu ders 12 Eylül 1980 harekâtından sonra programa konmuş ve Eylül 1983’ten itibaren adı T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük olmuştur.

Lisede öğrenci, Resim ve Müzik derslerinden birini seçer.

Orta okul ve liselere daha sonra Rehberlik ve Eğitici Çalışmalar konmuştur. Haftada en çok 3 saat kadar yapılan bu dersler öğrenci sorunları vb. konular ele alınmakta, öğrenciler gruplandırılarak yayın, müsamere, gezi, trafik, kooperatifçilik vb. kollarda eğitilmektedir. Liselere her sınıfta 1 saat Sağlık Bilgisi dersi de konmuştur.

1.4.7. Cumhuriyet Döneminde Yüksek Öğretimde Yenilik ve Gelişmeler Nelerdir?

Ekim 1919 Nizamnamesi ile “ilmî muhtariyet” kazanan darülfünûna 1924’de “tüzel kişilik” tanınmıştır.

Cumhuriyet rejiminin Darülfünûna önem vermesi doğaldı. Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi, kuruma bir ziyaretinde (Haziran 1925) bunu açıkça belirtir ve darülfünûnun görevlerini gösterir:

“Darülfünûnunuz bazen gizli bazen açık memleketin üzerine hâlâ mevcut olan hurafe ve dalâlet (batıl inanç ve yoldan sapma) kuvvetlerine karşı inkılâp fikirlerinin bir mücadele aracıdır... Kanunlarla yıkılan müesseseler hakikatte yıkılmamıştır. Kanunlarla kurulan müesseseler hakikatte tesis edilmemiştir. Müesseseler kalplerin içinde ne vakit yıkılırsa o zaman tamamen yıl-kılmıştır, kalplerde ne vakit dayanak bulursa o zaman tesis edilmiştir... Cumhuriyet’i kuranlar Cumhuriyetçiyi yetiştirmeyi sizden bekliyor”

1933 reformuna gelinceye kadar darülfünûnun kendisinden beklenen görevleri yerine getirmediği kabul edilmekte ve ona başlıca iki eleştiri yöneltilmektedir:

1. Darülfünûn, inkılâplara karşı olumsuz tutum takınmıştır.
2. Darülfünûnda, ciddî, topluma yararlı, bilimsel çalışmalar yapılmamıştır.

Kurumun ıslahı için hükümet 1932’de İsviçre’den Prof. Albert Malche’ı çağırmıştır. Malche’nın hazırladığı raporda belirttiği aksaklıklar şunlardır: Fakülteler arasında bilimsel işbirliği yoktur. Hocalar ders vermekle yetinmekle araştırma yapmamakta, çevirileri tez olarak kabul etmekte, derslerde çok yüzeysel not tutturmaktadır. Hocaların öğrencilere rehberlik yapmaya ve görevlerini ciddiye almaya zamanları yoktur, çünkü kurum dışındaki özel işlerini ön plâna koymaktadırlar. Aralarında bilimsel işbirliği değil, çekişme, sürtüşme, nefret, makam ihtirasları hâkimdir.³¹

Mayıs 1933’de 2252 sayılı Kanun darülfünûnu kaldırmış, Eğitim Bakanlığını İstanbul Üniversitesini kurmakla görevlendirmiştir.

1933 reformunun temel özellikleri şunlardır:

1. Özerklik kaldırılmış, Üniversite, Eğitim Bakanlığının emri altında kurulmuş, idarî yönden herhangi bir okuldan farkı kalmamıştır.
2. Darülfünûn hocaları geniş ölçüde elemiş 151 kişiden yalnız 59’u yeni Üniversiteye alınmıştır. Öğretim kadrosu asıl başka iki kaynaktan sağlanmıştır:

³¹ E. HIRSCH, *Dünya Üniversiteleri ve Türkiye’de Üniversitelerin Gelişmesi*, İstanbul 1950, C. I, s.313-314; A. MALCHE, *İstanbul Üniversitesi Hakkında Rapor*, İstanbul 1939.

a) Batıda okuyup gelenler doktora şartı aranmaksızın doçent olarak atanmışlardır.

b) Nazi baskısından kaçan Alman ve Orta Avrupalı profesörlere kapılar açılmıştır.

Bunlardan Türk hocalarını yetiştirmeleri ve Türkiye’de bilim, araştırma geleneğini yerleştirmeleri beklenmiştir.

3. İlk kez bizden Üniversite, Fakülte, Rektör, Dekan gibi terimler bu sırada kesin olarak yerleşmiştir.

4. Ders programları ve araştırmalar sıkı bir denetim altına alınmıştır.

İstanbul’da reform çalışmaları yapılırken, Ankara’da 1925’te Hukuk Mektebi, 1930’da Ziraat Enstitüsü, 1935’te Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, 1943’te Fen Fakültesi, 1945’te Tıp Fakültesi, 1949’da İlâhiyat Fakültesi kurulmuştur. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinin adını Atatürk vermiş, böylece onun bir Edebiyat Fakültesi değil hem daha geniş, hem de hedefleri daha belirli bir kurum olmasını istemiştir. Atatürk, uygar ve mutlu bir ulus olmada üniversitelere görevler düştüğünü belirtmiştir.

1933 reformundan sonrada üniversitelerin bekleneni veremediği söylenebilir.

1933-52 arasında Türkiye’de kalan, ayrılırken bir rapor veren Ord. Prof. Philippe Şchwartz, 1933 reformunun bekleneni veremediğini bununda başlıca şu nedenlerle ileri geldiğini ileri sürer:

a) Birçok Türk aydınındaki yetersizlik duygusu ve bunun sonucu olarak böbürlenmek, gerçekten çalışkan, başarılı olanları çekememek vs.

b) Yine bu aydınlardaki güvensizlik duygusu ve bunun sonucu olarak ta bizzat bilimsel çalışmaya değil, mevki ve makamlara, özel işlere önem vermek, vs.

Eğitimci ve yazar Cevat Dursunoğlu da, Cumhuriyetten sonra kayırma yoluyla bir çok gencin Batıya öğrenim için gönderildiğini, bunların çoğunun başarılı olamadıkları halde dönüşlerinde Üniversiteye alındıklarını söylemiştir.

1 Kasım 1937’de Atatürk’ün TBMM’de söyledikleri, yüksek öğretim tarihinde önemlidir:

“Memleketi şimdilik üç büyük kültür bölgesi halinde düşünüp Batı bölgesi için İstanbul bölgesinde başlamış olan düzeltme programını daha radikal bir şekilde uygulayarak Cumhuriyete modern bir kurum kazandırmak, merkez bölgesi için Ankara Üniversitesini az zamanda kurmak lâzımdır. Doğu bölgesi için Van Gölü sahillerinin en güzel bir yerine her şubeden okullar ve üniversite ile modern bir kültür şehri yaratmak yolunda şimdiden faaliyete geçilmelidir.”

1946’da 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu çıkarılarak yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. Bu düzenlemenin temel özellikleri şunlardır:³²

1- Üniversitelere özerklik ve 3 tüzel kişilik tekrar verilmiştir.

2- Üniversitelerin görevlere özetle, şöyle gösterilmiştir:

a) Öğrencileri bilim anlayışı kuvvetli, sağlam düşünceli aydınlar, Türk devriminin ülkelerine bağlı, millî karakter sahibi vatandaşlar olarak yetiştirmek, çeşitli mesleklere iyi elemanlar sağlamak,

b) Ülke sorunlarına öncelik veren bilimsel araştırmalar yapmak,

c) Resmî makamlarla işbirliği halinde ülkenin gelişmesine katkıda bulunmak,

d) Araştırma ve inceleme sonuçlarını yayınlamak, doktora yaptırmak,

e) Toplumun genel düzeyini yükseltici bilimsel verileri yaymak,

3- 1946 tarihli Üniversiteler Kanunu, yüksek öğretimde en uzun süre (1946-1973) geçerli kalmış bir kanundur.

1946’dan sonra kurulan başlıca Üniversiteler şunlardır:

Karadeniz Teknik Üniversitesi(1955, Trabzon)

Ege Üniversitesi(1955, İzmir)

Orta Doğu Teknik Üniversitesi(1957, Ankara)

³² Yaşar KARAYALÇIN, ‘Üniversitelerin İdare ve Murakabesi; Hirsch’e Armagan, Ankara 1964, s.581; Aydoğan ATAÜNAL, Cumhuriyet Döneminde Yükseköğretimdeki Gelişmeler, Ankara 1993, s.380.

Atatürk Üniversitesi(1958, Erzurum)

27 Mayıs 1960 hareketinden sonra 147 öğretim üyesi ve yardımcısı Üniversitelerden uzaklaştırılmış, 1946 tarihli Kanunda da bazı değişiklikler yapılmıştır.

1961 Anayasasında da ilk kez Üniversitelerle ilgili bir madde yer almıştır (md.120). Çok tartışılan ve 12 Mart 1971 hareketinden sonra değiştirilen bu maddeyi ilk ve değişik biçimleriyle vermekte yarar vardır:

1961 Anayasasının Üniversitelerle ilgili 120. maddesi

1961'deki Şekli

'Üniversiteler, ancak Devlet eliyle ve kanunla kurulur. Üniversiteler, bilimsel ve idarî özerkliğe sahip kamu tüzel kişileridir.

Üniversiteler, kendileri tarafından seçilen yetkili öğretim üyelerinden kurulu organları eliyle yönetilir ve denetlenir; kanuna göre kurulmuş Devlet Üniversiteleri hakkındaki hükümler saklıdır.

Üniversite organları, öğretim üyeleri ve yardımcıları, Üniversite dışındaki makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılmazlar.

Üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe araştırma ve yayında bulunabilirler.

Üniversitelerin kuruluş ve işleyişlerin, organları ve bunların seçimleri, görev ve yetkileri, öğretim ve araştırma görevlerinin Üniversite organlarıncaya denetlenmesi bu esaslara göre kanunla düzenlenir.

Siyasî partilere üye olma yasağı, Üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları hakkında uygulanmaz. Ancak, bunlar partilerin genel merkezleri dışında yönetim görevleri alamazlar'.

1971'de değiştirilen şekli

'Üniversiteler, ancak Devlet eliyle ve kanunla kurulur. Üniversiteler, özerkliğe sahip, kamu tüzel kişileridir. Üniversite özerkliği, bu madde de belirtilen hükümler

içinde uygulanır ve bu özerklik, Üniversite binalarında ve eklerinde suçların ve suçluların kovuşturulmasına engel olmaz

Üniversiteler, Devletin denetimi ve gözetimi altında, kendileri tarafından seçilen organları eliyle yönetilir. Özel kanuna göre kurulan Devlet Üniversiteleri hakkındaki hükümler saklıdır.

Üniversite organları, öğretim üyeleri ve yardımcıları, serbestçe araştırma ve yayında bulunabilirler.

Üniversitelerin kuruluş ve işleyişleri organları ve bunların seçimleri, görev ve yetkileri, Üniversiteler üzerinde Devletin gözetimi ve denetimi hakkını kullanma usûlleri ve Üniversite organlarını sorumluluğu, öğrenim ve öğretim hürriyetlerini engelleyici eylemleri önleme tedbirleri, Üniversiteler arasında ihtiyaca göre öğretim üyeleri ve yardımcılarının görevlendirilmesini sağlanması, öğrenim ve öğretimin hürriyet ve teminat içinde ve çağdaş bilim ve teknoloji gereklerini ve kalkınma plânı ilkelerine göre yürütülmesi esasları kanunla düzenlenir.

Üniversitelerin bütçeleri, genel ve katma bütçelerin bağlı olduğu esaslara uygun olarak yürürlüğe konulur ve denetlenir.

Üniversitelerde onlara bağlı Fakülte, kurum ve kuruluşlardan öğrenim ve öğretim hürriyetlerinin tehlikeye düşmesi ve bu tehlikenin Üniversite organlarıncı giderilmemesi halinde Bakanlar Kurulu ilgili Üniversitelerin veya bu Üniversiteye bağlı Fakülte, kurum ve kuruluşların idaresine el koyar ve bu kararına hemen Türkiye Büyük Millet Meclisi birleşik toplantısının onamasına sunar. Hangi hallerin el koymayı gerektireceği, el koyma kararının ilân ve uygulanma usûlleri ile süresi ve devamınca Bakanlar Kurulunun yetkilerinin nitelik ve kapsamı kanunla düzenlenir’.

1961’den sonra Üniversitelerle ilgili temel olay ve gelişmeler özetle şunlardır:

Mayıs 1968’de Fransa’da başlayan öğrenci olayları etkilerinin Türkiye’de de göstermiş, Türk Üniversitelerinde masum öğrenci istekleri biçiminde başlayan olaylar 12 Mart 1971 öncesinde politik ve ideolojik mücadelelere dönüşmüştür.

12 Mart 1971’den sonra Anayasanın Üniversitelerle ilgili 120. maddesinde sözü edilen değişiklikler yapılmıştır.

1965’de çıkan Özel okullar kanunu ile özel yüksek okullar açılmaya başlamıştır. Yüksek öğrenim yapmak isteyen gençlerin sayılarının hızla artışı ve Üniversitelerinde aldıkları öğrenci sayılarının pek artırmamaları nedeniyle özel yüksek okullar çoğaldı. Ocak 1971’de Anayasa Mahkemesi, ‘Üniversitelerin ancak Devlet eliyle kurulabileceği’ biçimindeki Anayasa hükmüne dayanarak, yüksek okul öğretimini de Üniversite öğrenimi olarak yorumladığı ve özel olarak bu düzeyde öğretim yapılmasına imkân veren Kanun maddesini iptal etti.

1961-1973 arasında kurulan başlıca Üniversiteler ve Fakülteler şunlardır:

Hacettepe Üniversitesi (1967, Ankara)

Boğaziçi Üniversite (1971, İstanbul Amerikan Robert Devlet Üniversitesi haline Dönüşmesiyle oluşmuştur.)

Eğitim Fakültesi (1965’te Ankara Üniversite içinde kurulmuştur.)³³

Böylece eğitim bir uzmanlık alanı olarak kabul edilmiş ve eğitim uzmanlığı denen bu yeni eğitim mesleğine Üniversite düzeyinde bir kaynak sağlanmıştır. Eğitim uzmanı, en etkili öğrenme ve öğretme ortamını oluşturmak ve eğitim yöneticisi, öğretmen, öğrenci ve velilere meslekî kılavuzluk yapmak için gerekli bilgi ve deneyimlere sahip kişidir. Eğitim uzmanlığı, XI. Millî Eğitim Şûrasında (1982 ele alınmıştır).

Temmuz 1973’te 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu yayınlanmıştır. Bu kanunla gerçekleştirilen düzenlenmeler şöyledir.

1- Kanun, Üniversitelerin görevlerini ayrıntılarıyla belirlemiştir:

a) Çeşitli kademelerde bilimsel öğretim yapmak

b) Öğrencilerini, bilim anlayışı kuvvetli, millî tarih şuuruna sahip, vatanına, örf ve adetlerine bağlı, milliyetçi ve sağlam düşünceli aydınlar ve yüksek öğrenime dayanan mesleklerde türlü bilim ve uzmanlık kolları için iyi hazırlanmış, bilgi ve tecrübe sahibi, sağlam karakterli vatandaşlar olarak yetiştirmek,

³³ Hâmide TOPÇUOĞLU, “Ankara Üniversitesinin Bir Eğitim fakültesi Vardır”, **Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1968 C.1-4, s.45.

c) Çağdaş bilim ve teknoloji gerekleri ve Devlet Kalkınma Plânının hedefleri doğrultusunda kendi insan gücü ve maddi kaynakların en rasyonel, etkili, verimli ve ekonomik şekilde kullanmak,

d) Memleketi ilgilendiren başta olmak üzere, bütün bilimsel ve teknik sorunları çözmek için bilimleri genişletip derinleştirecek inceleme ve araştırmalarda bulunmak bu çalışmalarda ilgili milli bilim ve araştırma kurumları ile, yabancı veya uluslararası benzer kurumlarla işbirliği yapmak,

e) Araştırma ve inceleme sonuçlarını yayınlamak,

f) Toplumun genel düzeyini yükseltici bilimsel verileri yaymak.

2- Yüksek öğretim bir bütün olarak görülmüş, fakat “yalnızca Üniversiteler bu kanuna tâbidir” hüküm getirilmiştir.

3- Yüksek öğretime yön vermek amacı ile bir Yüksek Öğretim Kurulu kurulmuş, fakat Anayasa Mahkemesi 1975’te bunun kuruluş, işleyiş, görev ve yetkileriyle ilgili maddeleri iptal ettiğinden bu kurum çalışmamıştır.

4- Üniversiteler üzerinde Devletin gözetim ve denetimini sağlamak üzere Üniversite Denetleme Kurulu kurulmuştur.

5- Üniversiteler arasında akademik koordinasyonu sağlamak için Üniversiteler arası Kurul kurulmuştur.

6- Asistanlığa girişte doktora şartı getirilmiş, bu 1975’de Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir.

7- Öğrenim süresi her Fakültenin genellikle 4, Tıp Fakültelerinin 6 yıl olan normal öğretim süresinin yarısı kadar fazla bir süre ile sınırlandırılmıştır.

8- Öğretim için öğrencilerden ücret ve harç alınacağı hükmü getirilmiş fakat hüküm Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir.

9- Ders kitaplarının basım işi Fakültelere verilmiştir.

10- Üniversite organları olarak Senato, Üniversite Yönetim Kurulu, Rektör gösterilmiştir. Senato ve Rektör öğretim üyelerinin katıldığı seçimlerle belirlenmiştir. Fakülte organları da Fakülte Kurulu, Yönetim Kurulu ve Dekan’dır. Fakülte Kurulu,

profesör ve doçentlerden doğal olarak oluşur, öteki organlar Fakülte Kurulunca seçilir.

1973’de 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu yayınlandıktan hemen sonra birkaç üniversite kurulduğunu görüyoruz:

Diyarbakır Üniversitesi (1973, Diyarbakır)

Çukurova “(1973, Adana)

Anadolu “(1973, Eskişehir)

Cumhuriyet“(1974, Sivas)

İnönü “(1973, Malatya)

Fırat“(1975, Elazığ)

19 Mayıs“(1975, Samsun)

Bursa“(1975, Bursa)

Selçuk“(1975, Konya)

1975’ten günümüze kadar yüksek öğretimle ilgili temel olay ve gelişmelerde şunlardır:

Şubat 1975’de Anayasa Mahkemesi, Ankara Üniversitesi ve CHP’nin açtığı dava üzerine, 1973 tarihli ve 1750 sayılı Üniversiteler Kanununun 3. maddesindeki Üniversitelerin öğrencilerini “...örf ve âdetlerine bağlı...” olarak yetiştirme sözcüklerini iptal etmiştir. Dava açan kurumlar bu sözcüklerin Atatürk ilkelerine ve çağdaşlaşmaya aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi de bu görüşü benimsemiştir. Oysa Atatürk, 1 Mart 1922’de TBMM’nin açış konuşmasında şunları söylemişti: “Yetiştirilecek çocuklarımıza ve gençlerimize görecekları tahsilin hududu ne olursa olsun en evvel ve her şeyden evvel, Türkiye’nin istiklâlîne, kendi benliğine, ananat-ı millîyesine (millî gelenek, örf ve âdetlerine) düşman olan bütün ana sınırlar (unsurlarla) mücadele etmek lüzumu öğretilmelidir.”³⁴

Anayasa Mahkemesini bu iptal karar, Türk eğitim tarihi açısından şöyle değerlendirilebilir: Daha önce açıklandığı gibi eski Türk Devletleri de(özellikle

³⁴ Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, (Topl. N. Arsan) Ankara, 1959, C. 1, s. 231.

Hunlar, Göktürkler, Uygurlar) toplumun töresi, eğitimin temeli idi. Töre, toplumun örf, âdet, gelenek, yaşayış ve inanış biçimlerini değerlerini kapsayan çok geniş bir çerçeve idi. Yüzyıllarca eğitim bu çerçeve içinde verilmişti. Günümüze yaklaştıkça törelerin bağlayıcı özelliği her toplumda zayıflamakta, çünkü bunların bir kısmı gelişen toplumların akılcı ilkeleriyle bağdaşmamaktadır. Fakat törelerin tüm değerlerini yitirdikleri ve yitirecekleri iddia edilemez. Nitekim Medenî Kanunumuz (1926), "hakkında kanunî bir hüküm bulunmayan meselede hâkim örf ve âdete göre, örf ve âdet dahi yoksa kendisi vazı-ı kanun (kanun yapıcı) olsaydı bu meseleye dair nasıl bir kaide vaaz edecek (koyacak) idiyse ona göre hükmeder" demekle örf ve âdete büyük önem vermekte, hatta bunları hâkimin kendi akılcı görüşlerinde daha ön sıraya koymaktadır. Millî gelenek, örf ve âdetlerin eğitimden tümüyle çıkarılması, eğitimin her toplumda az yada çok uygulana "geçmiş değerleri yeni kuşaklara aşılama" gibi bir ilkesiyle de bağdaşmaz.

12 mart 1971 hareketinden sonra geniş ölçüde durdurulan üniversitelerdeki silahlı öğrenci eylemleri 1975-1980 arasında tekrar giderek artmış ve öğrenciler siyasal, ideolojik kamplara bölünmüşler, Türkiye bundan çok zarar görmüştür. Ülke bütünlüğünü de tehdit eder duruma gelen gelişmeler Türk silahlı Kuvvetlerinin 12 Eylül 1980günü yönetimi ele almasıyla durdurulmuştur.³⁵

1977'de Danıştay, Akademilerin Fakülte açamayacağına karar vermiş, 1978'de Anayasa Mahkemesi ise bunun mümkün olacağı yolunda karar alınmıştır.

12 Eylül 1980 harekatiyle yüksek öğretim kurumlarında huzur ve düzen sağlanmış, öğretim, eğitim normal olarak yapılmaya başlanmıştır.

6 Kasım 1981'de 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu yayınlanmış ve böylece yükseköğretimin yeni kapsamlı bir düzenlenmesine gidilmiştir.

³⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Yahya K. KAYA, *İnsan Yetiştirme Düzenimiz*, Ankara, 1984, s. 352-362.

1.4.8. Cumhuriyet Döneminde Mesleki ve Teknik Eğitimdeki Yenilik ve Gelişmeler Nelerdir?

Cumhuriyetin devraldığı teknik eğitim çok cılızdı. Bu eğitimin geliştirilmesi yolunda çaba gösterildi ise de gelişmeler yavaş oldu.³⁶

1927'ye kadar meslek ve sanat okulları açma, yürütme işi İl ve Belediye idarelerinin sorumluluğunda idi. O tarihte çıkan bir kanunla masrafları yine bu idarelerce karşılanmak üzere, bu okulların program, araç-gereç, öğretmen yetiştirme ve istihdamı görevi Maarif Vekâletine verildi ve 1933'de Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü kuruldu. Buraya genel müdür (1941'de müsteşar) olarak atanan, Kimya ve Fizik öğretmeni ve Fransa'da yetişmiş Rüştü Uzel'in yıllarca teknik ve mesleki eğitimine büyük emeği geçti. 1935'te mesleki ve teknik okulların masrafları Maarif Vekâleti bütçesine alındı. 1941'de sözü edilen genel müdürlük yerine Mesleki ve Teknik Öğret, m Müsteşarlığı kuruldu.

1934'lerden itibaren çok sayıda erkek, kız sanat ve yapı enstitüleri, ticaret okulları, 1934-1935'de Kız Teknik, 1937-1938'de Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulları açılmıştır. 1955-1956'da Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu, 1974-1975 'de Endüstriyel Sanatlar Yüksek Öğretmen Okulu açılmıştır.

Mesleki ve genel orta öğretim arasında önemli bir ilişkiye soru 130'sa genel orta öğretim incelenirken değinilmiş ve 1957'den itibaren, tedrici olarak, Orta Sanat Okullarının genel orta okullara dönüştürüldüğü belirlenmiştir. Bu yola gidilmesine gerekçe olarak şunlar ileri sürülmüştür:

- a) Orta Sanat Okullarına, ilkokulu bitirip 12 yaşında giren öğrenciler haftada 36-44 saat ders ve atölye çalışmaları yapmakta, sağlıkları ve beden gelişmeleri bundan olumsuz yönde etkilenmektedir.
- b) Bir çocuk, ilkokulu bitirdiği zaman henüz kendine uygun bir mesleği seçecek bir yaşta ve gelişmede değildir.
- c) İlkokulda kazanılan bilgiler ve becerilerde bir meslek ve sanat öğrenimi için

³⁶ H. DOĞAN, C. ALKAN, S.İ. SEZGİN, *Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri*, Ankara, s. 49-50.

yeterli değildir.

d) Mesleki eğitim pahalı olduğundan, Meslek Liselerine genel orta okullardan öğrenci alınması, bu sistemi daha ekonomik hale getirebilir.

1970'ten itibaren de, tüm liselerin 1. sınıfında aynı genel programlar uygulanmaya başlanmıştır. Ancak, yukarıdaki sakıncalar gerekçe gösterilerek kaldırılan Orta Sanat Okulları deneyiminden, genel orta okullar için hiçbir ders çıkarılmaması bir eksiklik sayılmaktadır.

Şu var ki, kaldırılan bu okullar, 1987-1988 öğretim yılında 21 Endüstri Meslek Lisesinin bünyesinde, öğrencilerin daha gerçekçi olarak meslek seçebilmeleri amacıyla-deneme niteliğinde- ve daha az sayıda meslek dersleri ile tekrar açılmıştır.

1977 ve 1986'da çıraklık ve meslek eğitiminde önemli gelişmeler görüldü. 1986'da çıkarılan 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ile Meslek Liseleri öğrencilerinin işyerlerinde uygulama yapmaları sağlandı.

3 Mart 1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat Kanunundan sonra medreseler kapatılmış imam ve hatip yetiştirmek için İmam Hatip Mektepleri açılmıştır. Sayıları önce 29 olan, fakat gittikçe azalan bu okulların 1931-1932 ders yılında “öğrenci yokluğunda” tümüyle kapandığı resmi kaynaklarca ileri sürülmüştür. 1950'de çok partili rejime geçilince ilk kez 1951'de Demokrat Parti Hükümeti İmam Hatip Okulları açmaya başladı ve 10 yıllık iktidarında sayılarının 19'a çıkardı. Zamanla bütün hükümetler hangi partiden olursa olsun bunları çoğaltma yarışına giriştiler. Partiler, iktidar mücadelesinde, halka bu alanda hoş görünmeyi ihmal etmediler. Halkında bu okullara rağbet ve desteği giderek arttı. Sonuçta, ülkenin gerçek ihtiyaçlarına ve gelişmesine uygun eğitim planlamalarının yapılması yeterli ciddiyetle ele alınmadığından sadece dini değil, genel ve mesleki eğitimde nitelik bozulmaları ve sayısal çarpıklıklar ortaya çıktı.

Haziran 1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanununa göre İmam Hatip Okulları lise adını aldılar ve 31 ile 32. madde, öğrencilere, “yetiştirildikleri yönde yüksek öğretime aday olma” hakkı tanıdı. 12 Eylül Askeri Rejimi döneminde, Haziran 1983'de, 31. madde de çok önemli bir değişiklik yapılarak lise ve dengi okulları bitirenlere, genel bir ifade ile, “yüksek öğretim kurumlarına girmek için aday olma

hakki” verildi. Bu tarihten itibaren bu mezunların çoğu, asıl amaçları dışına taşıp çeşitli fakültelere yöneldiler.

Tevhid-i Tedrisat Kanunu, yeni eğitim ve öğretimi imam, hatip ve yüksek din uzmanları yetiştirme çerçevesi ile sınırlar. Oysa sözü geçen okullar bu çerçeveyi çok fazla taşmaktadır. 1995-1996 öğretim yılında 561 İmam Hatip Lisesi ve 493 bin öğrencisi vardır.

Milli Güvenlik Kurulunun 28 Şubat 1997 tarihli olarak Refah Partisi-Doğru Yol Partisi koalisyon hükümetine bildirdiği bir kararda bunların “ihtiyaç düzeyinde tutulması” istenmiştir. ANAP-DSP-MHP koalisyon hükümeti 18.08.1997 tarihli kanunla ilköğretimi kesintisiz olarak 8 yıla çıkarmış böylece orta okul düzeyindeki tüm okullar kaldırılmıştır.

1.4.9. Cumhuriyet Döneminde Özel Öğretim, Azınlık ve Yabancı Okulların Durumu Nedir?

1.4.9.1. Türklerin Giriştiği Özel Öğretim

Cumhuriyet döneminde Türklerin giriştiği özel öğretimde her düzeyde gelişmeler görülür. Ancak, bunlar birkaç büyük kentte kalmıştır. 1965’de 625 sayılı Özel Öğretim Kanunu özel yüksek okul kurma yolunu açınca, Devlet Üniversitelerine giremeyenlerden birçok öğrenci bu okullara girmişler ve özel yüksek okullar gittikçe gelişmişlerdir. Fakat görüldüğü gibi 1971’de Anayasa Mahkemesi, bu okulların açılmasına imkan veren maddeyi iptal etmişlerdir. 1982 Anayasasınının 130. maddesi, üniversitelerin devlet tarafından kurulacağını belirtmekle birlikte bazı şartlarla “vakıflar tarafından” da kurulabileceğini öngörür. 1996’da, bu şekilde kurulan 8 vakıf üniversitesi vardı.

1981-1993 arasında çeşitli düzeylerdeki Türk özel öğretim kurumlarının sayısal durumu aşağıda gösterilmiştir.

Okulun Düzeyi	Okul Sayısı		
	1981	1985	1993
Ana Okulu	103	127	221
İlkokul	49	57	219
Orta Okul	48	61	206
Lise	49	55	222
(Genel)	46	52	185
(Mesleki, Teknik)	3	3	37

1.4.9.2. Azınlık ve Yabancıların Giriştiği Özel Öğretim

Kurtuluş savaşını bitiren 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Barış Antlaşması, Türkiye'deki azınlıkların eğitim haklarına ilişkin hükümlerde taşır: Ekaliyetler, masrafları kendilerine ait olmak üzere her türlü mektep açabilecek, buralarda kendi dilleriyle öğretim yapabileceklerdir. Fakat Türkçe de zorunlu olarak okutulabilecektir. Mümkün olduğu ölçüde bu okullarda, devlet, belediye vs. bütçelerinden tahsisat ayrılacaktır(40 ve 41. maddeler). Yunanistan da, kendi toprakları üzerinde bulunan azınlığa aynı eğitimsel ve kültürel hakları tanıyordu(45. madde).

Lozan Antlaşmasına ekli mektuplar ile de Fransa ve İtalya ya ait yabancı okullar tanınmıştır. Öteki ülkeler ait yabancı okulların varlığı ise, bir fiili durum olarak tanınmıştır.

T.C. ulusal bir devlet olduğu ve Türkiye'deki Rum azınlıkların bir kısmı ile Yunanistan'daki Türklerin bir kısmı antlaşma gereğince mübadele(değiştirme) edildikleri, öteki azınlıkların bir kısmı da Türkiye'den kendiliklerinden ayrıldıkları için, azınlıkların öğretim ve eğitim sorunları ile yabancı okullar hem boyut bakımında, hem düzenleme bakımından, Osmanlı Devleti zamanından çok farklı özellikler göstermiştir.

Hükümet, 1924'ten itibaren azınlık ve yabancı okullarında dini propagandayı yasaklamış, 1926'da yabancı okulları sıkı bir denetim altına almıştır.

1965’de çıkarılan 625 sayılı Özel Öğretim Kanunu, yabancıların ve azınlıkların yeni okul açmalarını, okul binası yapmalarını yasaklamıştır. Böylece okullar sayısal olarak dondurulmuş bulunmaktadır. Kanun, bu okulların denetimi, öğretmenleri konusunda ayrıntılı hükümler taşır. Okulların programları, dengi olan Türk okullarının ki ile aynıdır. Ders kitapları, öğretmenlerin atanmaları vs., Milli Eğitim Bakanlığının onayına tabidir.

Özel okullar en son olarak 11 Temmuz 1984 tarihli ve 3035 sayılı kanun ve değişik hükümlerle düzenlenmiştir. Buna göre, özetle:

- Bu kurumlar faaliyetlerini sadece kazanç sağlamak için düzenleyemezler.

Ancak, Türk Milli Eğitiminin amaçları doğrultusunda eğitimin kalitesini yükseltmek, gelişmelerine fırsat ve imkan verecek yatırımlar ve hizmetler yapmak üzere gelir sağlayabilirler.

- Yabancı uyruklular, bazı istisnalar hariç, yeniden özel öğretim kurumu açamazlar. Ancak, arazileri genişletilmemek şartı ile önceden açılmış okullar, Bakanlığın izni ile kapasitelerini en çok bir misli arttırabilirler. Bakanlar Kurulunun kararı ile yeni arazi edinip kapasitelerini beş mislide arttırabilirler. Bunun dışında binalarını genişletemez, şube açamaz, mülk edinemez ve kiralayamazlar.

- Özel Öğretim Kurumları ancak tanıtıcı reklam ve ilan verebilirler, TV’de reklam ve ilan yapamazlar.

- Özel Öğretim Kurumları, öğrenci kapasitelerinin %2’sinden az olmamak üzere ücretsiz öğrenci okutmak zorundadırlar. Bakanlık bunu % 10’a kadar arttırabilir.

Günümüzde, yabancı okulların öğrencilerinin hemen hemen tümü Türk asıllıdır.

Merkezi sınav sistemi ile öğrenci alan bu kurumlara rağbet -eskisi gibi- çoktur.

Amerikan Robert Koleji binalarının 1971’de Boğaziçi Üniversitesine devredilmesinden sonra Robert Kolej, Arnavut köy Kız Lisesi ile birleşmiş ve Özel İstanbul Amerikan Robert Lisesi adını almıştır. Arnavutköy’de bulunan bu okulun 1994-1995 öğretim yılında 476 kız 464 erkek olmak üzere 940 öğrencisi vardı.

Okul Türü	Okul		
	Sayısı	Öğrenci	Öğretmen
Azınlıklar			
• Okul Öncesi	38	650	29
• İlkokul	35	3.020	154
• Orta Okul	13	1.295	50
• Lise	13	845	98
Genel	12	825	95
Mesleki, Teknik	1	20	3
Toplam	99	5.810	331
Yabancılar			
• Okul Öncesi	5	198	9
• İlkokul	3	196	20
• Orta Okul	15	6.107	31
• Lise	15	4.551	479
Genel	13	4.636	466
Mesleki, Teknik	2	188	13
Toplam	38	11.052	539

1.4.9.3. Özel Dershanelerin Eğitimimizdeki Yeri Nedir?

Özel dershanelerin varlığı Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar çıkar.³⁷ Başlangıçta yetişkinler için yabancı dil, sanat, ticaret, ev ekonomisi alanlarında kurslar düzenleyen özel dershaneler, 1930'lardan sonra öğrenci yetiştirmeye yönelik kurslarda düzenlemişlerdir. 1950'lerden sonra, eğitim sisteminin her kademesinde giderek artan öğrenci sayısı ile dengeli biçimde okul ve öğretmen sayısının artırılamayışı eğitimin niteliğini olumsuz yönde etkileyen unsurlardan biri olarak ortaya çıkınca, talebin çok artması üzerine özel dershaneler artık tümüyle öğrencileri yetiştirme çalışmalarına yönelmişlerdir. Özel dershaneler, 1965 tarihli ve 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu ve ilgili yönetmeliklere tabi olmuşlardır. Bugün 1984 tarihli ve 3035 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununa tabidirler.

Özel dershanelerin doğup yaygınlaşmasına yol açan başlıca nedenler şöyle özetlenebilir:

³⁷ Tayip DUMAN, *Özel Dershaneler ve Fonksiyonları*, Milli Eğitim Yayınları, Ekim-Aralık 1987, Sayı 74, s.29.

- Özellikle ilk ve orta öğretimde sınıfların kalabalıklaşması yüzünden öğretmenlerin öğrencilerle yeterince ilgilenememeleri, araç-gereç, laboratuvarları kullanamamaları, ikili, üçlü öğretim nedeniyle eğitimin niteliğinin düşmesi.

- Öğretmen dağılımının bölgelere ve okullara göre farklılık göstermesi.
- Öğretmenlerin yetişmeleri vs. nedeniyle farklılık göstermeleri
- Bazı okullarda derslerin boş geçmesi veya yetersiz elemanlarca doldurulması.

- Giriş sınavı ile öğrenci alan okulların kontenjanlarının artan talep karşısında sınırlı kalması ve buralara girişin her yıl daha da güçleşmesi.

- Okullarda uygulanan sınav tekniğiyle seçme sınavlarındakilerin farklı olması nedeniyle öğrencilerin bunları öğrenme ihtiyacı duymaları.

- Giriş sınavlarının muhtevası ile okullarda kazandırılan bilgiler arasında özdeşlik bulunmayışı.

- Farklı programlardan geçen lise öğrencilerini üniversite giriş sınavında aynı sorulara tabi tutulması.

- Velilerin, çocuklarının iyi yetişmesi için gittikçe daha güçlü bir arzu duymaları giderek zorlaşan üniversiteye girişin en önemli yolunun puanları yükseltici teknikleri ve bilgileri kazanmak olarak görülmesi.

1981 hükümet programı, “eğitimde fırsat eşitliğini bozdukları” gerekçesiyle uzun dönemde özel dersaneleri kapatmayı ilke edinmiş ve 16 Haziran 1983 tarihli ve 2843 sayılı kanun, bunları 1 Ağustos 1984’de kapatılacağını öngörmüştür. Ancak, 11 Temmuz 1984 tarihli ve 3035 sayılı kanun, özel dersanelerin varlıklarının sürdürmelerine ve yenilerinin açılmasına izin vermiştir. Bu kanundan sonra özel dersanelerin sayısı hızla artmıştır. 1983’de ülkede 174, 1985’de 315 özel dersane varken bu sayı 1996’da 1292 olmuştur.

Özel dersaneler bugün şu alanlarda çalışmaktadırlar:

- a) İlk ve Orta öğretimdeki öğrencileri zayıf oldukları derslerde yetiştirmek.
- b) Giriş sınavına göre öğrenci alan orta öğretim okulları ile üniversite giriş

sınavlarına hazırlanmak.

c) Bütünleme ve okul dışından bitirme sınavlarına hazırlanmak.

Özel dersaneler bir süredir en çok tartışılan eğitim konularından biridir.

Bu kurumların sahiplerine ve yöneticilerine göre özel dersaneler, resmi okulların çeşitli nedenlerle iyi yerine getirmediği öğretim faaliyetini olumlu biçimde desteklemekte, öğrencileri kahve köşeleri ve başı boşluktan kurtarmaktadırlar vs.

Özel dersanelerin kapatılmalarının gündemde olduğu yıllarda Bakanlığın hazırladığı bir raporda ise şöyle denmektedir:

- Özel dersaneler genellikle büyük kentlerde açıldıklarından fırsat eşitliğini (kırsal yörelerdeki öğrencilerin aleyhine) zedelemektedirler.
- Eğitim-öğretime ticaret metayı yapmakta, aşırı kâr elde etmektedirler.
- Resmi okullardan tecrübeli ve nitelikli öğretmenleri yüksek ücretlerle çekip almakta, okullardaki eğitimin kalitesini olumsuz yönde etkilemektedirler.
- Sınavlardaki başarı sırrının kendilerinde olduğu kanısını uyandırarak, öğrencilerin okul ve öğretmenlerin soğumalarına neden olmaktadır.
- Zaman zaman kaçak olarak okullardaki öğretmenleri de çalıştırdıklarından, bir yandan öğretmenlerin ders yüklerini artırıp onları yormakta, öte yandan bu öğretmenlerle öğrencileri özel dersanelerde karşı karşıya geldiklerinden öğrenci öğretmen ilişkilerinin temeli olan “saygı” bundan zarar görmektedir.
- Öğrencilerin adeta şartlanmışçasına, bu kurumlara da gitmeleri, onların yükünü artırmakta, öğrenme kapasitelerini aşırı ölçüde zorlamaktadır.

1.4.10. Cumhuriyet Döneminde Özel Eğitimde Yenilik ve Gelişmeler Nelerdir?

1940’larda İstanbul’da özel bir dernek, bir sağır ve körler okulu açmıştır.

1950-1955 arasında özel eğitimde hızlı gelişmeler görülmüş , buna özellikle ABD’li eğitimcilerde katkıda bulunmuştur.

1950’de Ankara Körler Okulu ve Yetiştirme Yurdu kurulmuştur.

1952-1953 ders yılı başında Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'nde özel eğitim kurumlarına öğretim yönetim görevlisi yetiştirmek için Özel Eğitim Bölümü açılmış, iki dönem mezun veren bu bölümden 60 kadar eleman yetişmiştir.

1953'de Ankara Sağırklar Okulu ve Yetiştirme Yurdu kurulmuştur.

1955'de Ankara'da geri zekalı ilkokul öğrencileri için ilk özel sınıf açılmıştır.

1961 Anayasasında, özel eğitime ihtiyacı olanların topluma yaralı kılınması için devletin tedbirler alacağı belirtilmiştir(Madde 50).

1965'te Ankara'da kurulan Eğitim Fakültesi'nde bir Özel Eğitim Bölümü de yer almıştır.

1974'te Ankara Ortopedik Özürlüler Temel Eğitim Okulu ve Yetiştirme Yurdu açılmıştır.

1982 Anayasasında, özel eğitime ihtiyacı olanların topluma yaralı kılınması için devletin tedbirler alacağı belirtilmiştir(Madde 42).

Ocak 1992'de, öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumu mezunu özürlülerin öğretmen atanabilme imkanı getirilmiştir.

1996'da ülkemizde özel eğitime muhtaç çocuk kitlesi için okullaşma oranı ancak %2,3'dür.

1.4.11. Cumhuriyet Döneminde Öğretmen Yetiştirme Politikası ve Çabaları Nelerdir?

Cumhuriyet dönemine geçilirken, öğretmen yetiştirme konusu başlıca eğitim sorunlarından biri idi ve tez elden çözümler bekliyordu.³⁸ Çok sayıda ve nitelikte öğretmenler yetiştirilmesi gerekli idi.

Cumhuriyet yönetimi, ilk yıllarında öğretmenliği bir meslek haline getirmek için yasal çaba harcamıştır. Örneğin, 13 Mart 1924 tarihli Orta Tedrisat Muallimleri Kanununun 1. maddesine göre, "muallimlik Devletin umumi hizmetlerinden tâlim ve terbiye vazifesini üzerine alan, müstakil sınıf ve derecelere ayrılan bir meslektir". 22 Mart 1926 tarihli ve 789 sayılı Maarif Teşkilâtına Dair Kanuna göre de (md. 12)

³⁸ Cemil ÖZTÜRK, *Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası*, Ankara 1996, s. 274.

“maarif hizmetlerinde asıl olan muallimlikdir”. Bu hükümlerin iki anlamı vardır: 1- Öğretmenlik, Devletin bir kamu görevi olan öğretim ve eğitimi üstlenen bir meslektir. 2- Öğretmenliğin, öğretim ve eğitim hizmetleri arasında, önceliği ve üstünlüğü vardır. Başka deyişle, öğretmenlikten aslında farklı olan öğretim ve eğitimde yöneticilik yapmak için de önce öğretmen olmak gerekir. Yöneticilik geçici bir görevdir, öğretmenlik asıldır. Bunun sonucu olarak, öğretmenlikten gelmeyen Bakanlar hariç, öğretim ve eğitim hizmetlerinin hangi düzeyde olursa olsun yöneticilik görevine getirilenler, isterlerse yada gerekirse, eskiden kazandıkları tüm haklarla, önceden görev yaptıkları derecedeki bir okula öğretmen olarak atanabilirler.” Maarifte öğretmenliğin asıl” olduğu ilkesinin daha önce ilk kez Mutlakıyet döneminde ortaya çıktığını görmüştük.

Ne var ki, öğretmenlik, bu ve benzer hükümlere rağmen, kapısı açık, girişi kolay bir meslek olmaktan öteye gidememiştir. Bunun sebebi de, öğretmen okullarının ihtiyacı karşılamaktan uzak oluşu, toplumda “ kim öğretmen olamaz?” zihniyetinin sürüp gitmesi, nitelikli ve gerçek öğretmenler yetiştirmek amacının çoğu kez unutulup hükümetlerin zaman zaman politik nedenlerle öğretmen yetiştirmeye itibar etmeleri, öğretmenlerin karşılaştıkları büyük sorunların yıllar geçtikçe çözülmeden sürüp gitmesidir.³⁹

1924-1925 öğretim yılından itibaren Darülmualimîn adı Muallim Mektebi ve 1935’lerden itibaren Öğretmen Okulu haline çevrilmiştir.

İlkokul öğretmeni yetiştirilmesi

1923’te 10102 ilkokul öğretmeni vardı: Bunların 1081’i kadın, 9021’i erkekti. Mesleki öğrenim görmüş olanlar, 378’i kadın, 2356’sı erkek toplam 2734’tür. Bunların önemli bir kısmı da medreselerin alt sınıflarından ayrılmış, yarım yamalak bir öğrenimle 1-2 senelik Darülmualimînlerden mezun olmuş, medrese alışkanlık ve düşüncelerinden kurtulamamış, çoğu imamlık ve müezzinlikle de görevli sarıklı hocalardı. Geri kalan 7368 öğretmenden 1357’si ancak ilk öğrenim görmüş, 711’i

³⁹ Yahya AKYÜZ, *Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri (1848-1940)*, Ankara 1978, s.222

doğrudan medreseden ayrılmış, 152'si muntazam tahsil görmemiş, 2107'si hiçbir öğretmenlik ehliyetini taşımayan kişilerdi.⁴⁰

İllerde bulunan Erkek ve Kız İlk Muallim Mektepleri (İlk öğretmen Okulları), il özel idareleri elinde gelişemedikleri için 1 Eylül 1923'te Eğitim Bakanlığına bağlanıp genel bütçe içine alınmıştır. Sayıları çok fakat öğrencileri az ve öğretimi yetersiz olan bu okullar sayıca azaltılıp öğrenci mevcudu ve öğretimin niteliği yükseltilmeye çalışılmıştır. Fakat, ayrı iki konu halinde işleyeceğimiz Köy Enstitüleri kuruluncaya kadar (1940) ilk öğretmen okulları ile yeter sayıda öğretmen yetiştirilmesi mümkün değildi. Eğitim Bakanı Saffet Arıkan'ın Mayıs 1936'da TBMM'de söylediğine göre, o yıllarda ilköğretmen okulları her yıl ortalama 650 mezun vermekte, fakat ölüm, emeklilik, istifa gibi nedenlerle yıllık gerçek öğretmen artışı 300-350'ye düşmektedir. Bakana göre, bu gidişle 35 bin öğretmensiz köye Cumhuriyet ancak 100 yıl sonra öğretmen gönderebilecektir.

1932-1933 ders yılı başında, öğretmen okullarının süresi 6 yıla çıkarılmış, ilk üç yıl' ilk devre sayılarak bu devrede orta okul programlarının aynen tatbiki kararlaştırılmış, son üç yılda meslekî devre sayılarak yeni bir program yapılmıştır. O tarihten itibaren ilk devreye öğrenci alınmamış, üç yıl sonra, orta okul mezunları doğrudan meslekî devreye alınarak yetiştirilmiş ve bu sistem yıllarca sürmüştür. 1937-1938 ders yılında, bu okulların meslekî devrelerinin programları şöyledir:⁴¹

O yıllarda, öğretmen okullarına yöneltilen bir eleştiri, " nazarî derslere" fazla önem verip meslek derslerini ve " amalî çalışmaları" yeterli titizlikle ele almayışlarıdır. 1970'lerin başında, ilk okul öğretmenlerinin yarından fazlası bilgilerini eksik buluyor ve kendilerini yetiştirmek istiyordu; fakat, yaz aylarında yapılan bazı hizmet içi seminerlerin de yetersiz olduğu görüşünde idiler.

Cumhuriyet döneminde ilk öğretim incelenirken açıklandığı gibi 1948'e kadar ilk okul öğretmenleri maaşlarını il özel idarelerinin cılız bütçelerinden almışlardır. Bu durum, öğretmenliği, ekonomik bakımdan güven vermeyen bir meslek haline

⁴⁰ F.R.UNAT, "İlk, Orta, Yüksek Tedrisatımızın On Senelik Bilançosu" **Fikirler**, 1933, Sayı 100, s.30.

⁴¹ YÜCEL, **Türkiye'de Orta.....s.220-232.**

sokmuş, öğretmenlerin ülkedeki dağılımını ve ülke eğitimini çok olumsuz biçimde etkilemiştir.

Erkson, çizelgesini şöyle yorumlar: “ İstanbul vilâyetinde 459 nüfusa Mardin vilâyetinde ise 3594 nüfusa bir muallim isabet ediyor. İlk mektep muallimlerinin dengesiz bir dağılışı var. Hangi vilâyetin parası varda mektep açabilmiş ise orada mektepte çoktur, muallimde. Orda muallimde toktur, mektepte iyidir. “ ilk taksit mecburidir” demek, “ilk tahsil bir Devlet ve memleket işidir” demektir. Halbuki ilk tahsili vilâyetlerin güçlüklerine ve kabiliyetlerine bırakmak, bunun ayrı ayrı mahallî işler olduğunu ifade ve kabul etmektir...”

1970-71 öğretim yılına kadar, ilkokul öğretmenleri, Lise gibi, üç yıllık ilk öğretmen Okullarında yetiştirile gelmiştir.1970-71 öğretim yılında süreleri 4 yıla çıkarılmıştır.

1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, “öğretmenlik, Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir” hükmünü getirmiş ve öğretmenlerin hangi öğretim kademesinde olursa olsun, yüksek öğrenim görmelerinin sağlanması gerektiğini öngörmüştür. Bunun sağlamaya doğru bir adım atılarak, Temel Eğitim 1. Kademe denen okullara yani ilk okullara sınıf öğretmeni yetiştirmek üzere, eğitim süresi uzatılarak, 2 yıllık Eğitim Enstitülerinin açılması kararlaştırılmıştır. 1974-75 öğretim yılından itibaren bazı İlk öğretmen Okullarında böyle 2 yıllık Eğitim Enstitüleri açılmış ve bünyesinde Eğitim Enstitüsü açılmayanlar ise Öğretmen Liselerine dönüştürülmüştür. 1976’da sayıları 50’yi bulan 2 yıllık Eğitim Enstitüleri, belirtildiği gibi, Eski İlk öğretmen Okulları binalarında faaliyet göstermişlerdir. Bu yıllardan itibaren, Üniversite seçme sınavlarında genellikle en düşük puan tutturan öğrencilerin gittikleri bu okula öğrenci alınması, yetiştirilmesi ve mezun edilmesi işlerine ideolojik ve politik amaçların karıştığı öne sürülmüş ve bu konu, o yıllarda basında çok tartışılmıştır.⁴²

1981’de yapılan düzenleme ile, “ sınıf öğretmeni” yetiştiren bu okulların sayıları 17’ye indirilmiştir. Buldukları ilin adını taşıyan bu kurumların yerleri şöyledir:

⁴² KAYA, İnsan Yetiştirme.....s.200

- Ağrı Eğitim Enstitüsü
- Amasya Eğitim Enstitüsü
- Bolu Eğitim Enstitüsü
- Burdur Eğitim Enstitüsü
- Çanakkale Eğitim Enstitüsü
- Denizli Eğitim Enstitüsü
- Edirne Eğitim Enstitüsü
- Erzincan Eğitim Enstitüsü
- Giresun Eğitim Enstitüsü
- Hatay Eğitim Enstitüsü
- Kastamonu Eğitim Enstitüsü
- Kırşehir Eğitim Enstitüsü
- Manisa Eğitim Enstitüsü
- Muğla Eğitim Enstitüsü
- Niğde Eğitim Enstitüsü
- Siirt Eğitim Enstitüsü
- Van Eğitim Enstitüsü

Bu okullar, görüldüğü gibi, 20 Temmuz 1982'den itibaren Eğitim Yüksek Okulları haline dönüştürülerek Üniversitelerin içine alınmıştır.

1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanunu ile getirilen, tüm öğretmenlerin yüksek öğrenim görmeleri ilkesini gerçekleştirmek için, 1986 Nisan'ından itibaren, önceki yıllarda orta öğrenim düzeyinde yetişmiş ilkokul öğretmenlerine – sayıları 130 bin kadardır- Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi tarafından 2 yıl süreli Eğitim Ön lisans Programı başlatılmıştır. Bu, TV, Radyo ve basılı ders malzemeleri ile yapılmaktadır.

Orta öğretim kurumlarına öğretmen yetiştirilmesi

1936'da orta okul, lise ve öğretmen okulları öğretmenlerinin yetişme yerlerine göre durumları şöyleydi:⁴³Yüksek öğrenim görenler:960/ orta öğrenim görenler:1129/özel öğrenim görenler:27/Toplam:2116.

⁴³ YÜCEL, *Türkiye'de Orta.....*, s.92

Orta okullara öğretmen yetiştirmek için 1926'da önce Konya, sonra Ankara'da Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü kurulmuştur.⁴⁴

Bu, Cumhuriyet döneminde, uzun süre, öğretmen yetiştiren kurumların en önemlisi olmuştur. Kuruluş ve gelişmesi şöyledir: 1926'da, orta okul ve dengi okullara öğretmen, ilköğretim müfettişi, öğretmen okullarının uygulama okullarına müdür yetiştirmek için Konya'da ahşap bir evde Orta Muallim Mektebi açılmıştır. Başlangıçta bunun sadece Türkçe bölümü ve 16 öğrencisi vardı.

Okul, 1927-1928 ders yılı başında Ankara'ya taşındı ve öğrenci kadrosu 45'e çıkarıldı, bir de Pedagoji bölümü açıldı. Haziran 1928'de Türkçe bölümü ilk mezunlarını verdi. 1928'de bir de ihzarî (hazırlık) sınıfı açıldı. Bu sınıf, o yıllarda ilk okul mezunlarını alan ve süreleri 4-5 yıl olan ilk öğretmen okullarından gelen öğrencileri Lise mezunu yapıyordu.

Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati, birkaç büyük merkezde ciddî öğretmen okulları kurmak için bir yol düşünmüştü: 22 Nisan 1926 tarihli bir kanunla il özel idareleri bütçelerinden ayrılacak %10'larla, 10 bölge merkezinde birer öğretmen okulu binası yaptırılması kararlaştırıldı ve ilk binanın Ankara'da yapılması uygun görülerek proje ve plânlar Mimar Kemal'e hazırlatıldı ve bina, onun yeni ve millî bir mimarî anlayışına göre, Ağustos 1927'de temeli atılarak 1929 Sonbaharında bitirildi.

Orta Muallim Mektebi, bir ilk Muallim Mektebi ile beraber, Kasım 1929'da bu tarihî binaya taşındı ve adı Gazi Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü oldu. 1932'de Gazi İlk öğretmen Okulu kaldırıldı (ve bunun yerine, Galatasaray Lisesi örneğinde, fakat İngilizce öğretim yapan paralı yatılı Gazi Lisesi açıldı). Bundan sonra adı Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü oldu.

1928-30 arasında üç bölüm daha kuruldu: Tarih-Coğrafya, Matematik, Fizikî ve Tabii Bilimler. 1932'de süresi 4 yıla çıkarıldı ve o yıl Resim- İş, Beden Eğitimi Bölgümleri kuruldu. Okul, 1932'de tüm bölümlerden toplam 45 mezun verdi. 1934'de ihzarî sınıf kaldırıldı. (1936-37 öğretim yılında Gazi Lisesi kendi binasına nakledildi ve İngilizce öğretimden de vazgeçildi).

⁴⁴ Niyazi ALTUNYA, *Gazi Eğitim Enstitüsü Programlarının Değerlendirilmesi (1930-1980)*, Ankara 1981, s.90.

1935'lerden sonra adı Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsüne dönüştü. Günlük dilde ise bu, Gazi Eğitim, Gazi Eğitim Enstitüsü biçimlerini aldı.

1937-38'de Müzik, 1941-42'de Fransızca, 1944-45'de İngilizce, 1947-48'de Almanca Bölümleri açıldı. 1946-1947 öğretim yılında, az öğretmenle çok hizmet görmek için, Türkçe, Tarih-Coğrafya, Matematik, Fizikî ve Tabiî Bilimler Bölümleri, "Toplu Dersler Bölümü" adı altında birleştirildi. 1948-1949 öğretim yılında ise bu Bölümde "Fen"ve "Edebiyat" olarak ikiye ayrıldı.1952-1953 öğretim yılında bir Özel Eğitim Bölümü kuruldu, fakat 2 yıl sonra kapatıldı, görevini Pedagoji Bölümü üstlendi .

1967-1968 öğretim yılında tüm bölümlerin süresi 3 yıl olarak tespit edildi. 1978-1979 öğretim yılında süresi 4 yıla çıkarıldı ve adı da Gazi Yüksek Öğretmen Okulu oldu. Gazi Eğitim, Temmuz 1982'de kurulan Gazi Üniversitesi'ne adını vermiş, bunun içindeki Gazi Eğitim Fakültesinin temelini teşkil etmiştir.

1946'dan sonra Eğitim Enstitüleri açıldı. 1969'a kadar sayıları 10'u geçmeyen ve bazen " 3 yıllık Eğitim Enstitüleri" olarak da adlandırılan bu kurumların sayısı 1977-1978'de 18'i bulmuştur. 1978-1979 öğretim yılından itibaren bunlara Yüksek Öğretmen Okulu denmiş, sayıları azaltılmış ve programları Lise öğretmeni de yetiştirilebilecek biçimde ve 4 yıl olarak düzenlenmiştir. Bu okulların sayısı (1982 temmuzuna kadar) 10 idi ve 16 Bölüm halinde (Türk Dili ve Edebiyatı, Yabancı Dil, Resim-İş vs.)öğretim yapıyorlar ve Temel eğitim II. Kademesi ile Liselere öğretmen yetiştiriyorlardı. Bu okulların adları şöyleydi:

- Ankara Gazi Yüksek Öğretmen Okulu
- Balıkesir Necati Yüksek Öğretmen Okulu
- Bursa Yüksek Öğretmen Okulu
- Diyarbakır Yüksek Öğretmen Okulu
- Erzurum Kâzım Karabekir Yüksek Öğretmen Okulu
- İstanbul Atatürk Yüksek Öğretmen Okulu
- İzmir Buca Yüksek Öğretmen Okulu
- Konya Selçuk Yüksek Öğretmen Okulu
- Samsun Yüksek Öğretmen Okulu

- Trabzon Fatih Yüksek Öğretmen Okulu

Bu kurumlar 20 Temmuz 1982’de Eğitim Fakültelerine dönüştürülüp, mevcut yada yeni kurulan Üniversitelere bağlanmıştır.

Liselere öğretmen yetiştiren okul olarak da İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu 1956’ya kadar tek kurum olarak kalmıştı. Eski Darülmüallimîn-i Âliyen’in devamı olan bu okul, yıllarca nitelikli öğretmenler yetiştirmiştir. Ancak, yıllık mezun sayısı 30’a bile varamamış, 1923-1963 arasında 630 mezun verebilmiştir. 1963’ten sonra verimin arttığı görülür.⁴⁵ Öteden beri, “ kurumsal kalmak” biçimindeki eleştiri bu okula da yönetilmiştir.

1959’da Ankara’da bir Yüksek Öğretmen Okulu açılmıştır. 1972-1973 öğretim yılında mevcut üç Yüksek Öğretmen Okulunda 1441 öğrenci bulunuyordu.

1959’a kadar, Liseyi bitirerek Üniversitenin Fen ve Edebiyat Fakültelerine giren öğrencilerden bir grup sınavla seçiliyor, çeşitli dallarda Lise öğretmeni olmak üzere MEB hesabına parasız yatılı olarak okutuluyordu. 1959’dan itibaren, ilk öğretmen okullarının en başarılı ve kişilikli öğrencileri arasından seçilenler bu okullara öğrenci olarak alınmaya başlandı. Fakat böyle seçilen öğrenciler, o yıllarda Lise mezunu sayılmadıkları için önce Lise sınavlarına sokulup Lise diploması alıyorlardı. Öğrenciler branş öğrenimleri ilgili Fakültelerde, meslek derslerini Yüksek Öğretmen Okullarında görüyorlardı. Fakat, geceleri yürütülen meslek derslerindeki düzensizlik, 1974-1975’den başlayarak ilk öğretmen okullarının Öğretmen Liseleri adı altında Lise mezunu vermesi, o yıllarda Üniversitelerin öğretmenlik formasyonu vermeye başlamaları ve Yüksek Öğretmen Okullarının içine düştükleri ideolojik şiddet olayları, bu okullara gerek kalmadığı biçiminde bir görüşe neden oldu ve Yüksek Öğretmen Okullarına Ağustos 1978’den itibaren öğrenci alınması durdurularak bu okulların ortadan kalkmasına gidildi.⁴⁶

İşte bu tarihten sonra, yukarıda açıklandığı gibi, Eğitim Enstitüleri 4 yıla çıkarılıp sayıları 10’a indirildi ve Yüksek Öğretmen Okulu adını aldılar ve 20 Temmuz 1982’de de Eğitim Fakülteleri haline dönüştürüldüler.

⁴⁵ Cahit KAVCAR, “Tarihe Karışan Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli.: Yüksek Öğretmen Okulu” *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1982 C.15, S. 1, s.199.

⁴⁶ Aynı yer.

Meslekî ve teknik orta öğretim kurumlarına öğretmen yetiştiren ve bazılarının kuruluşu 30'lu yıllara giden Yüksek Öğretmen Okullarının ise 20 Temmuz 1982 öncesi adları ve yerleri şöyle idi:

Ankara Kız teknik Yüksek Öğretmen Okulu (1934)

Ankara Yüksek Teknik “(1937)İstanbul Yüksek Teknik“(1976)

Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek“(1955)

Ankara Endüstriyel Sanatları Yüksek“(1974)Ankara Erkek Sanat Yüksek“(1962)

İzmir Erkek Sanat Yüksek“(1975)

Ankara Kız Sanat Yüksek“(1962)

Konya Kız Sanat Yüksek “(1976)

Ayrıca, 1959'da İstanbul'da bir Yüksek İslâm Enstitüsü açılmıştır. 1982'de bunların sayıları 7 idi ve İmam- Hatip Okullarına Meslek dersi ve orta dereceli okullara Din dersi öğretmeni yetiştiriyorlardı.

20 Temmuz 1982'de Yüksek Öğretmen Okullarından bazıları Eğitim Fakülteleri, bazıları da Eğitim Yüksek Okulları haline dönüştürülerek mevcut yada yeni kurulan Üniversitelere bağlandı. 1989-1990 Öğretim yılında Eğitim Yüksek Okullarının süreleri 4 yıla çıkarılıp Eğitim Fakülteleri ile eşit duruma getirildi, ancak adları yine Eğitim Yüksek Okulu olarak kaldı. Bunlar, Temmuz 1992'de ya Eğitim Fakültesi haline getirildi, yada Eğitim Fakültelerine Sınıf Öğretmenliği Bölümü olarak bağlandı.

1982'den önceki sistemin en önemli sakıncası, öğretmen yetiştirme işinin politik yönlendirmelere çok açık olması idi. 1982'de, öğretmen yetiştirilmesi Bakanlıktan alınıp Üniversitelere devredilince bu sakınca kalkmış, fakat bu kez, sadece öğretmeni istihdam etmekte yetkisi bulunan bir kurum haline gelen Bakanlıkla, Üniversite ve ilgili Fakültelere ve Yüksekokullar arasında kopukluk olmuştur. Ayrıca, öğretmen yetiştirme işinde, nitelikten çok niceliğe önem verilmiş, öğrencilere öğretmenlik ruhu ve bilgisi yeterince aşılammamış, öğrencilerin de bu

okullara öğretmen olmak ülküsü ile gelmeleri sağlanamamış, bu okullara henüz yeterli sayıda ve nitelikte Üniversite hocası yetiştirilememiştir.⁴⁷

- Milli Eğitim Bakanlığı, 1989'dan beri, önce Milli Eğitim Akademisi, 1992'den beri'de Öğretmen Akademileri adı altında, öğretmen ve eğitim yöneticisi yetiştirmek vs.amacıyla bir kurum (yada kurumlar) oluşturma hazırlığı içindedir.

Öğretmen yetiştirilmesinin öteki kaynakları ve bazı uygulamalar

Öğretmen sağlanmasında normal ve ciddi yetiştirme yolu dışında çeşitli uygulamalara başvurulmuştur. Bunlardan, öğretmenlik formasyonu uygulaması kaçınılmaz ve yararlı görülebilirse de ötekiler, çabuk ve ucuz, bazen da politik amaçla öğretmen sağlama yolları olarak düşünüldüğü ve bulunduğu için, öğretmenlik mesleğine zarar vermiştir. Ayrıca, bu şekilde, öğretmen kaynaklarında, meslekleşmeye zararlı büyük bir çeşitliliğe de gidilmiş olmaktadır.

- ***Yedek Subay Öğretmenler:***

11 Ekim 1960 tarihli bir kanunla, lise ve dengi okul mezunları ile Üniversite ve yüksek okullardan mezun olamadan ayrılanlar bir kurstan geçirilerek, askerliklerini köylerde ilkokul öğretmeni olarak yapmışlardır. Bunlardan isteyenler, 26 Temmuz 1963 tarihli bir kanunla, sürekli olarak öğretmenliğe geçmişlerdir.

- ***Vekil Öğretmenler:***

5 Ocak 1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile, orta okul be dengi okullardan mezun olanlardan 18 yaşını tamamlamış olanlar, bir kurstan geçirilerek muvakkat öğretmen olarak ilkokullara atanmış, lise ve üstü okul mezunları da yine bir kurstan sonra dereceli okullara öğretmen olarak atamışlardır.

- ***Barış Gönüllüleri:***

1962 Eylülünden itibaren bu isimle gelen ABD'li 1200'den fazla " uzman" 'ın çoğu, 70'li yıllara kadar İngilizce öğretmenliği yapmıştır.

⁴⁷ Tayip DUMAN, *Türkiye'de Orta Öğretime Öğretmen Yetiştirme (Tarihi Gelişimi)*, Ankara 1991, s.251.

- ***Öğretmenlik Formasyonu:***

Çeşitli Fakültelerde mezun olan, fakat öğretmenlik yapmak isteyenler, bir “pedagojik formasyon” dan geçmek zorundadırlar. Bu program Milli Eğitim Bakanlığınca 1979 ve 1980’de belirlenmiştir ve 6’sı zorunlu, 2’si seçmeli olmak üzere toplam 8 dersi kapsayan 21 kredilik dersten başarılı olunması yanında orta öğretim kurumlarında kesintisiz 3 haftalık bir öğretmenlik uygulaması da yapılması gereklidir. Böyle bir formasyon bazı kurumlarca öteden beri –esas çalışmalarının yanında- verilmektedir. Örneğin Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi 1970’lerden sonra bu hizmeti de vermiş ve ilgili yönetmenliği 1975’de yayınlanmıştır. Halen Sosyal Bilimler ve Edebiyat Fakültelerinde bu formasyon verilmektedir.

- ***Mektupla Öğretmen Yetiştirme:***

1974’de, bütün Lise mezunlarına yüksek öğretim yaptırmayı vaat eden dönemin hükümeti, mektupla yüksek öğretim denen bir uygulamaya gitmiş ve 46 000 öğrenci bu yolla öğretmen yetiştiren programlara alınmıştır. Resim, Müzik, Beden eğitimi dersleri de dahil, çeşitli dallarda mektupla öğretmen yetiştirilmeye çalışılmıştır. Ancak bu program daha çok yazın 5 haftalık çalışmalar biçiminde yapılmış ve 3 yıl içinde toplam 15 hafta kadar öğretim yapılabilmıştır. Oysa normal program uygulayan üç yıllık Eğitim Enstitülerinde normal bir eğitimle yılda 24 hafta da 3 yılda 72 haftalık öğretim yapılmaktaydı. Böylece çalışma süresi bakımından da mektupla öğretmen yetiştirme, normal sürenin %20-25’i arasında kalmıştır. Batıda bazı ev kadınlarına vb. hitap eden ve boş zamanlarının değerlendirilmesi bakımından yararlı olan mektupla öğretim bizde çok basitleştirilerek ve çok kısa sürede öğretmen yetiştirme amacıyla kullanınca öğretmenlik mesleği iyi yetişmemiş binlerce öğretmenle doğmuş ve meslek, tarihî gelişimi içinde bundan zarar görmüştür.

- ***Hızlandırılmış Programla Öğretmen Yetiştirme:***

1975’ten sonra özellikle Eğitim Enstitülerinde siyasal ve ideolojik amaçlı şiddet olayları nedeniyle öğretim normal sürdürülememiş ve binlerce öğrenci okullarına devam edememişlerdir. 1978’de bu duruma “hızlandırılmış programlarla” çözüm bulma yoluna gidilmiştir. Çok yoğun dersler ve birden fazla öğretimle yapılan

bu uygulamada, normal öğretim süresinin %25-50'si kadar bir süre çalışma yapılabilmektedir. Ayrıca, seminer çalışmaları, uygulamalarda yapılamamıştır. Bu şekilde on binlerce gence öğretmenlik diploması verilmesi her geçen gün güçlendirilmesi gereken mesleği daha da yıpratmıştır. Kamuoyunda bu uygulama ile kaba alaylara gidilmesi meslek adına üzücüdür. Bakanlığın 1988 tarihli yayınında bu öğretmenlerin durumu şöyle değerlendirilmiştir:⁴⁸

“12 Eylül 1980'den önce, mesleğin gerektirdiği ehliyeti kazanma fırsatı bulamadan hızlandırılmış eğitim programlarından mezun sayılıp atanan yüz binin üzerinde öğretmen vardır. Sayıları, sistemdeki öğretmenlerin üçte birine yaklaşan bu öğretmenlere en kısa zamanda branşlarında kullanabilecekleri pratik metot ve tekniklerin kazandırılması kaçınılmazdır.”

- **Askerliğini öğretmen olarak yapanlar:**

19 Aralık 1987 tarihinde yayınlanan bir yönetmeliğe göre,

a) Yedek subaylığa hak kazanıp da, mesleği öğretmenlik olanlar yada öğretmen olabilecek öğrenimi görmüş olanlar,

b) Erbaş, er olup da mesleği öğretmenlik olanlar, uygun niteliği taşıyan yüksek okul veya lise ve dengi okul mezunlarından istekliler vs.

Temel askerlik eğitimleri sonunda öncelik sırasına göre tespit edilip kalan

sürelerini Milli Eğitim Bakanlığının emrinde öğretmenlik yaparak tamamlarlar.

Bu uygulamaya Güney Doğu ve Doğu Anadolu da özellikle bazı köy ilk okullarında görülen öğretmen eksikliğini gidermek için başvurulduğu anlaşılıyor.

1.4.11.1. Köy Enstitülerinin Kuruluşu, Programları ve Çalışmaları Nasıldır?

Köy enstitüleri incelemenden önce, onların 1940 yılında kurulmalarına kadar köy öğretmeni yetiştirilmesi yolunda görüş ve çabaları kısaca ele alalım.

Köy enstitülerine doğru:

⁴⁸ YÜCEL, Türkiye'de Orta.....s.520.

II. Meşrutiyet döneminde “köy için eğitim” konusunda ileri sürülen fikirler incelenmişti(Soru 104). Cumhuriyet Döneminde de bu alanda çalışmalar yapılmıştır:

Şubat 1923'te İzmir'de toplanan Türkiye İktisat Kongresinde köy eğitimi ile ilgili ilginç kararlar alınmıştır. Bunlarda birisi, köy ilkokullarının geniş bahçelerinin, ahır ve kümeslerinin olması gerektiğidir. Bunların. Öğretmenin denetiminde öğrenciler tarafından işletilmeli ve böylece çiftçilik çocuklara “ameli” olarak öğretilmelidir. Yine, orta ve yüksek okulları bitiren erkek ve kız öğrenciler ve medrese mezunları köylere giderek en az 1 yıl öğretmenlik yapmalıdır.⁴⁹

Cumhuriyet Döneminin ilk yıllarında Dewey , raporunda (1924) köye göre eğitim ve köy öğretmeni yetiştirme konusuna da yer vermiştir. Başka bir yabancı eğitimci Kühne de raporunda (1925) benzer önerilerde bulunmuştur. Bu konuda benzer görüşmeler yerli eğitimcilerce de ortaya atılmış, bazı uygulamalara bile girilmiştir.

Bu uygulamalardan en önemlileri 1927 ve 1936 yıllarındadır:

1927'de, Mustafa Necati'nin mektebine verilmiş ve Kayseri de Zincidere Köyünde bir köy muallim mektebi daha açılmıştı. Ne var ki, bu kurumların programları öteki muallim mekteplerinde hemen hiç farklı değildi, öğretimi daha zayıftı. 1932'de Kayseri, 1933'de de Denizlideki bu okullar kapatıldı. 1933'de eğitim bakanı Dr. Reşit Galip, çok sayıda ve köy için öğretmen yetiştirmek üzere çalışmalar yaptırdı ve mütaka muallim mektepleri kurulması düşünüldü ise de uygulamaya konamadı.⁵⁰

1936'da Saffet Arıkan'ın Bakanlığı döneminde de, Eskişehir'in Mahmudiye Köyünde bir eğitim kursu açıldı. Amaç, askerde onbaşı, çavuşluk yapmış köylü gençleri 6 aylık bir kurstan sonra eğitim unvanıyla küçük köylere ve 3 yıllık ilkokullara gönderip öğretmen sıkıntısını biraz hafifletmekti. Fikir Atatürk'ten gelmişti.⁵¹

⁴⁹ Güzdz ÖKÇÜN, *Türkiye İktisat Kongresi*, Ankara 1971, s. 390.

⁵⁰ Ş. Süreyya AYDEMİR, *İkinci Adam*, İstanbul, 1968 C.2, s.374

⁵¹ Aynı yer.

Aynı yıl, daha büyükçe (nüfusun 400'ün üstünde) köylere öğretmen yetiştirmek üzere İzmir Kızılcıllu'da Eskişehir Çiftelerde köy öğretmen okulları açıldı. Bunlar sonradan köy enstitülerine dönüştürüldü.

Özetle, köy enstitülerinin kurulmasından önce köy öğretmeni yetiştirme konusunda bazı görüşler ve tecrübeler vardı.

Köy Enstitüleri:

Köy enstitüleri, kurulduklarından beri en çok tartışılan eğitim kurumlarıdır.⁵²

1. Amaçları, kurulmaları

1940'da 6 yaşın üstündeki nüfusun % 78'i okur-yazar değildi. Köylerde bu oran %90'dı. Ayrıca köyler, sağlık, temizlik, gelişme imkanlarından uzaktı. Bu yaygın bilgisizlikle daha etkili mücadele etmek, bunu yaparken köylerin sosyal ve ekonomik yapısında öğretmen ve eğitim kanalıyla düzenlemeleri, gelişmeler sağlamak... işte köy enstitüleri bu amaçla kuruldu. O zamana kadar mevcut öğretmen yetiştirme düzeninin niye eksikti de yeni bir öğretmen yetiştirme sistemi geliştirmek isteniyordu? Mevcut eski düzen, "nazari" eğitim yapan, ellerinde kalem, kitap, yalnızca okuma yazma ve "kitabı" bilgiler öğretimi ile yetinen, köye gitme, orada kalmak istemeyen, köylüye pek yararlı olmayan öğretmenler yetiştirmekle sonuçlanıyordu. Oysa artık köy kökenli, yalnızca köye yararlı olabilecek, nazırlı ellerinde kalem kitaptan çok, kazma, kürek, çapa, bağ makası, keser... bulunan öğretmenler yetiştirilmeliydi. Köy enstitülerinin kuruluş felsefesi işte budur.

Köy enstitüleri 17 Nisan 1940 tarihli ve 3803 sayılı kanunla kurulmuştu. Kurulmalarında Maarif Vekili Hasan Ali Yücel ve İlköğretim Genel Müdürü İsmail Hakkı Tonguç'un çok emeği geçmişti. Kentlerde uzakta, kırsal çevrelerde kurulan bu okulların sayıları zamanla 21'i bulmuştur. Buldukları yerler şöyledir:

1940'da kurulanlar

1. İzmir-Kızılcıllu Köy Enstitüsü

⁵² Bu konuda pek çok yayın vardır. Bazıları için bkz. Fay KIRBY, *Türkiye De Köy Enstitüleri*, Ankara 1962; Cavit BİNBAŞOĞLU, *Çağdaş Eğitim ve Köy Enstitüleri*, İzmir 1993; Abdullah DEMİRBAŞ, *Çağdaş Eğitim ve Köy Enstitüleri*; İzmir 1993, Bekir ÖZGEN, *Çağdaş Eğitim ve Köy Enstitüleri*, İzmir 1993.

2. Eskişehir-ÇiftelerKöy Enstitüsü
3. Lüleburgaz-KepirtepeKöy Enstitüsü
4. Kastamonu-GölköyKöy Enstitüsü
5. Malatya-AkçadağKöy Enstitüsü
6. Antalya-AksuKöy Enstitüsü
7. Lâdik-AkpınarKöy Enstitüsü
8. Adapazarı-ArifiyeKöy Enstitüsü
9. Vakıkebir-BeşikdüzüKöy Enstitüsü
10. Kars-CilavuzKöy Enstitüsü
11. Bahçe-DüziçiKöy Enstitüsü
12. Isparta-GönenKöy Enstitüsü
13. Balıkesir-SavaştepeKöy Enstitüsü
14. Kayseri-PazarörenKöy Enstitüsü

1941'de kurulanlar

15. Ankara-HasanoğlanKöy Enstitüsü
16. Konya Ereğli-İvrizKöy Enstitüsü

1942'de kurulanlar

17. Yıldızeli-PamukpınarKöy Enstitüsü
18. Erzurum-PurulKöy Enstitüsü

1944'de kurulanlar

19. Ergani-DicleKöy Enstitüsü

20. Aydın-Ortaklar Köy Enstitüsü

1948'de kurulanlar

21. Van-Erciş Köy Enstitüsü

Köy Enstitülerinin mezunlarından bu okullar ve bölge okulları için öğretmen ve müfettiş yetiştirmek ve Enstitülere rehberlik yapmak, köy inceleme merkez teşkil etmek üzere, Hasanoğlan Köy Enstitüsü bünyesinde, Yüksek Köy Enstitüsü adıyla 3 yıl süreli bir okul daha açmıştır(1942). Bu kurum Ocak 1945'ten itibaren, 3 ayda bir, Köy Enstitüsü Dergisini çıkartmıştır.

2. Programlama, çalışmaları

Enstitülerin ilk resmî öğretim programı 1943 tarihli'dir.⁵³ buna göre, bunlar ilkokuldan

sonra 5 yıl öğretim programı yapmaktadırlar, ve bu süre içinde toplam 114 hafta "kültür" dersleri, 58 hafta "ziraat" ders ve çalışmaları, 58 hafta da "teknik" ders ve çalışmalar yapılmaktadır. Bir haftalık süre bakımından da, derslerin dağılımı şöyledir:

Kültür dersleri : her sınıfta 22 saat

Ziraat dersleri ve çalışmaları : her sınıfta 11 saat

Teknik dersler ve çalışmalar : her sınıfta 11 saat

Köy Enstitülerine, ilkokulu bitiren köy çocukları sınavla alınıyorlardı. Kız öğrencilerle karışık bir eğitim-öğretim uygulanıyordu 1950'den sonra, kızlar Kızılçullu ve Beşikdüzü'nde toplanıp karma eğitim kaldırılmıştır.

Okul binalarını genellikle öğrenciler yapmışlardır.

Köy Enstitülerinde işe dayanan, zor bir eğitim öğretim yapıyordu. 1947'de Konya-İvriz Köy Enstitüsünden mezun olan bir öğretmen, 1950'de bir Ankete

⁵³ Cavit BİNBAŞIOĞLU, "Köy Enstitüleri Programları", **Öğretmen Dünyası**, Nisan 1990, s.124, s.28.

verdiği cevapta, güç, bakımsız şartlar altında çalışmalarını gerçekçi biçimde dile getirir:

“Kışın üç ay ders yapardık: Günde 8 saat. Yılın diğer 9 ayında da elimiz yüzümüz harç, kireç içinde, ameleden aşağı bir şekilde çalışırdık. Üç senede koca koca 25 bina meydana geldi, sırf öğrenci emeği ile. Çalışmanın aleyhinde bulunduğum sanılmasın. Öğleye kadar dört zeytin, öğleyin kuru bulgur pilavı ile temelimiz kurudu... yarım yamalak bir kitaplığımız vardı. Henüz okumak nedir bilmeyen köy çocuklarıydık. Elimize bir kitap alsak okumaya vakit bulamazdık.”⁵⁴

Tabii, bu uygulamaları genelleştirmemek ve ilk yılların zor şartlarının unutmamak gerekir.

Malatya-Akçadağ Köy Enstitüsünün ilk müdürü Şerif Tekben, canlandırılacak Köy Yolunda başlıklı kitabında okulun başlangıç yollarını anlatır: İlk yıl öğrenci bulmak kolay olmamış, farklı çevrelerden gelen çocukların okula ve birbirlerine uyum sorunları görülmüş, bazı veliler bu eğitimi yadırgamışlardır: “Öteden beri okumayı karatahta, defter ve kalem bilgisi olarak kabul eden ve devlet kapısında geçinmeye yara bir vasıta olarak telakki eden(anlayan) bazı babalarda çocuklarının ellerinde kazma küreği görünce bu işi yadırgadılar. Böylelikle çocukların enstitüden çıkararak veya çalışmayı göze almayarak tahsilini bırakanlar oldu. Fakat hayatı toprakla uğraşarak geçmiş, dayanıklı köy çocukları çetin çalışmalara göğüs gerdirdiler.”Yine Tekben, köy çocuklarına en basit medeni hayat alışkanlıkları kazandırmanın güçlüklerini, fakat bu çocukların aynı zamanda üstün niteliklerini de anlatır. Öğrencilerin bazıları masada yemek yemeyi yadırgar, masa, örtü, çatal, kaşık vs. tahrip ederler, zeytinyağlı yemek bilmeyen bu çocukların çoğu, böyle yemek çıktığında ekmeklerini alıp yemekhaneden kaçarlar, bazı öğrenciler helâ ve su kullanmazlar... İçlerinden önemli bir kısmı trahomludur, köylerinden uyuz, kabakulak getirenlerde vardır. Fakat bunlar tümüyle, zorluklara dirençli, fedâkâr, içten saygılı ve alçak gönüllü, tez kavrayışlı, gerçekçi köy çocuklarıdır.

⁵⁴ Köy Enstitüleri ve Köy Öğretmenleri Anket Cevapları(1950), S. 98

3. Öğretmenleri

1940 tarihli kuruluş Kanunu Enstitülere, Fakülteler, Yüksek Okullara, sanat okulları,

Gazi Eğitim Enstitüsünde vs. öğretmen tayin edileceğini belirtti. Bu kaynaklardan bazı değerli öğretmenler atanmıştı. Fakat, 2. Dünya Savaşı sıkıntıları nedeniyle, bazen bu konu ciddiyetle ele alınmamış ve bazı köy öğretmenleri de enstitülere atanmış, yada, gelişi güzel kimselerden alınanlarda olmuştur. Öğretmenler içinde bazı sol görüşlülerin de bulunduğu ileri sürülmüştür.

1946'da köy enstitülerinde toplam 620 öğretmen vardır.

4. Kapatılmalar

Köy enstitülerinin programları 1947'de biraz değiştirilmiştir. Bu değişiklikle, kültür derslerine genel bilgi dersleri denmiş ve bunlara ötekilerinden daha fazla saat ayrılmıştır. Teknik derslere sanat dersleri ve atölye çalışmaları denmiş bunların öğretimi bir yıl fakat 1/3 öğretim yılı ile sınırlandırılmıştır. 1947'de değişikliği köy enstitüleri felsefesindeki ilk belirgin uzaklaşma diye yorumlanır.

Demokrat Parti iktidarı sırasında ve Tevfik İleri Eğitim Bakanı iken, Ekim 1952'de, Talim ve Terbiye Dairesi, Köy Enstitülerinin kapatılmasını gidişte son adımlardan biri sayılan program değişiklikleri yapmıştır. Gerekçede denir ki:

“..uygulama, hem öğretmen, hem de ziraatçı veya sanatkâr yetiştirmenin mümkün olmayacağını ve öğretmenin çalışmasını bu şekilde bölmenin okulun zararına olduğunu gösterdi. Böylece, ‘üretici ve sanatkâr’ yani Devlete fazla malî yük getirmeyecek öğretmen yetiştirme isteğinin gerçekleşmediği görüldü ve vazgeçildi.”

Bu değişiklik 1952-1953 ders yılından itibaren uygulanmış ve Köy Enstitüleri önemli ölçüde genel bilgi derslerine yöneltilmiştir.

Şubat 1954'te yayınlanan 6234 sayılı Kanunla, Köy Enstitüleri, tümüyle, geleneksel ilk öğretmen okullarıyla birleştirilmiştir. Köy Enstitülerinden toplam 15 000 kadar öğretmen ve 2.000 kadar sağlıkçı yetişmiştir.

Köy Enstitülerinin ve yetiştirdiği öğretmenlerin etkileri ne olmuştur?

Köy Enstitülerinin etkileri:

Köy Enstitüleri, buldukları çevreye dolaysız ve dolaylı ekonomik, Kültürel, sosyal etkilerde bulunmuşlardır. Örneğin buldukları yerlere yeni üretim metotları, yeni ürünler vs. getirmişler, Pazar imkanları oluşturmuşlardır vs.

Köy Enstitülerinden Çıkan Öğretmenlerin Etkileri

19 Haziran 1942 tarihli ve 4272 sayılı bir kanun, bu öğretmenlerin görevlerini belirtti. Bunlar. A) Okul ve kurslarla ilgili işler, B) Köy halkını yetiştirmekle ilgili olarak ikiye ayrılır. Özetle, öğretmen, köy okulunun yapılışında çalışacak, dersler ve kurslarla öğrencileri, yetişkinleri yetiştirecek, köyde duvarcılığı, demirciliği, hayvancılığı, konserveciliği, şarapçılığı, bahçeciliği... öğretecektir. Köy Enstitüsü çıkışlı öğretmenler, 20 yıl köylerde zorunlu hizmet yapacaklardı. Ayda 20 Liradan üç ayda bir toplam 60 Lira alacaklardır. Fakat kendilerine tohum, yararlanmak için araç gereç ve toprak verilecek, ziraat yaparak sağladıkları gelir kendilerine kalacaktır.

Öğretmenler çoğu kez kendi köyelerine başöğretmen olarak atanmışlardır.

Enstitü çıkışlı öğretmenler köye yararlı olabilmek için didinip durmuşlardır. İçlerinde gerçekten yararlı ve başarılı olanlar çıktığı gibi, kendilerinde beklenen görevleri gerçekleştiremeyen, Köy Enstitülerinin felsefesine uygun biçimde etkili olmayanlarda vardı. Tonguç, başarılı ve başarısız öğretmen örnekleri verir. Fakat tüm öğretmenlere ilişkin istatistiki bilgiler bulunmadığı için genel olarak öğretmenlerin başarılı ve etkinlikleri konusunda kesin hüküm vermek yanlış olur. Şu var ki bir takım sebeplerle bu öğretmenlerin başarılı olmalarını zorlaştırmış, etkinliklerini sınırlandırılmıştır, denebilir. Bu sebeplerin başlıcalarını çok kısa olarak şöyle sıralayabiliriz:

1. Köy okulu yapımı, arazi sağlanması gibi konular öğretmenlerle köylü arasında

sürtüşmelere yol açmıştır. Bu, seçimlerde siyasi bir istismar konusu olmuştur.

2. Okulla devamı sağlama konusunda öğretmenle köylü çoğu kez karşı karşıya gelmişlerdir.

3. Öğretmenlerin genellikle kendi köyüne atanması kıskançlıklara yol açmış, köylü, içlerinde birinin aralarına büyük amaçlarla, kurtarıcılık görevi ile gelip akıl vermesini hoş karşılamamıştır.

4. Enstitü çıkışlı öğretmenin kendi köyüne ya da başka bir yere başöğretmen olarak atanması 3-5 yıl önce onu yetiştiren daha kıdemli öğretmeni kırmıştır(Bazıları da bunu normal karşılamıştır).

5. Köy enstitüsünü kuran ve onları destekleyenlerin, buralardan çıkmayan öğretmenlere bazen “yararsız” eğitim yapan kişiler gözüyle bakmaları ve bunların küçük görülmesi biçiminde anlaşılacak ifadeler kullanmaları, bu öğretmenleri kırmış, onlarla enstitü çıkışlı öğretmenler arasında anlamsız fakat çok zararlı bir anlaşmazlığın doğmasına yol açmıştır.

6. Öğretmenlik meslek bilgisi ve meslek derslerinin biraz zayıf işlenmesi onları öğretim yapmalarını, öğrencilerini çevrelerini iyi anlayıp değerlendirmelerini zorlaştırmıştır.

7. Her biri ayrı bir ihtisaslaşma gerektiren tarım ve teknik zanaatlarla ilgili uğraşların öğretmene öğretilmeye çalışılması ve ondan da bunları çevresine öğretmesinin istenmesi, üstelik onun bu tür uğraşlardan gelirinin bir kısmını sağlamanın beklenmesi, gerçeklerle pek bağdaşmayan, ü idealist bir görüş olmuştur.

8. Enstitü çıkışlı öğretmen kolayca ürün kaldırıp yan kazanç sağlayamadığından, daha çok maaş ile yetinmek zorunda kalmış, böylece sefaletle yuvarlanmıştır. Köylü onunla daha iyi durumda ve ağır iş yapmadan daha çok para alan eski öğretmen arasında karşılaştırma yaparak enstitü çıkışlı öğretmene daha az değer verme eğilimi göstermiştir.

9. Enstitü çıkışlı öğretmenler resmî makamlarca ilgi ve desteksiz bırakılmış, fakat yine de köyü değiştirmek onlardan beklenmiştir. Bu öğretmenleri yalnızlık ve terkedilmişlik duygularına itmiştir.

10. Enstitülü öğretilerin “sol” görüşlü olduğu biçiminde girişilen propagandalar onlara şüphe ile bakılmasına neden olmuş, girişim güç ve cesaretini kırmıştı.

11.Köy enstitüleri konusu, siyasi partiler, hükümler arasında bir siyasal çekişme haline getirilmiş, konuya bilimsel açıdan ve soğuk kanlılıkla yaklaşılmamış. Aksayan yönlerinin düzeltilmesine gidilmemiştir.

Köy Enstitüsü çıkışlı öğretmenlerden bir kısmının yurt çapında da bazı etkileri görülür:

1. Bunlar özellikle köy konularını, gerçeklerini işleyen edebî eserler vererek bir

yazarlar topluluğu oluşturmuşlardır ve bu yolda edebî, sosyal, kültürel, politik etkinlik göstermişlerdir.

2. Bunlar, daha sonraki sol eğilimli öğretmen örgütlerinin kurulmasında ve çalışmalarında görev almışlardır.

1.4.12. Karma Eğitim Ne Zaman ve Nasıl Gerçekleşmiştir?

Erkek ve kızların aynı sınıflarda beraberce öğrenim görmelerine “karma eğitim” denir.

Osmanlıca da buna “muhtelit”, ya da “müşterek tedrisad” denirdi. Hatırlanacağı gibi, Osmanlılarda ilköğretimde kız ve erkek çocuklar beraber öğretim görüyorlardı. Fakat, Tanzimat yıllarından itibaren kızlar için aynı sıbyan mektepleri açılmaya başlanmıştır. 1859’da kızlar için ilk kez Rüştüye açılmış, Mutlakiyet ve Meşrutiyet dönemlerinde de İnas (kız) idealleri açılmıştır.

Meşrutiyet döneminde gördüğümüz Darümuallimat-i Âliye’ye (Yüksek Kız Öğretmen Okulu) bağlı olarak 1915 yılında açılan İnas Darülfünûnu, dersleri darülfünûn binasında, erkek öğrencilerden ayrı zamanlarda yapıyordu. 1919’da gazetelerde Darülfünûnda karma eğitim yapılacağı haberleri yer almaya başlayınca Maarif Nazırı Ali Kemal, basında yayınlattığı tebliğinde (Nisan 1919), bu söylentilerin fesat çıkarmak ve Darülfünûnun huzurunu bozmak isteyenlerce ortaya atıldığı ileri sürüyor ve şöyle diyordu: “İnas darülfünûnu için bir bina tedarik edilerek tâlibat oraya nakledilmedikçe başka türlü yapmaya imkân yoktur: Darülfünûn muallimleri ayrı saatlerde, ayrı dersanelerde kızlara ayrı, erkeklere ayrı

ders vermekte devam ediyorlar. Zükûr talebe öğleden evvel, inas tâlibat öğleden sonra ders görmektedirler”.

İnas Darülfünûnu 1920’de Darülmualimat-ı Âliye’den ayrılıp Darülfünûna bağlandı. Derslerini yine erkeklerden ayrı olarak başka saatlerde yapacaktı. Fakat, Fen ve Edebiyat şubelerindeki kızların kendi sınıflarını boykot edip erkek öğrencilerin sınıflarına gitmişler. İnas Darülfünûnu Eylül 1921’de tarihe karışmıştı. Hukuk Fakültesi 1921-1922, Tıp Fakültesi 1922-1923 öğretim yılından itibaren kız öğrenci almışlardır.

Görüldüğü gibi, karma eğitim, ilk önce Üniversite düzeyinde gerçekleşmiştir.

Cumhuriyet döneminde önce orta okullardan başlayarak yaygınlaşmıştır. Bunun temelinde, kızların kaçınılmaz olarak, eğitimsel ve iktisadi, düşüncelerle daha çok okutulmaya gidilmesi bulunur.

Vasıf Çınar’ın 1. Maarif Vekilliği sırasında (Mart-Kasım 1924), Tekirdağ’da ilkokulu bitiren bazı kızların, ayrı kız orta okulu bulunmadığından, erkek orta okuluna devamlarına müsaade edilmiştir. Orta öğretimde bu ilk karma eğitim uygulamasından sonra bazı kentlerde, daha çok memur kızları erkek orta mekteplerine devam etmeye başlamışlardır. Öncelikle, Bursa, Bolu, Adapazarı’nda muhtelit orta okullar oluşmuştur. 1927-1928 öğretim yılı başında 23 karma, 12 kız, 34 erkek orta okulu vardır. 1935-1936’da ise, 85 karma, 10 kız, 5 erkek orta okulu vardı.

Yine 1924 Ağustosunda hükümetin ilkokulların karma olacağı kararını almıştır.

Karma eğitimin liselere yayılması 1930’dan sonradır. Milli Eğitim Bakanlığının bir komisyonu bu konuda hazırladığı raporunda (1930) şöyle der: “ Muhtelit tedrisatın liselere yaygınlaştırılmasına komisyonumuz taraftar değildir. Orta mekteplerde kesin zorunluluk olduğu takdirde muhtelit tedrisata izin verilebilir. Fakat bunun için mekteplerde özel düzenlemeler alınmalıdır. Her şeyden evvel mektup binası ve bahçeleri buna uygun bulunmalıdır (teneffüshaneler, bahçeler ayrılmalıdır, vs.)”.

Bu raporun görüldüğü bir toplantıda ilginç tartışmalar olmuştur. Bir eğitimcimiz şöyle demiştir: “ Biz asırlardan beri bekâr yaşayan bir milletiz. Yemek yememiz kıtlıktan çıkan adamlarınkine benzer. Muhtelit tedrisatla bunlar son bulur. Yalnız 13-16 yaşlarındaki iki cinsin karşılaşmasında bazı tehlikelerin bulunabileceği de gerçektir. Bu sakıncaları önlemek için iyi tedbirler almazsak sonuç fena olabilir. Oyun yerlerini ayırmak teklifi var. Çocuklarımızın oyun esnasında çok küfürbaz olurlar. Bunu kızlar da öğrenip uygularsa fecidir. Cinsler kendi özelliklerini kaybederlerse yazık olur. Erkekleşen kadınlardan ve kadınlaşan erkeklerden nefret edilir.”

Bir başka eğitimcimize göre de “kız talebe olan sınıflarda imtihan sonuçları zayıf, kız olmayan sınıflarda ise talebe daha başarılıdır. Muhtelit tedrisat artık oldu bitti, geriye dönemeyiz. Yapılacak iş tehlikelere karşı tedbir almaktır. Kız talebe sayısı bir şube oluşturabilecekse hemen ayrılmalıdırlar. Bu yapılmazsa, kızların oturacakları yerler tespit edilmeli, muâşeret noktasında oğlanlarla lüzumundan fazla dost olmalarına meydan verilmemelidir.”

Bir başka eğitimcimiz de, rapor görüldürken, bir önceki yıl Avrupa da bir uluslar arası kongreye katıldığını belirterek şöyle demiştir; “ Muhtelit tedrisat yapanlar kuzey milletleridir: Hollanda, İsveç, Norveç, Danimarka gibi. Buralarda ayrıca cinslere ait mektep hemen hiç kalmamıştır. 1922 istatistiklerine göre Almanya’da 1300 lisenin 600’den çoğu mutelittir. Almanya’da eğitimciler diyorlar ki, erkekler kendi kafalarıyla düşünürken muhtelit tedrisatı korkunç bir hayal olarak görürler. Kongrede İspanya temsilcisi, ‘Kadınla erkeğin bir olmaları kadının erkekleştiriyor iddiasında bulundu (...) Kuzeyli kadın muhtelit tedrisattan geçen kadındır. Bu kadın kötü kadın mıdır? (...) Biz Güneyli ve Akdenizli değiliz. Step ve yayla çocuğuyuz. Sükûnetimiz ve ağır başlılığımız bize daha çok kuzeyli ırklara yaklaştırır(...) Kongre muhtelit tedrisata karar vermiştir.”

1923’de Türkiye de 9 kız, 14 erkek lisesi vardı. 1934-1935 öğretim yılından itibaren tek lisesi bulunan illerdeki 19 lisede karma öğretime geçilmiştir.

1.4.13. Cumhuriyet Döneminde Halk Eğitimi Çalışmaları Nelerdir?

Cumhuriyet dönemine geçerken, en geniş anlamda bir halk eğitiminin gereği bir gazetede şöyle dile getirilmiştir.

“ Üzüm üzüme baka baka kararır’, ‘Yüzden yüzden utanır’, ‘ Kişi refikinden (arkadaşından) zarar’ derler. Bunlar ecdadımızın dosdoğru laflarıdır. Bizim halkın en büyük kusuru cehaletten ziyade görgüsüzlüğüdür. Halk fena görmüş, fena görüyor, fena anlaşıyor ve evladını da fena yetiştiriyor. Konuşmanın, yürümenin, yaşamanın usûlünü, terbiyesini bilmeyen bir baba şüphesiz ki evlâdını da öyle yetiştirir. Halbuki dünyada nezaket, terbiye kadar lâzım şey yoktur. O mahalle içlerine kadar sokulan Rum bakkallara hep tatlı dilleri, nezaketli halleriyle bizim kesimimizi boşaltmışlardır. Halbuki bizim esnafımız maalesef biraz sert oluyorlar, müşteriye muamele etmesini, hatır gönül almasını bilmiyorlar (...). halkımız milli saltanatı ele aldığı gibi terbiyeyi, yanındakine hürmet etmeyi, oturup kalkmayı, hatta yemek yemeyi de öğrenmek ihtiyacındadır.”⁵⁶

Cumhuriyet döneminin başında öğretmenler ve onların mesleki kuruluşları kentlerde, köylerde, İrşad Heyetleri (aydınlatma toplulukları) adı altında halkı aydınlatma çalışmaları yapmışlar, halka devrimlerden bahsetmiş, okuma yazma öğretmişlerdir (1925-1928).

1928 sonlarında, Mustafa Necati'nin Bakanlığı sırasında Lâtin harflerinin kabul edilmesi üzerine halka okuma yazma öğretmek için millet mektepleri kurulmuştur. Bunlar 16-45 yaş arasında binlerce kadın ve erkeği çatısı altına toplamıştır. Dersler çoğunlukla akşamları yapılıyor ve dört ay sürüyordu. Sabit ve gezici olarak ikiye ayrılan bu okulların iki sınıfı vardı: A sınıfında daha çok okuma yazma öğretimi üzerinde duruluyor, B sınıfında ise kıraat, tahrir, hesap, ölçüleri sağlık bilgisi, yurt bilgisine ağırlık veriliyordu. Bu okulları bitirenlere Atatürk'ün anayasa metnini hediye etmesi, “Vatandaşlık Eğitimi” bakımından anlamlıdır. Millet mekteplerinde 1928-1950 arasında 1.5 milyondan fazla yetişkin belge almıştır. Fakat hareketin en yoğun çalışma dönemi ilk 5-10 yıldır. 1927'de halkın % 10, 7'si okur yazarken bu oran 1935'de % 19, 5'e, 1940'da %22, 4'e yükselmiştir. 1928'de

⁵⁶ “Terbiye kılığı”, *Karagöz Gazetesi*, 28 Nisan 1339 (1923), s. 4.

Atatürk, Başöğretmenlik unvanıyla bizzat kendisi kara tahta başında okuma yazma öğretmiştir.

1930'lardan itibaren köylerde yetişkinlere okuma yazma öğretmek için halka okuma odaları açılmıştır.

1930'lardan sonra Cumhuriyet devrimlerini halka daha iyi anlatmak, onları daha iyi korumak ihtiyacı ortaya çıktı, Atatürk, bütün Cumhuriyetçi kuvvetlerin bir araya toplanmasını istiyordu. Bu amaçla o zamana kadar önemli siyasal ve kültürel hizmetler yapmış ve artık tarihi görevlerini tamamlamış olan Türk Ocakları kaldırılarak (Nisan 1931), halk evleri kuruldu (Şubat 1932). Öğretmen derneklerini de güçlerini bu yeni kuruluşlara aktarmaları istendi ve hemen hepsi bu amaçla kapatıldı.

Çoğunlukla öğretmenlerin görev aldığı Halk Evlerinde şu çalışma şubeleri vardı: 1. Dil, Edebiyat, Tarih 2. Güzel sanatlar 3. Temsil 4. Spor 5. İctimaî Yardım 6. Halk Dershane ve Kursları 7. Kütüphane ve Neşriyat 8. Köycülük 9. Müze ve Sergi

Halk Evleri, belirtilen alanlarda çok önemli etkinlikler gösterdiği gibi, Cumhuriyet ilkeleri ile Cumhuriyet Halk Partisinin görüşlerini de amaç edinmişlerdi.

1932'de 24 Halk Evi ve 34.000 üyesi varken 1938'de 209 Halk Evi ve 100.000'den fazla üyesi vardı. 1938'de bu kurumlara konferans, sergi, tiyatro, kütüphane vs. için 7 milyona yakın yurttaş gelmişti...

Cumhuriyet döneminde Milli Eğitim Bakanlığı ile öteki bazı Bakanlıklar çok sayıda konferanslar, gezici ve sabit kurslar vs. ile halk eğitimi çalışmalarında bulunmuşlardı.⁵⁷ fakat bu çalışmalar arasında etkili bir işbirliğinin bulunmaması alınan sonuçların daha iyi olmasını önlemiştir.

1940'lardan itibaren Bakanlığın Batı klâsik eserlerini Türkçe'ye çevirtip yayınlama yolundaki yoğun çabaları da önemli bir halk eğitimi çalışmasıdır (Bkz. Soru 146).

1928'de Atatürk'ün elinde tebeşir başlattığı okuma yazma seferberliğinin yıllar geçtikçe hızı kesilmişti. Partiler, hükümetler bu işi savsakladılar. İlköğretim % 100

⁵⁷ Cevat GERAY, **Halk Eğitimi**, Ankara 1978, s.415.

gerçekleştirilemediğinden toplumda okuma yazma bilmemek önemli bir sorun olarak sürdü gitti. 12 Eylül 1980 askerî harekâtından sonra, 1981'in Atatürk'ün doğumunun 100 yılı olması dolayısıyla tekrar bir okuma yazma seferberliğine girişildi.

Bu yeni girişim 23 Mart 1981'de başlatıldı ve birbirini izleyen iki dönem halinde sürdürüldü. Okullar yine geceleri yetişkinlere kapılarını açtılar. Bir yıl içinde 96.815 kurs açıldı ve buralara toplam 2.054.609 kişi katıldı. Bu çabaların sonucunda okur yazarlık % 69'dan % 72'ye yükseldi. Televizyonda da okuma yazma dersleri verilerek çok daha geniş bir yetişkinler kitlesine sahip edildi.

Cumhuriyet döneminde radyo-TV, video, sinema gibi, eski dönemlerde bilinmeyen yeni araçlar ortaya çıkarak eğitimde de etkili olmuşlar, basın ve tiyatrodaki büyük gelişme göstererek bu anlamda etkileri artmıştır.

Türkiye'de ilk radyo yayınları İstanbul ve Ankara'da 1926 yılında başlanmış ve 1938'e kadar özel teşebbüsün elinde kalmıştır. Radyo bu tarihte Devlet organı olmuştur. TV ise Ocak 1968'de bir Devlet kuruluşu olarak yayında başlamış, Temmuz 1984'den itibaren tümüyle renkli yayına geçilmiştir.

1990'nın başlarında özel TV ve radyolarda çok büyük bir artış olmuştur. Ocak 1993'te basında çıkan haberlere göre Türkiye'de 76 TV ve 110 radyo vericisi bulunmakta idi.

Devlet Radyoları ve TV'sinin örgün eğitime yardımcı yayınları vardı: Okul radyosu, Yay-kur, Açıköğretim, Yabancı Dil yayınları vs. ayrıca çocuklara, gençlere, kadınlara, köylüye yönelik yayınlar sanat-kültür yayınları yapılmaktadır. Özel radyolar ve TV'lerde henüz örgün eğitimi destekleme ve halk eğitimi çabaları görülememektedir.

Video, bir TV ekranına film görüntüsü aksettiren bir araçtır ve 1980'den sonra yaygınlaşmaya başlamıştır.

Sinemalar, Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar giden araçlardır ve özel kişilerin elindedir. Türk Sinemasını genel olarak halkın kültür ve bilgi düzeyini yükseltmek için ciddi ve yeterli çabaları görülmemektedir.

Tiyatrolar ise Cumhuriyet döneminde gelişme göstermişlerdir ve Devlete ve özel kişilere ait onları vardır.

Basın, özel şahısların elindedir. Tüm bu kitle iletişimi araçlarının özgürce faaliyette bulunması kuşkusuz çok önem taşımaktadır. Ayrıca bunlar yayın ve örgün eğitime katkılarda da bulunmaktadırlar. Ancak, bunların bekleneni veremediğini, halkın bilgi, görgü, kültür düzeyini arzulanan ölçüde yükseltmediğini, örnek verirse TV'nin reklâmlarla, çoğu kalitesiz yerli ve yabancı film ve “dizi” lerle yetişkin ve çocukları olumsuz etkilediğini, basınında, havaî, yarasız, hatta zararlı konularla olumsuz etkilerde bulunduğunu, tüm bu ve öteki kitle iletişim araçlarının okulun ve öğretmenin etkisini zaman zaman baltaladığını ileri süren eğitimcileri yazarlar vardır. Bu Türk Eğitim tarihinde çok önemli bir belirlemedir.

Basın konusunda, 1929'da bir yazar şöyle diyordu: “ Çağımız bilim ve fen çağıdır. Gazeteler hikaye, dansözlerin hayatını yazacaklarına, halkın fikrini fen ve sanat dikkat çekiliyor. Ne yazık ki gazeteler, genellikle satış düşüncesiyle magazin türü yazı ve resimlere ağırlık vermeyi sürdürmüşlerdir; hatta magazinleşme, günümüze geldikçe daha çok önem kazanmıştır. Böylece gazetelerin fikri ve eğitimsel bakımda muhtevası zayıf kalmıştır.

Nurettin Topçu'ya göre, “ Cemiyette başı boş eğitim vasıtalarının çoğalması okulun gençler üzerindeki etki alanını daraltmaktadır. Çeşitli sosyal gayelerle kurulan derneklerle spor klüpleri, radyo ve gazeteler eğitimde önemli bir rol oynamaktadır. Bugün, medrese devrinin çocuğu gibi, yalnız talebelik özelliği taşıyan gençler karşısında değiliz. Bugünün genci, kendi arzusuyla seçtiği bir klüp veya cemiyet üyesi, bir siyasî gazetenin okuyucusu, radyonun dinleyicisidir. Bunlara sinema ile sahne eklenince, bilhassa büyük şehirlerde, öğretmenin çocuk üzerindeki etkisinin ne kadar güçleştiğini anlatmak kolaydır. Bu araçlar eğitimde öğretmene yardımcı olsalar ne âlâ! Ancak bunların hiçbirisi eğitimsel bir denetime tabi değildir, her biri kendi âleminde serbesttir. “ Yazara göre bu yollarla gençlerin ruhuna, farkına bile varılmadan iradesizlik, macerâ zevkleri, dedikodu hastalıkları ve zararlı ideolojiler sızabilir.⁵⁸

⁵⁸ “Bulgarlara satılan tarihi evrak”, Cumhuriyet, 21.5.1931.

Bir yazar TV'nin iyi bir eğitim aracı olduğu halde değerinin bilinmediğini, bu kanalla halkın yavan, zevksiz şeylerle koşullandırıldığını, TV'nin kültür düzeyi düşük bir araç olarak kaldığını söyler.

Bizim gözlemlerimize göre de TV'nin önemli fakat pek fark edilmeyen olumsuz etkinliklerinden biri, çocuklarda reklâmlar gibi düşünme alışkanlığı geliştirilmesidir. Çocuk kendisi gibi bir çocuğun bir mal ya da hizmete övgüler yağdırdığını görünce taklit içgüdüğü daha da güçlü biçimde uyarılar, reklâmın kolayca etkisinde kalıyor, onu ezberliyor, diline doluyor. Düşünce, kavramlar ve dilin geliştiği çocukluk yaşlarına böyle bir şartlanma büyük şanssızlıktır. Bir çok ana babada, çocuklarının reklâmlardaki tekerlemeleri ezberlemelerini ve kullanmalarının üstün zekâlılık belirtisi sanarak seviliyor, çocuklarını över tutum takınıp, bilinçsizce onları karşı karşıya bulunduğu tehlikeyi arttırıyorlar. Aslında reklâm tekerlemelerini kullanmayı alışkanlık durumuna getiren yetişkinler de az değil. Onlar da reklâmlardaki gibi düşünüyor. Yetişkinler bunu konuşmaya sözde renk katmak ve reklâmda olsa güncel her şeyden haberli oldukları izlenimini vermek için yapıyorlar. Özetle, Türkiye de reklâmlar düşünme salgını denebilecek sosyolojik bir olay vardır. Ayrıca son yıllarda TV kanallarının çoğalması bunlar arasında topluma yararlı programlar hazırlayıp gösterme yarışı başlatacakken, basit eğlence ve çok yüksek ödüllü basit bilgi programları gösterme yarışına yol açmış, halkımıza çalışıp yorumlamada, kolay ve kısa yolla zengin olma zihniyeti vermeye yönelmişlerdir. 1992'den beri, 900'lü telefonlarla bu TV kanallarıyla program esnasında temas kurabilme imkanının sağlanması gibi bu olumsuz gelişmeleri hızlandırılmıştır. Teknik buluşlar ve iletişimdeki gelişmelerin toplumumuzun bilgi ve kültür düzeyinin yükselmesi için yeterince kullanılmaması, gerçek kalkınma ve demokrasi çabalarımız için büyük bir tehlikedir.

Asker ocağının da yaygın (ve kısmen örgün) eğitim alanında olumlu çalışmaları vardır. Subay ve Astsubaylarıyla, 20-22 yaşlarında beş yüz bin Türk gencinden oluşan ve sürekli yenilenen bu ocak, "Ali okulu" denen kurslarla okuma yazma bilmeyen erlerin okuryazar yapar, bazılarını bir meslek ve çeşitli beceriler kazandırır. Temel askerlik eğitimiyle de hemen yurt savunması için savaş eğitimi hem de, sivil hayatta da çok gerekli olan disiplin, vs. gibi özellikleri kazandırır ve

komutan-er tüm mensuplarını başka şekilde belki de hiç gidip göre imkânı bulamayacakları yurt köşelerini tanımalarını ve farklı yörelerden geldikleri içinde birbiriyle tanışıp kaynaşmalarını sağlar.

2. BÖLÜM

CUMHURİYET DÖNEMİ ADIYAMANDA EĞİTİM

2.1. İLİN EĞİTİM DURUMU

2.1.1. Genel Durumu

Müdürlüğümüzde ; İl Millî Eğitim Müdürü yönetiminde 3 Müdür Yardımcısı, 1 İlköğretim Müfettişleri Başkanı ve Başkan Yardımcısı, 3 Şube Müdürü, 41 İlköğretim Müfettiş ve Müfettiş Yardımcısı, 2 Bilgisayar ve Ağ Sistem Yöneticisi, 1 Mühendis, 4 Doktor, 9 Hemşire, 14 Şef, 31 Memur, 29 Hizmetli ve 9 Teknisyen görev yapmaktadır.

İl genelinde 3 Anaokulu, 755 İlköğretim Okulu, 51 Ortaöğretim Okulu, 3373 derslik, 1081 lojman, 7 öğretmen evi , 2 lokal, 9 Halk Eğitim Merkezi, 4 Çıraklık Eğitim Merkezi bulunmaktadır.⁵⁹

Bugün itibari ile kapalı okulumuz bulunmamakta ve norm kadro çalışmaları mevzuatına uygun başarı ile yürütülmektedir.

2.1.2. Yıllara Göre Adıyaman'da Eğitim

YILLARA GÖRE ADIYAMAN'DA EĞİTİM								
YIL	İLKÖĞRETİM				ORTAÖĞRETİM			
	Okul Sayısı	Derslik Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Okul Sayısı	Derslik Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
1966	291	492	17615	546	1	0	448	9
1967	312	519	19308	594	3	0	738	36
1986	693	1303	87933	1770	22	223	5045	299
1997	765	2129	103472	3097	41	422	16238	993
2000	710	2529	115382	3255	50	446	17826	2140
2001	755	2869	102147	4293	51	504	20105	952

⁵⁹ İl Millî Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri no: 15/2

2.1.3.Genel Öğrenci Sayıları

(Okulöncesi öğrenci sayısına Anaokulu ve K.M.L. dahildir)

İL	ÖĞRENCİ SAYILARI								
	OKUL ÖNCESİ			İLKÖĞRETİM			ORTAÖĞRETİM		
	KIZ	ERKEK	TOPLAM	KIZ	ERKEK	TOPLAM	KIZ	ERKEK	TOPLAM
ERKEZ	1131	1141	2272	23118	25874	48992	4401	6540	10941
BESNİ	307	349	656	7151	7990	15141	1027	1626	2653
LİKHAN	20	40	60	1535	1815	3350	280	480	760
ERGER	32	74	106	3295	3854	7149	39	113	152
OLBAŞI	170	195	365	3957	4331	8288	811	1293	2104
AHTA	413	541	954	12226	15118	27344	676	2206	2882
MSAT	59	127	186	1296	1536	2832	63	282	345
İNCİK	64	140	204	2224	2719	4943	16	96	112
TUT	43	87	130	1024	1104	2128	53	103	156
TOPLAM	2239	2694	4933	55826	64341	120167	7366	12739	20105
İL GENEL ÖĞRENCİ SAYISI									145.205

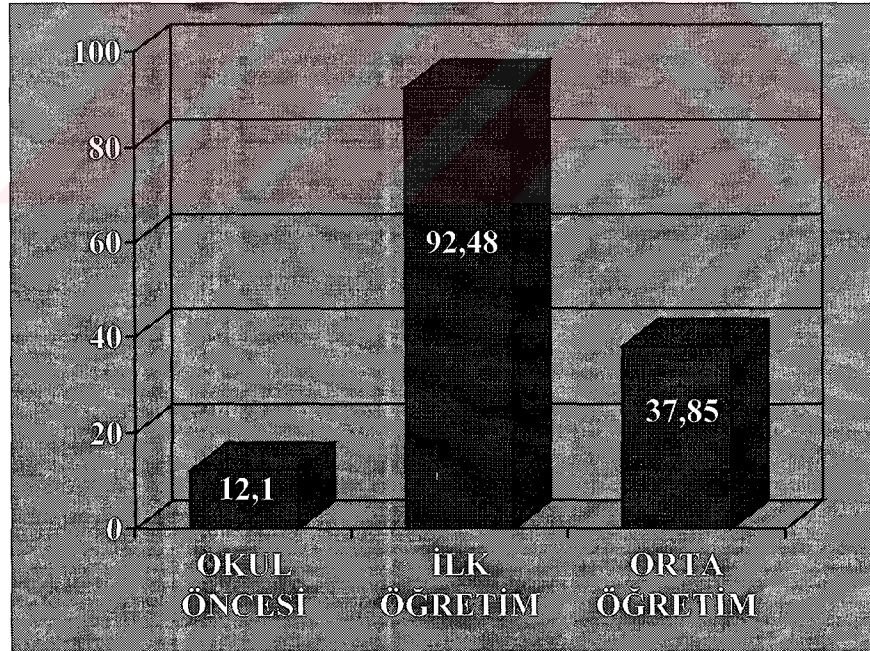
2.1.4. Yıllara göre Çağ Nüfusları Ve Okullaşma Oranları;

OKUL TÜRÜ	ÇAĞ NÜFUSU	MEVCUT ÖĞRENCİ SAYISI	OKULLAŞMA ORANI (%)	OKULLAŞMAYAN ÇOCUK SAYISI
OKUL ÖNCESİ	23,400	2,953	12,10	21,447
İLKÖĞRETİM	129,912	120,147	92,48	9,765
ORTAÖĞRETİM	45,750	20,105	37,85	30,30

1999 – 2000 YILLARI ÇAĞ NÜFUSU ve OKULLAŞMA ORANLARI

OKUL TÜRÜ	ÇAĞ NÜFUSU	MEVCUT ÖĞRENCİ SAYISI	OKULLAŞMA ORANI (%)	OKULLAŞMAYAN ÇOCUK SAYISI
OKUL ÖNCESİ	39181	1262	3,9	37619
İLKÖĞRETİM	146915	115382	78,5	31533
ORTAÖĞRETİM (LİSE ve DENGE OKULLAR)	39694	17826	44,9	21868

OKULLAŞMA ORANLARI

2.1.5. Bir Dersliğe Düşen Öğrenci Sayısı ;

ANAOKULLARINDA BİR DERSLİĞE DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI			
İLÇE	ÖĞRENCİ	DERSLİK	BİR DERSE DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI
MERKEZ	2292	83	29
KAHTA	954	39	24
TOPLAM	3246	122	26

İLKÖĞETİM OKULLARINDA BİR DERSLİĞE DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI			
İLÇE	ÖĞRENCİ	DERSLİK	BİR DERSLİĞE DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI
MERKEZ	48992	1088	45
BESNİ	15141	414	37
ÇELİKHAN	3350	116	29
GERGER	7149	170	42
KAHTA	8288	274	30
SAMSAT	27344	551	50
SAMSAT	2832	75	38
SİNCİK	4943	112	44
TUT	2108	69	31
TOPLAM	120147	2869	38

LİSE VE DENGİ OKULLARINDA BİR DERSLİĞE DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI			
İLÇE	ÖĞRENCİ	DERSLİK	BİT DERSLİĞ DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYISI
MERKEZ	10941	194	56
BESNİ	2653	117	23
ÇELİKİHAN	760	33	23
GERGER	152	12	13
KAHTA	2104	66	32
SAMSAT	2882	58	50
SAMSAT	345	11	31
SİNCİK	112	6	19
TUT	156	7	22
TOPLAM	20105	504	30

İLÇELERE GÖRE OKUL /KURUM SAYISI (2001 – 2002)

OKUL/KURUM TÜRÜ	İL TOPLAM	İLÇE ADI									
		MERKEZ	BESNİ	ÇELİKİHAN	GERGER	GÖLBAŞI	KAHTA	SAMSAT	SİNCİK	TUT	
GENEL TOPLAM	977	325	147	32	101	72	191	27	61	21	
OKULÖNCESİ	OKULÖNCESİ TOPLAMI	118	52	22	0	1	12	27	2	1	
	BAĞIMSIZ ANAOKULU	3	2					1			
	ANASINIFI (İLK.ÖĞbün.)	112	49	21	0	1	11	26	2	1	
	UYGULAMALI ANASINIFI(KML.bün)	3	1	1			1				
İLKÖĞRETİM	İLKÖĞRETİM GENEL TOPLAMI	755	230	104	28	98	48	150	21	58	
	BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIFLI İLKÖĞ.OK.	571	160	69	20	93	31	117	16	50	
	İLKÖĞRETİM OKULU	181	67	35	8	5	17	33	55	8	
	ÖZEL İLKÖĞRETİM OKULU	3	3								
ORTAÖĞRETİM	ORTAÖĞRETİM TOPLAMI	51	18	14	3	1	6	6	1	1	
	GENEL LİSE	24	8	4	3	1	2	3	1	1	
	MESLEKİ VE TEKNİK LİSE	25	8	10			4	3			

	ÖZEL LİSE	2	2								
YAYGIN EĞİTİM	YAYGIN EĞİTİM TOPLAMI	53	25	7	1	1	6	8	3	1	1
	HALK EĞİTİM MERKEZİ	9	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	ÇIRAKLIK EĞİTİM MERKEZİ	4	1	1			1	1			
	PRATİK KIZ SANAT OK. (KML bün.)	3	1	1			1				
	ÖZEL MOTORLU TAŞIT SÜR. KURSU	11	5	1			1	3	1		
	ÖZEL DERSHANE	17	10	3			2	2			
	ETÜT EĞİTİM MERKEZİ	7	5					1	1		
	MUHTELİF KURLAR	2	2								

İLÇELER BAZINDA YERLEŞİM YERİNE GÖRE OKUL SAYISI (2001-2002)

SIRA NO	İLÇE ADI	OKULÖNCESİ			İLKÖĞRETİM			ORTAÖĞRETİM			GENEL TOPLAM		
		ŞEHİR	KÖY	TOPLAM	ŞEHİR	KÖY	TOPLAM	ŞEHİR	KÖY	TOPLAM	ŞEHİR	KÖY	TOPLAM
1	MERKEZ	2		2	42	188	230	18		18	62	188	250
2	BESNİ			0	8	96	104	9	5	14	17	101	118
3	ÇELİKHAN			0	6	22	28	2	1	3	8	23	31
4	GERGER			0	4	94	98	1		1	5	94	99
5	GÖLBAŞI			0	9	39	48	5	1	6	14	40	54
6	KAHTA	1		1	15	135	150	5	1	6	21	136	157
7	SAMSAT			0	3	18	21	1		1	11	48	59
8	SİNCİK			0	10	48	58	1		1	11	48	59
9	TUT			0	3	15	18	1		1	4	15	19
10	TOPLAM	3	0	3	100	655	755	43	8	51	146	663	809

ADİYAMAN İLİ İLÇELER BAZINDA YERLEŞİM YERİNE GÖRE DERSLİK SAYISI (2001-2002)

SIRA NO	İLÇE ADI	OKULÖNCESİ			İLKÖĞRETİM			ORTAÖĞRETİM			GENEL TOPLAM		
		ŞEHİR	KÖY	TOPLAM	ŞEHİR	KÖY	TOPLAM	ŞEHİR	KÖY	TOPLAM	ŞEHİR	KÖY	TOPLAM
1	MERKEZ	13		0	608	480	1088	194		194	815	480	1295
2	BESNİ				119	295	414	96	21	117	215	316	531
3	ÇELİKHAN				66	50	116	21	12	33	87	62	149
4	GERGER				31	139	170	12		12	43	139	182
5	GÖLBAŞI				138	136	274	63	3	66	201	139	340
6	KAHTA	4		0	205	346	551	53	5	58	262	351	613
7	SAMSAT				42	33	75	11		11	53	33	86
8	SİNCİK				19	93	112	6		6	25	93	118
9	TUT				25	44	69	7		7	32	44	76
	TOPLAM	17	0	0	1253	1616	2869	463	41	504	1733	1657	3390

ADİYAMAN İLİ
İLÇELER BAZINDA YERLEŞİM YERİNE GÖRE LOJMAN SAYISI (2001-2002)

SIRA NO	İLÇE ADI	İLKÖĞRETİM			ORTAÖĞRETİM			GENEL TOPLAM		
		ŞEHİR	KÖY	TOPLAM	ŞEHİR	KÖY	TOPLAM	ŞEHİR	KÖY	TOPLAM
1	MERKEZ	39	256	295	34		34	73	256	329
2	BESNİ		145	145	8	6	14	8	151	159
3	ÇELİKHAN	28	33	61	8		8	36	33	69
4	GERGER	8	113	121			0	8	113	121
5	GÖLBAŞI	12	75	87	10		10	22	75	97
6	KAHTA	29	156	185	20		20	49	156	205
7	SAMSAT	6	26	32			0	6	26	32
8	SİNCİK	11	56	67			0	11	56	67
9	TUT	1	26	27			0	1	26	27
10	TOPLAM	134	886	1020	80	6	86	214	892	1106

2.2. İLİN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM DURUMU

Bilindiği gibi 0-6 yaş çocunun bedensel, zihinsel, dil, zeka ve duyuşsal gelişiminde en önemli devreyi teşkil etmektedir. Bu anlamda okul öncesi eğitim, çocuğun yetişmesinde çok önemli bir eğitim devresidir. Bunun farkına varan ülkemiz XII. Beş yıllık kalkınma planında, okul öncesinde okullaşma oranını %16 olarak belirlemiştir. Son yıllarda yapılan çalışmalarla, ülke geneline okul öncesi eğitimde okullaşma oranı % 6, 1'den, %9, 3'e çıkarılmıştır. İlimizde ise bu oran %12, 10'dur.

Bakanlığımızın, Kız Meslek Liselerinin “ Çocuk Gelişimi ve Bakımı” bölümü mezunlarını ana sınıflarına Usta Öğretici olarak atama ve daha sonra Lisans Mezunu yapma projesi, okul öncesi eğitimdeki açığımızı kapatmak açısından son derece önemli bir girişimdir.

İlimizde okul öncesi çağında 24.400 çocuk bulunmakta olup bunlardan ancak 4.953'ü okul öncesi eğitim kapsamına alınmış, 21.447 çocuk ise maalesef okul öncesi eğitime bina ve öğretmen yetersizliği nedeniyle dahil edilememiştir. İlimizde okul öncesi eğitime devam eden 2.953 öğrenciye üç bağımsız Anaokulu, bir uygulama anaokulu ve 74 Anasınıfında 125 öğretmen ve 146 Usta Öğreticimiz hizmet vermektedir.⁶⁰

Dünyanın gelişmiş ülkelerinde okul öncesi eğitimde okullaşma oranları ABD'de %95, Almanya da % 95, Fransa da %90, Hollanda da % 68'tir.

⁶⁰ İl Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri no: 16/3

**OKULÖNCESİ EĞİTİMDE OKUL, ÖĞRENCİ VE ÖĞRETMEN SAYILARI VE ARTIŞ ORANI
(1993-2002)**

* Yalnızca Anaokullarının okul ve öğretmen sayıları yazılacaktır.

** Öğrenci sayısı, okulöncesi eğitim gören tüm öğrencileri (Anaokulu, anasınıfı, uygulama sınıfı)

Yıllar	Okul Sayısı	Artış Oranı (%)	Öğrenci Sayısı **	Artış Oranı (%)	Öğretmen Sayısı *	Artış Oranı (%)
1993-1994	0		1100		0	
1994-1995	0	0	1019	-7,36	0	0
1995-1996	0	0	1011	-0,79	0	0
1996-1997	0	0	1093	8,11	0	0
1997-1998	0	0	1119	2,38	0	0
1998-1999	0	0	1556	39,05	0	0
1999-2000	1	0	1562	0,39	4	0
200-2001	1	0	1738	11,27	3	-25
2001-2002	3	200	2953	69,91	17	466,67

kapsayacak

OKULÖNCESİ EĞİTİMDE DOĞUM YILLARI VE CİNSİYETE GÖRE ÖĞRENCİ SAYILARI VE ORANSAL DAĞILIMI (2001-2002)

Doğum Yılları	Öğrenci Sayı ve Dağılımı					
	Erkek	%	Kız	%	Toplam	%
1998	32	1,0836438	28	0,9481883	60	2,031832
1999	356	12,055537	337	11,41	693	23,47
1996	1160	39,282086	1040	35,22	2200	74,50
Toplam	1548	52,421267	1405	47,58	2953	100

OKULÖNCESİ EĞİTİMDE YERLEŞİM YERİNE GÖRE OKUL, ÖĞRENCİ, ÖĞRETMEN VE DERSLİK SAYILARI VE ORANSAL DAĞILIMI (2001-2002)

Okulöncesi Eğitimde	Yerleşim Yeri					
	Şehir	%	Köy	%	Toplam	%
Okul-Kurum Sayısı**	67	58,26	48	41,74	115	100
Öğrenci Sayısı	2030	68,74	923	31,26	2953	100
Öğretmen Sayısı	100	86,21	16	13,79	116	100
Derslik Sayısı **	87	60,84	56	39,16	143	100

* Öğretmen sayısı, okulöncesi eğitimde (anaokulu, uygulama sınıfı) çalışan tüm öğretmenleri kapsayacaktır.

** Okul sayısı anaokulları ile anasınıfı ve uygulama sınıfı bulunan okul sayılarının toplamı, derslik sayısı ise bu okullarda okulöncesi eğitim için kullanılan dersliklerin toplamı olacaktır.

**OKULÖNCESİ EĞİTİMDE YERLEŞİM YERİNE GÖRE OKUL, ÖĞRENCİ, ÖĞRETMEN
VE DERSLİK BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYILARI 2001-2002**

Okulöncesi Eğitimde	Yerleşim Yeri		
	Şehir	Köy	Toplam
Öğrenci/Öğretmen	20,3	57,69	25,46
Öğrenci/Derslik	23,333	16,48	20,65

**YERLEŞİM YERLERİNE GÖRE İLKÖĞRETİM OKULLARINDA OKULÖNCESİ EĞİTİM
KAPASİTESİ VE ANASINIFI AÇILMA ORANI**

	Okul Sayısı		
	Şehir	Köy	Toplam
(1) Toplam İlköğretim Okulu *	93	662	755
(2) Anasınıfı Olan İlköğretim Okulu	67	48	115
(2/1*100 Anasınıfı Açılma Oranı (%))	72,04	7,25	16,23

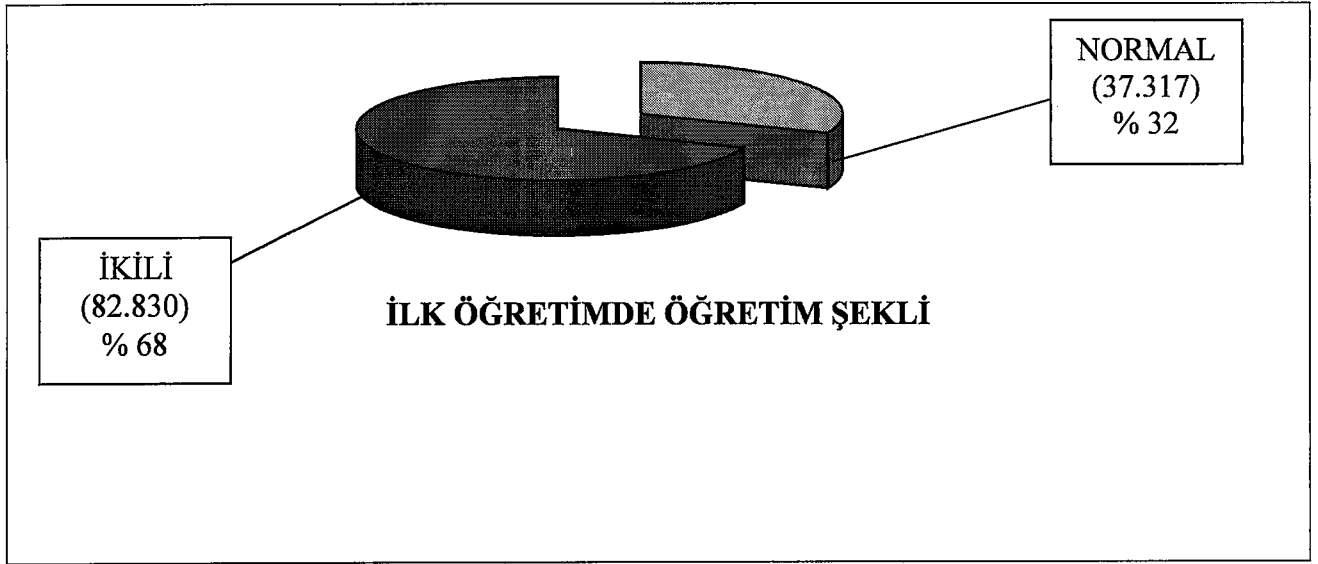
*Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okulu, İlköğretim Okulu YİBO ve PİO'ların Toplam Okul Sayısı

2.3. İLİN İLKÖĞRETİM DURUMU

İlimizde 755 ilköğretim okulunda, 2.869 derslikte 120.147 öğrenci eğitim öğretim görmektedir. Bu okullarımızda 2.862 öğretmen görev yapmaktadır. İl genelinde ilköğretim çağında 129.912 çocuk bulunmakta, bunlardan 120.147'si ilköğretime devam etmektedir. 9.765 çocuk öğrenim dışında kalmaktadır. İlköğretimde okullaşma oranı % 92.48'dir. bu oranlar dünyanın gelişmiş ülkeleri ve ülkemiz geneliyle kıyaslandığında, alınması gereken çok yolumuzun olduğunu göstermektedir.

İlköğretime devam eden öğrencilerimizin % 32'si normal öğretim yapan okullarda, % 68'i ise ikili öğretim yapan okullarda eğitim ve öğretime devam etmektedir.⁶¹

⁶¹ İl Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri no: 15/1

2.3.1.Yatılı İlköğretim Bölge Okulları ve Pansiyonlu İlköğretim Okullarının Durumları

İl genelinde 3.430 öğrenci kapasiteli yatılılık imkanı mevcuttur.

OKULUN ADI	YATAK KAPASİTESİ	YATILI ÖĞRENCİ SAYISI		
		KIZ	ERKEK	TOPLAM
MERKEZ 75. YIL İ.M.K.B. YİBO	720	237	449	686
BESNİ 75. YIL K. TABAK YİBO	650	156	494	650
ÇELİKHAN YİBO	520	168	350	518
GERGER YİBO	120	-	120	120
KAHTA CUMHURİYET YİBO	720	120	400	520
MERKEZ 75. YIL TEKEL PİO	200	92	100	192
GÖLBAŞI 75. YIL YİBO	320	155	166	321
SİNCİK YİBO	180	20	130	150
TOPLAM	3430	948	2209	3157

2.3.2.Taşınmalı Eğitim;

4306 sayılı yasanın yürürlüğe girmesiyle , il genelinde, ilköğretim çağındaki öğrencilerimizin okullaşması için geniş çaplı taşınmalı sistem devreye sokulmuş 87 taşıma merkezine 439 yerleşim biriminden 1-5. sınıflarda 841'i kız, 1003'ü erkek, 6-

8. sınıflarda 2999' kız, 4528'i erkek olmak üzere toplam 9.371 öğrenci “ Taşımali İlköğretim” kapsamına alınmıştır.⁶²

Taşımali ilköğretim kapsamına alınan 9.371 öğrencinin tamamına, şehir ve ilçe merkezlerinde sıcak yemek, diğer yerleşim birimlerinde ise kumanya verilmektedir. Ayrıca “ Sosyal Yardım Projesi” kapsamında taşımali ilköğretim kapsamına alına ve muhtaç öğrencilerimize giyecek ve kırtasiye yardımı da geniş ölçüde yapılmaktadır.

Taşımali ilköğretimin ilimizdeki yıllık maliyeti 1.8 trilyonun üzerindedir. Buna milyarlarca lirayı bulan yemek, giyecek ve kırtasiye yardımını da eklersek devletimizin kendi köylerinde okuma imkanı bulamayan çocuklarımızın okuması için yaptığı fedakârlığın büyüklüğü görülecektir.

2003-2004 ÖĞRETİM YILI TAŞIMALI EĞİTİM									
İLÇELER	TAŞIMA MERKEZİ	TAŞINAN OKUL	TAŞINAN ÖĞRENCİ SAYISI					KAPATILAN OKUL	YILLIK TAHMİNİ ÖDENEK MİKTARI (000 TL.)
			1-5 SINIF		6-8 SINIF		TOPLAM		
			KIZ	ERKEK	KIZ	ERKEK			
MERKEZ	23	91	141	143	637	814	1735	8	353.890
BESNİ	18	51	34	43	486	695	1258	3	241.435
ÇELİKHAN	2	13	10	6	129	114	259	-	47.966
GERGER	6	61	37	39	344	622	1042	-	221.334
GÖLBAŞI	4	25	14	22	175	226	437	-	83.002
KAHTA	21	141	529	675	672	1230	3106	9	624.575
SAMSAT	3	18	12	18	138	211	379	-	60.089
SİNCİK	7	27	51	50	296	431	828	-	151.828
TUT	3	12	13	7	122	185	327	1	60.433
TOPLAM	87	439	841	1003	2999	4528	9371	21	1.844.552

⁶² İl Millî Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri no: 15/7

İLKÖĞRETİMDE * OKUL, YENİ KAYIT, ÖĞRENCİ VE ÖĞRETMEN SAYILARI VE ARTIŞ ORANI (1993-2002)

Yıllar	Okul Sayısı **	Artış Oranı (%)	Yeni Kayıt Sayısı ***	Artış Oranı (%)	Öğrenci Sayısı	Artış Oranı (%)	Öğretmen Sayısı	Artış Oranı (%)
1993-1994	790		18458		103593		3348	
1994-1995	805	1,90	18062	-2,15	104204	0,59	3205	-4,27
1995-1996	799	-0,75	17097	-5,34	107308	2,98	3268	1,97
1996-1997	807	1,00	17344	1,44	106839	-0,44	3236	-0,98
1997-1998	780	-3,35	17563	1,26	100890	-5,57	3000	-7,29
1998-1999	767	-1,67	18157	3,38	103803	2,17	3116	3,87
1999-2000	759	-1,04	17434	-3,98	110517	7,21	3542	13,67
2000-2001	744	-1,98	16221	-6,96	119291	7,94	4013	13,30
2001-2002	755	1,48	16148	-0,45	120147	0,72	4257	6,08

* Geçmiş yıllardaki okul ve öğrenci sayıları, ilkokul, ortaokul, ilköğretim(YİBO) ve lise bünyesindeki okullarının tamamının toplamı olarak verilecektir. Öğretmen sayıları ise lise bünyesindeki okulların dışında kalan diğer okulların öğretmen sayıları toplanarak bulunacaktır.

** Geçmiş yıllardaki ilköğretim okullarının birinci ve ikinci kademeleri tek bir okul olarak sayılacaktır.

***Yeni kayıt sayısı olarak ilkokul(ilkokul,ilköğretim ve YİBO birinci kademe) birinci sınıfa kayıt olanlar alınacaktır.

**İLKÖĞRETİM OKUL TÜRÜ VE YERLEŞİM YERİNE GÖRE OKUL, ÖĞRENCİ,
ÖĞRETMEN VE DERS SAYILARI (2001-2002)**

Okul Türü	Okul Sayısı			Öğrenci sayısı			Öğretmen Sayısı			Derslik sayısı		
	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy	Toplam
1.Birleştirilmiş Sınıflı İÖÖ	19	552	571	911	26281	27192	38	1047	1085	28	795	823
2.İlköğretim Okulu	74	102	176	58591	29127	87718	1966	1099	3065	1075	802	1877
3.Yatılı İlköğretim Ok.	5	1	6	2953	778	3731	104	37	141	125	19	144
4.Pansiyonlu İlköğretim Ok.	2	0	2	1506	0	1506	63	0	63	25	0	25
5.İlköğretim Toplam (1+2+3+4)	100	655	755	63961	56186	120147	2171	2183	4354	1253	1616	2869
6.Liseler Bünyesinde İÖÖ			0			0			0			0
7.Genel Toplam (5+6)	100	655	755	63961	56186	120147	2171	2183	4354	1253	1616	2869

Öğretmen sayısına yalnızca kadrolu öğretmen sayısının toplamı yazılacaktır.

Özel eğitim (İşitme, Görme, Ortapedik ve Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklar) İlköğretim Okullarına dahil edilecektir.

**İLKÖĞRETİM OKUL TÜRÜ VE YERLEŞİM YERİNE GÖRE ÖĞRETMEN VE DERSLİK
BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYILARI (2001-2002)**

OKUL TÜRÜ	Öğrenci / Öğretmen			Öğrenci /Derslik		
	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy	Toplam
Birleştirilmiş Sınıflı İÖÖ	23,97	25,1	25,06	32,54	33,058	33,04
İlköğretim okulu	29,8	26,5	28,62	54,50	36,318	46,73
Yatılı İlköğretim Bölge Okulu	28,39	21,03	26,46	23,62	40,947	25,91
Pansiyonlu İlköğretim Okulu	23,9	0	23,90	60,24	0	60,24
İlköğretim Toplam	29,46	25,74	27,59	51,05	34,769	41,88

KAYNAK: tablo – 7 deki verilerden hesaplanacaktır.

**İLKÖĞRETİMDE YERLEŞİM YERİNE GÖRE OKUL, ÖĞRENCİ,
ÖĞRETMEN VE DERSLİK SAYILARININ OKUL TÜRÜNE GÖRE
ORANSAL DAĞILIMI (%) (2001-2002)**

OKUL TÜRÜ	OKUL SAYISININ DAĞILIMI			ÖĞRENCİ SAYISININ DAĞILIMI			ÖĞRETMEN SAYISININ DAĞILIMI			DERSLİK SAYISININ DAĞILIMI		
	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy	Toplam	Şehir	Köy	Toplam
Birleştirilmiş Sınıflı İ.Ö.O.	2,52	73,11	75,63	0,76	21,87	22,63	0,87	0,24	1,11	0,98	27,71	28,69
İlköğretim Okulu	9,80	13,51	23,31	48,77	24,24	73,01	45,15	0,25	45,41	37,47	27,95	65,42
Yatılı İlköğretim Bölge Okulu	0,66	0,13	0,79	2,46	0,65	3,11	2,39	0,01	2,40	4,36	0,66	5,02
Pansiyonlu İlköğretim Okulu	0,26	0	0,26	1,25	0,00	1,25	1,45	0,00	1,45	0,87	0,00	0,87
Liseler Bünyesinde İ.Ö.O.	13,25	86,75	100,00	53,24	46,76	100	49,86	0,50	50,36	43,67	56,33	100,00
Genel Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kaynak Tablo – 7 deki verilerden hesaplanacak

**İLKÖĞRETİMDE OKUL TÜRÜ, YERLEŞİM YERİ VE SINIFLARA GÖRE
ÖĞRENCİ SAYILARI (2001-2002)**

Okul Türü	Yerleşim Yeri	ÖzEğ Sınıfı	Birinci Sınıf	İkinci Sınıf	Üçüncü Sınıf	Dördüncü Sınıf	Beşinci Sınıf	Altıncı Sınıf	Yedinci Sınıf	Sekizinci Sınıf	Toplam
Birleştirilmiş Sınıflar İlköğretim 1	Şehir		184	176	171	161	219				911
	Köy		5097	4758	4784	4860	5357	565	427	433	26281
	Toplam	0	5281	4934	4955	5021	5576	565	427	433	27192
İlköğretim ** 2	Şehir	100	7967	7828	7473	7223	6996	7618	6806	6580	58591
	Köy		3800	3283	3213	3179	3181	5024	3952	3495	29127
	Toplam	100	11767	11111	10686	10402	10177	12642	10758	10075	87718
YİBO 3	Şehir		65	143	178	140	193	900	739	595	2953
	Köy		14	20	25	39	33	195	193	259	778
	Toplam	0	79	163	203	179	226	1095	932	854	3731
PİO 4	Şehir		175	174	176	120	122	284	249	206	1506
	Köy										0
	Toplam	0	175	174	176	120	122	284	249	206	1506
(1+2+3+4) İl Öğretim Toplam 5	Şehir	100	8391	8321	7998	7644	7530	8802	7794	7381	63961
	Köy	0	8911	8061	8022	8078	8571	5784	4572	4187	56186
	Toplam	100	17302	16382	16020	15722	16101	14586	12366	11568	120147
Liseler Bünyesindeki İlköğretim * 6	Şehir										0
	Köy										0
	Toplam	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(5+6) Genel Toplam	Şehir	100	8391	8321	7998	7644	7530	8802	7794	7381	63961
	Köy	0	8911	8061	8022	8078	8571	5784	4572	4187	56186
	Toplam	100	17302	16382	16020	15722	16101	14586	12366	11568	120147

*Liseler bünyesindeki hazırlık sınıfı öğrencileri altıncı sınıf öğrencilerine dahil edilecektir

**Özel Eğitim (İşletme, Görme, Ortopedik Ve Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklar) İlköğretim Okullarının Öğrenci Sayıları Öğretim Okullarına dahil edilecektir.

İLKÖĞRETİMDE DOĞUM YILLARI VE CİNSİYETE GÖRE ÖĞRENCİ SAYILARI VE ORANSAL DAĞILIMI (2001-2002)

Doğum Yılları	Öğrenci sayısı ve Dağılımı					
	Erkek	%	Kız	%	Toplam	%
1996 ve daha sonraki	777	0,65	839	0,70	1616	1,35
1995	7005	5,83	6367	5,30	13372	11,13
1994	8050	6,70	7346	6,11	15396	12,81
1993	8070	6,72	7584	6,31	15654	13,03
1992	7829	6,52	7321	6,09	15150	12,61
1991	7719	6,42	7114	5,92	14833	12,35
1990	7859	6,54	6981	5,81	14840	12,35
1989	7639	6,36	6136	5,11	13775	11,47
1988	6457	5,37	4610	3,84	11067	9,21
1987	2204	1,83	1254	1,04	3458	2,88
1986	597	0,50	208	0,17	805	0,67
1985 ve daha önceki	135	0,11	46	0,04	181	0,15
Toplam	64341	53,55	55806	46,45	120147	100

BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIF UYGULAMASI YAPAN İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GURUPLARA GÖRE OKUL, ÖĞRENCİ VE DERSLİK SAYILARI (2001-2002)

Gruplar	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik Sayısı
20 ve daha az öğrencisi olan	104	1581	106
21-30 öğrencisi olan	98	2463	108
31-40 öğrencisi olan	84	2947	97
41-50 öğrencisi olan	89	4058	120
51-60 öğrencisi olan	48	2628	67
61 ve daha fazla öğrencisi olan	149	15080	347
TOPLAM	572	28757	845

TAŞIMALI İLKÖĞRETİM UYGULAMASI İLE İLGİLİ BİLGİLER (2001-2002)

Taşımali Eğitimde	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı
Merkez Okulun	87	32868	1054	818
Taşınan Okulun	439	9371		415

**İLKÖĞRETİMDE YERLEŞİM YERİNE GÖRE 2000-2001 ÖĞRETİM YILI SINIF GEÇEN,
SINIFTA KALAN, OKULDAN AYRILAN VE MEZUN OLAN ÖĞRENCİ SAYILARI İLE
BAŞARI ORANLARI**

2000-2001 Öğretim Yılı	Yerleşim Yeri		
	Şehir	Köy	Toplam
Toplam Öğrenci Sayısı *	60386	55277	115663
Sınıf Geçen Öğrenci Sayısı	56073	49394	105467
Sınıf Geçme Oranı (%)	92,86	89,36	91,18
Sınıfta Kalan Öğrencilerin Sayısı	3647	4921	8568
Sınıfta Kalma Oranı (%)	6,04	8,90	7,41
Okuldan Ayrılan Öğrencilerin Sayısı	666	962	1628
Okuldan Ayrılma Oranı (%)	1,10	1,74	1,41
Mezun Öğrenci Sayısı	6386	3781	10167

* Toplam Öğrenci Sayısı; sınıf geçen sınıfta kalan ve okuldan ayrılan öğrenci sayılarının toplamı olarak alınacaktır.

**İLÖĞRETİMDE CİNSİYETE GÖRE BURLU VE YATILI ÖĞRENCİ SAYILARI İLE BU
ÖĞRENCİLERİN TOPLAM ÖĞRENCİYE ORANI (2001-2002)**

İlköğretimde	Erkek	Kız	Toplam
Toplam Öğrenci Sayısı	64341	55806	120147
Burs Alan Öğrenci Sayısı	583	445	1028
Burs Alan Öğrenci Oranı (%)	0,49	0,37	0,86
Yatılı Öğrenci Sayısı	2294	831	3125
Yatılı Öğrenci Oranı (%)	1,91	0,69	2,60

**İLKÖĞRETİMDE YERLEŞİM VE ATAMA ŞEKLİNE GÖRE ÖĞRETMEN SAYILARI VE
ORANSAL DAĞILIMI (2001-2002)**

Öğretmen Sayısı	Yerleşim Yeri					
	Şehir	%	Köy	%	Toplam	%
(1)Üzerinde Sınıf Olmayanlar	212	4,87	189	4,34	401	9,21
(2)Sınıf Okutan	1116	25,63	1505	34,57	2621	60,20
(3)Branş	752	17,27	473	10,86	1225	28,14
(4)Ana Sınıfı	80	1,84	16	0,37	96	2,20
(5)Özel Eğitim	11	0,25		0,00	11	0,25
(6)Toplam(1+2+3+4+5)	2171	49,86	2183	50,14	4354	100,00
(7)Vekil Öğretmen Olmayıp Ücretle Ders Okutan		0,00		0,00	0	0,00
(8)Genel Toplam(6+7)	2171		2183		4354	

* Yedinci satırdaki sayıları, sekizinci satırdaki genel toplama bölünerek 100 ile çarpılacaktır

İLKÖĞRETİMDE ÜZERİNDE SINIFI OLMAYAN ÖĞRETMENLERİN ORANSAL DAĞILIMI (2001-2002)

Üzerinde Sınıfı Olmayan Öğretmen Sayısı	Yerleşim Yeri					
	Şehir	%	Köy	%	Toplam	%
Yönetici Olan	163	40,65	126	31,42	289	72,07
Yönetici Olmayan	49	12,22	63	15,71	112	27,93
Toplam	212	52,87	189	47,13	401	100

ADYAMAN İLİNDE YATILI İLKÖĞRETİM BÖLGE OKULLARI (2001-2002)

SIRA NO	İLÇE ADI	OKULUN ADI	AÇILDIĞI YIL	ÖĞRETİM ŞEKLİ	YATILI ÖĞRENCİ KAPASİTESİ			YATILI ÖĞRENCİ SAYISI			DERSLİK SAYISI	LOJMAN SAYISI
					KIZ	ERKEK	TOPLAM	KIZ	ERKEK	TOPLAM		
1	MERKEZ	75.YIL İMKB.YİBO.	1999	NOR.	240	480	720	483	242	725	19	24
2	BESNİ	75.YIL K.TABAK YİBO.	1999	NOR	300	500	800	333	145	478	50	0
3	ÇELİKHAN	ÇELİKHAN YİBO.	1976	NOR	135	385	520	357	140	497	14	28
4	GERGER	GERGER YİBO	1993	NOR.	0	120	120	144	0	144	11	8
5	GÖLBAŞI	75. YIL YİBO.	2001	NOR.	155	165	320	188	119	307	18	16
6	KAHTA	KAHTA CUMHURİYET YİBO.	1967	NOR.	160	560	720	511	132	643	32	24
YİBO. TOPLAMI					990	2210	3200	2016	778	2794	144	100

ADİYAMAN İLİNDE PANSİYONLU İLKÖĞRETİM OKULLARI (2001-2002)

SIRA NO	İLÇE ADI	OKULUN ADI	AÇILDIĞI YIL	ÖĞRETİM ŞEKLİ	PANSİYON KAPASİTE			PANSİYONLU ÖĞRENCİ SAYISI			DERSLİKSAYISI	LOJMAN SAYISI
					KIZ	ERKEK	TOPLAM	KIZ	ERKEK	TOPLAM		
1	MERKEZ	TEKEL 75.YIL PİO.	1999	İKİLİ	100	100	200	53	96	149	20	10
2	SİNCİK	MERKEZ 75. YIL PİO	1999	İKİLİ		180	180		182	182	5	2
PİO TOPLAMI					100	280	380	53	278	331	25	12

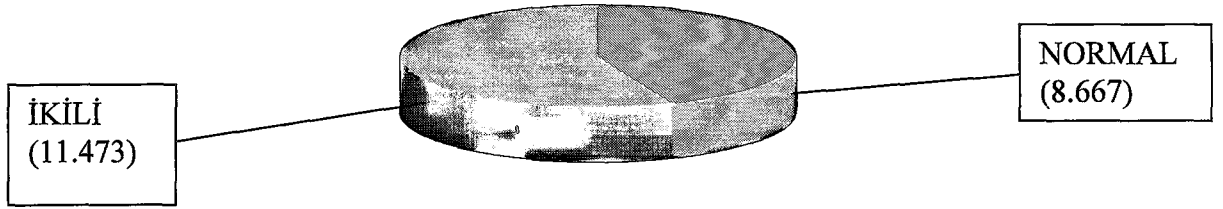
2.4. İLİN ORTA ÖĞRETİM DURUMU

İlimizde 51 lise ve dengi okulda 20.105 öğrenciye 2.237 branş öğretmenimiz eğitim öğretim vermektedir. İl genelinde orta öğretim çağı nüfusu 48.750'dir. Okullaşma oranı % 37, 85'tir.

Genel liselerde 43 okulumuzdan 8.779 öğrencimiz normal öğretim görürken, 8 okulumuzda 9.675 öğrencimiz ikili öğretim görmektedir.⁶³

⁶³ İl Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri no:11/22

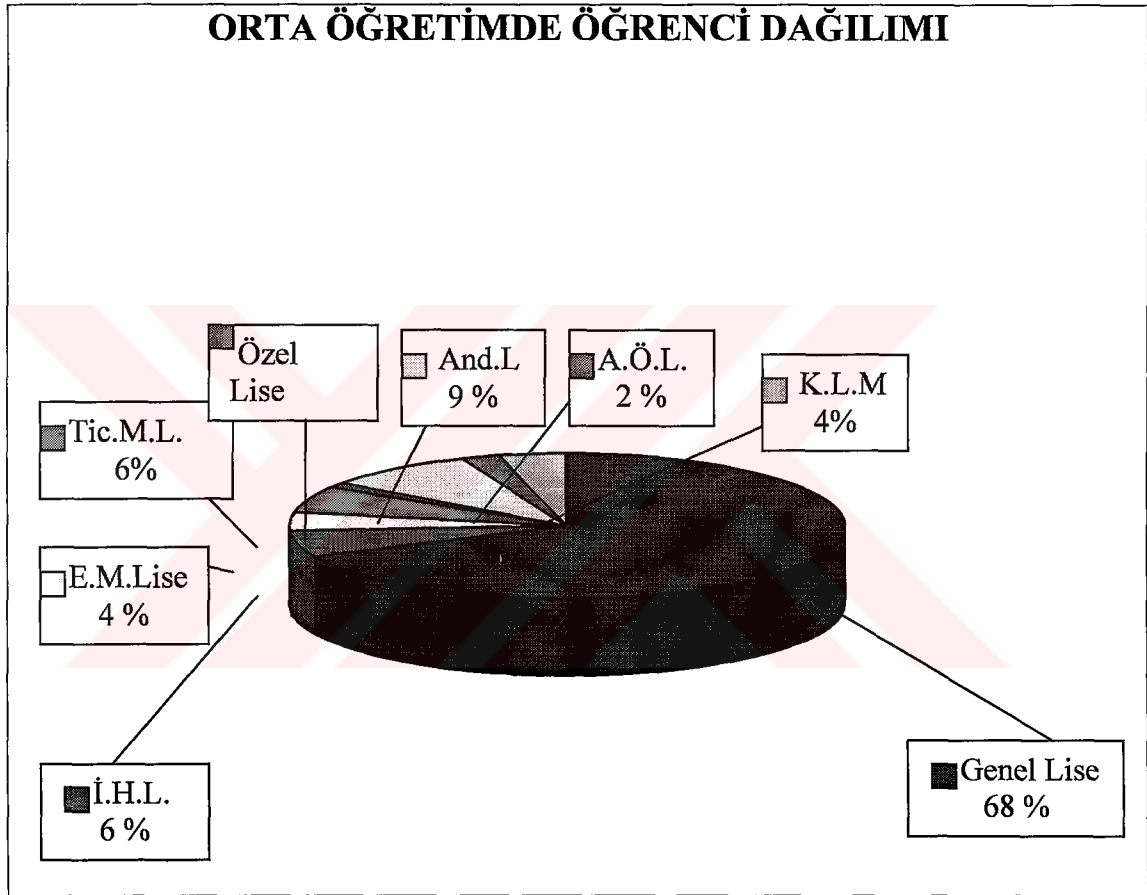
2.4.1. Orta Öğretimde Öğretim Şekli ve Cinsiyetlere Göre Okullaşma Oranı;

2003-2004 ÖĞRETİM YILI CİNSİYETE GÖRE OKULLAŞMA ORANI			
OKUL TÜRÜ	YENİ KAYIT ÖĞRENCİ SAYISI	ÇAĞ NÜFUSU	OKULLAŞMA ORANI %
ORTAÖĞRETİM		15 YAŞ	
TOPLAM	6778	17893	37,88
ERKEK	4315	9216	46,42
KIZ	2463	8597	28,65
GENEL ORTA ÖĞRETİM		15 YAŞ	
TOPLAM	5581	17893	31,19
ERKEK	3618	9296	38,92
KIZ	1963	8597	22,83
MES. VE TEK. ORTAÖĞRETİM		15 YAŞ	
TOPLAM	1197	17893	6,68
ERKEK	697	9296	7,68
KIZ	500	8597	8,68

2.4.2. Genel ve Meslek Liselerinde Öğrenci Durumu ;

Genel ve meslek liselerinde 1 dersliğe düşen öğrenci sayısı ortalama olarak 30'dır.20.105 öğrencinin okullara göre % dağılımı aşağıdadır.

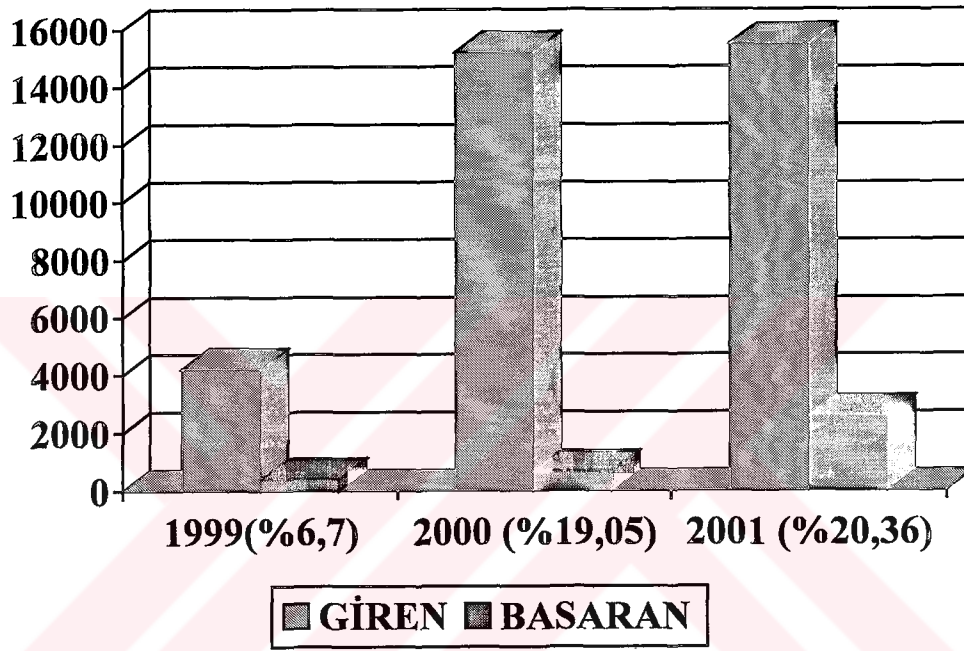

2.4.3. Yıllara Göre ÖSS Başarı Durumu ;

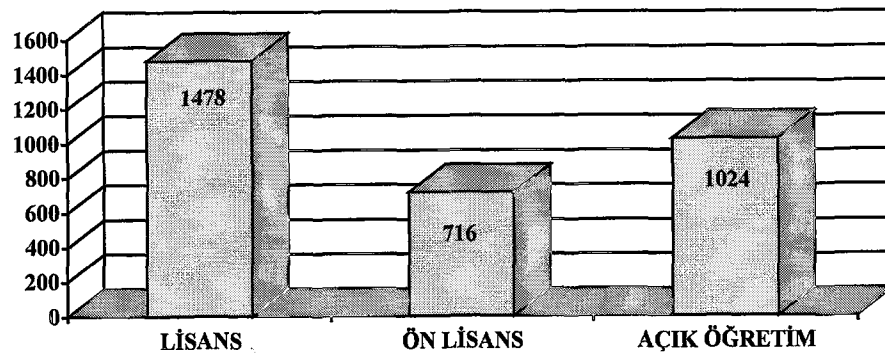
Eğitimde güncelliğini koruyan; birleştirilmiş sınıflarda eğitim, ikili öğretmen ve kalabalık sınıflar, okulları fiziki yetersizliği, kaynak yetersizliği, öğretmen ve kalifiye eleman yetersizliği, verimsizlik ve eğitim sisteminin yapısından kaynaklanan sorunlar, ilimizde halen devam etmektedir. Bu sorunları aşmak için çalışmalarımıza devam etmekteyiz. 1998 yılında ÖSS'ye 8, 02 öğrencimiz girme başarısı gösterirken 1999'da ÖSS'ye başvurma kargışından ilimiz öğrencileri de etkilenecek girme oranı

% 6, 7 olmuştur. 2000 yılında ise 15, 206 öğrencimiz ÖSS sınavına girmiş olup bunlardan lisans düzeyinde 653, ön lisans 1392 ve AÖF' yi 853 olmak üzere toplam 2898 öğrenci bir yüksek öğretim kurumunu kazanmış olup, kazananların oranı ise % 19, 058'dir.⁶⁴

ÖSS BAŞARI DURUMU

2001 YILI ÖSS BAŞARI DURUMU

⁶⁴ İl Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri no: 11/29

TÜRLERİNE GÖRE ORTAÖĞRETİM OKUL SAYISI (2001-2002)

OKUL / KURUM TÜRÜ	İL TOPLAM	İLÇE ADI								
		MERKEZ	BESNİ	ÇELİKHAN	GERGER	GÖLBAŞI	KAHTA	SAMSAT	SİNCİK	TUT
ORTAÖĞRETİM TOPLAMI	51	18	14	3	1	6	6	1	1	1
GENEL LİSE	26	10	4	3	1	2	3	1	1	1
LİSE	16	5	3	1	1	1	2	1	1	1
ANADOLU LİSESİ	4	1	1	0	0	1	1	0	0	0
ANADOLU ÖĞRT. LİSESİ	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
ÇOK PROGRAMLI LİSE	2		0	2	0	0	0	0	0	0
ÖZEL LİSE	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0
MES. TEK. LİSE TOPLAMI	25	8	10	0	0	4	3	0	0	0
ERKEK TEKNİK TOPLAMI	7	4	1	0	0	1	1	0	0	0
ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0
TEKNİK LİSE	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
ANADOLU TEKNİK LİSESİ	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
ANADOLU MESLEK LİSESİ	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
ÇOK PROGRAMLI LİSE	2	0	0	0	0	1	1	0	0	0
KIZ TEKNİK TOPLAMI	5	1	2	0	0	1	1	0	0	0
KIZ MESLEK LİSESİ	4	1	1	0	0	1	1	0	0	0
ANADOLU KIZ MES. LİSESİ	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
TİCARET TURİZM TOPLAMI	9	2	6	0	0	1	0	0	0	0
TİCARET MESLEK LİSESİ	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0
ANADOLU TİC. MES. LİSESİ	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0
ÇOK PROGRAMLI LİSE	4	0	4	0	0	1	0	0	0	0
İMAM-HATİR LİSESİ	4	1	1	0	0	1	1	0	0	0

**ORTAÖĞRETİMDE (GENEL + TEKNİK LİSE) OKUL, YENİ KAYIT, ÖĞRENCİ VE
ÖĞRETMEN SAYILARI VE ARTIŞ ORANI (1993-2002)**

Yıllar	Okul Sayısı	Artış Oranı (%)	Yeni Kayıt Sayısı	Artış Oranı (%)	Öğrenci Sayısı	Artış Oranı (%)	Öğretmen Sayısı	Artış Oranı (%)
1993-1994	31		5488		13819		961	
1994-1995	34	16,13	5275	-3,88	12274	10,53	921	-4,16
1995-1996	42	46,67	5339	1,21	15982	4,64	987	7,17
1996-1997	42	0,00	5989	12,17	16194	1,33	926	-6,18
1997-1998	42	0,00	5813	-2,94	16197	0,02	893	-3,56
1998-1999	43	2,38	6246	7,45	17288	6,74	893	0,00
1999-2000	49	13,95	6810	9,03	17821	3,08	913	2,24
2000-2001	51	4,08	6739	-1,04	18454	3,55	852	-6,68
2001-2002	51	0,00	8123	20,54	20105	8,95	946	11,03

**CİNSİYETE GÖRE 2000-2001 ÖĞRETİM YILINDA İLKÖĞRETİMDEN MEZUN OLAN
ÖĞRENCİLERİN 2001-2002 ÖĞRETİM YILINDA
ORTAÖĞRETİME GEÇİŞ ORANLARI**

2000 -2001 / 2001-2002	Cinsiyet		
	Erkek	Kız	Toplam
2000-2001 Öğretim Yılı İlköğretim Mezun Sayısı	2547	1614	4161
2001-2002 Öğretim Yılı Ortaöğretime Yeni Kayıt Olan Öğrencilerin Sayısı	5027	3096	8123
İlköğretimden ortaöğretime geçiş oranı (%)	120,81	74,41	195,22

KAYNAK: Mezun Sayısı Tablo -- 14'ten yeni kayıt olan öğrenci sayısı ise Tablo- 20'den alınacaktır.

ORTAÖĞRETİMDE DOĞUM YILLARI VE CİNSİYETİNE GÖRE ÖĞRENCİ SAYILARI VE ORANSAL DAĞILIMI (2001-2002)

Doğum Yılları	Öğrenci sayısı ve Dağılımı					
	Erkek	%	Kız	%	Toplam	%
1988 ve daha sonraki	573	166,09	342	99,13	915	265,22
1987	2589	12,88	1921	9,55	4510	22,43
1986	3451	17,16	2099	10,44	5550	27,61
1985	3024	15,04	1762	8,76	4786	23,81
1984	1934	9,62	960	4,77	2894	14,39
1983	892	4,44	213	1,06	1105	5,50
1982 ve daha önceki	276	1,37	69	0,34	345	1,72
Toplam	12739	226,599267	7366	134,067018	20105	360,66628

ORTAÖĞRETİMDE OKUL TÜRLERİNE GÖRE OKUL, ÖĞRENCİ, ÖĞRETMEN VE DERSLİK SAYILARI İLE ÖĞRETMEN VE DERSLİK BAŞINA DÜŞEN ÖĞRENCİ SAYILARI (2001-2002)

Okul Türü*	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci / Öğretmen	Derslik Sayısı	Öğrenci / Derslik
1. Lise	16	14005	465	30,12	200	70,03
2. Anadolu Lisesi	4	1597	70	22,81	35	45,63
3. Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	1	85	1	65,00	0	
4. Anadolu Öğretmen Lisesi	1	257	21	12,24	0	
5. Çok Programlı Lise	0	0			0	
6. Özel Lise	2	244	11	22,18	33	7,39
7. GENEL ORTA ÖĞRETİM(1+2+3+4+5+6+)	24	16188	568	28,50	268	60,40
8. Erkek Teknik	8	1124	131	8,58	61	18,43
9. Kız Teknik	6	1022	87	11,75	45	22,71
10. Ticaret Turizm	9	1035	84	12,32	60	17,36
11. Dini Öğretim	4	736	76	9,68	70	10,51
12. Diğer**	0					
13. MES.TEK.ORTAÖĞRT. (8+9+10+11+12)	27	3917	376	10,36	236	16,60
14. TOPLAM (7+13)	61	20105	946	21,26	504	39,89

* Özel öğretim okullarına ait bilgiler tabloda bulunan satırlardaki ait oldukları okul türlerine eklenerek yazılacaktır.

** Diğer : Anadolu Sağlık Meslek Lisesi, Ortopedik Özürlüler ÇPL, İşitme Engelliler ÇPL

ORTA ÖĞRETİMDE OKUL TÜRLERİNE GÖRE OKUL, ÖĞRENCİ, ÖĞRETMEN VE DERSLİK SAYILARI VE ORANSAL DAĞILIM (%) 2001-2002

OKUL TÜRÜ*	OKUL SAYISI	DAĞILIMI (%)	ÖĞRENCİ SAYISI	DAĞILIMI (%)	ÖĞRETMEN SAYISI	DAĞILIMI (%)	DERSLİK SAYISI	DAĞILIMI (%)
1. LİSE	16	31,37	12473	67,59	382	44,84	194	39,11
2. ANADOLU LİSESİ	4	7,84	1393	7,55	72	8,45	44	8,87
3. ANADOLU GÜZEL SANATLAR LİSESİ	1	1,96	52	0,28	1	0,12	0	0,00
4. ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ	1	1,96	283	1,53	21	2,46	0	0,00
5. ÇOK PROGRAMLI LİSE	2	3,92	419	2,27	11	1,29	24	4,84
6. ÖZEL LİSE	2	3,92	228	1,24	12	1,41	20	4,03
7. ERKEK TEKNİK LİSESİ	7	13,73	771	4,18	119	13,97	46	9,27
8. KIZ TEKNİK LİSESİ	5	9,80	674	3,65	66	7,75	27	5,44
9. TİCARET LİSESİ	9	17,65	1073	5,81	77	9,04	56	11,29
10. DİN ÖĞRETİMİ	4	7,84	1088	5,90	91	10,68	85	17,14
11. DİĞER**		0,00		0,00	0	0,00	0	0,00
12 TOPLAM (13+14)	51	100	18454	100	852	100	496	100
13. GENEL ORTAÖĞRETİM TOPLAM (1+2+3+4+5+6)	26	50,98	14848	80,48	499	58,57	282	66,86
14. MES. TEK. ORTAÖĞRT. TOPLAM (7+8+9+10+11)	26	49,02	3606	19,54	353	41,43	214	43,15

KAYNAK : Tablo 23'deki verilerden hesaplanmıştır.

** Diğer : Anadolu Sağlık Meslek Lisesi, Ortopedik Özürlüler ÇPL, İşitme Engelliler ÇPL

ORTA ÖĞRETİMDE OKUL TÜRLERİNE VE SINIFLARA GÖRE ÖĞRENCİ SAYILARI (2001-2002)

OKUL TÜRÜ*	HAZIRLIK SINIFI	DOKUZUNCU SINIF	ONUNCU SINIF	ONBİRİNCİ SINIF	ONİKİNCİ SINIF	TOPLAM
1. Lise	292	7163	3424	3126		14005
2. Anadolu Lisesi	275	516	398	408		1597
3. Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	34	30	21	0		85
4. Anadolu Öğretmen Lisesi	38	72	75	72		267
5. Çok Programlı Lise	0	0	0	0		0
6. Özel Lise		50	86	98		244
7. GENEL ORTA ÖĞRETİM(1+2+3+4+5+6+)	639	7841	4004	3704	0	16188
8. Erkek Teknik	17	581	288	226	12	1124
9. Kız Teknik	27	2494	286	215		1022
10. Ticaret Turizm	34	484	225	292		1035
11. Dini Öğretim	215	149	68	304		736
12. Diğer**						0
13. MES. TEK. ORTAÖĞRT. (8+9+10+11+12)	293	1708	867	1037	12	3917
14. TOPLAM (7+13)	932	9549	4871	4741	12	20105

* Özel öğretim okullarına ait bilgiler tabloda bulunan satırlardaki ait oldukları okul türlerine eklenerek yazılacaktır.

** Diğer : Anadolu Sağlık Meslek Lisesi, Ortopedik Özürlüler ÇPL, İşitme Engelliler ÇPL

ORTA ÖĞRETİMDE OKUL TÜRLERİNE GÖRE 2000-2001 ÖĞRETİM YILI SINIF GEÇEN, SINIFTA KALAN VE MEZUN OLAN ÖĞRENCİ SAYILARI İLE BAŞARI ORANLARI

OKUL TÜRÜ	2000 – 2001 Öğretim Yılı Başarı Oranları					
	Toplam Öğrenci	Sınıf Geçen Öğrenci	Sınıf Geçme Oranı (%)	Sınıfta Kalan Öğrenci	Sınıfta Kalma Oranı (%)	Mezun Olan Öğrenci
1. Lise	12163	9958	81,87	2205	18,13	2472
2. Anadolu Lisesi	1233	1175	95,30	58	4,70	197
3. Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	51	51	100,00	0	0,00	0
4. Anadolu Öğretmen Lisesi	280	280	100,00	0	0,00	66
5. Çok Programlı Lise	0	0		0		0
6. Özel Lise	230	230	100,00	0	0,00	70
7. GENEL ORTA ÖĞRETİM(1+2+3+4+5+6+)	13957	11694	83,79	2263	16,21	2805
8. Erkek Teknik	901	796	88,35	105	11,65	308
9. Kız Teknik	797	765	95,98	32	4,02	232
10. Ticaret Turizm	1053	899	85,38	154	14,62	348
11. Dini Öğretim	1027	988	96,20	39	3,80	468
12. Diğer**	0	91,27				
13. MES.TEK.ORTAÖĞRT. (8+9+10+11+12)	3778	3448	91,27	330	8,73	1356
14. TOPLAM (7+13)	17735	15142	85,38	2593	14,62	4161

** Diğer : Anadolu Sağlık Meslek Lisesi, Ortopedik Özürlüler ÇPL , İşitme Engelliler ÇPL.

ORTA ÖĞRETİMDE BURLU VE YATILI ÖĞRENCİ SAYILARI İLE ÖĞRENCİLERİN TOPLAM ÖĞRENCİYE ORANI (2001 – 2002)

OKUL TÜRÜ*	TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI	BURS ALAN ÖĞRENCİ SAYISI	BURS ALAN ÖĞRENCİ ORANI (%)	YATILI ÖĞRENCİ SAYISI	YATILI ÖĞRENCİ ORANI (%)
1. LİSE	14005	599	2,98	437	2,17
2. ANADOLU LİSESİ	1597	292	1,45	47	0,23
3. ANADOLU GÜZEL SANATLAR LİSESİ	85	4	0,02	25	0,12
4. ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ	257	58	0,29	65	0,32
5. ÇOK PROGRAMLI LİSE	0	0	0,00	0	
6. ÖZEL LİSE	244	0	0,00	0	0,00
7. GENEL ORTA ÖĞRETİM(1+2+3+4+5+6+)	16188	953	4,74	674	18,00
8. ERKEK TEKNİK	1124	109	0,54	180	0,90
9. KIZ TEKNİK	1022	16	0,08	284	0,41
10. TİCARET TURİZM	1035	62	0,31	50	0,25
11. DİNİ ÖĞRETİM	736	32	0,16	310	1,54
12. DİĞER**	0				0,00
13. MES.TEK.ORTAÖĞRT. (8+9+10+11+12)	3917	219	1,09	624	4,10
14. TOPLAM (7+13)	20105	1172	5,83	1398	6,95

NOT : Burs alan ve yatılı öğrenci sayılıları il toplamı üzerinden yeniden hesaplanacaktır.

İLÇELER BAZINDA YERLEŞİM YERLERİNE GÖRE DERSLİK SAYISI (2001-2002)

SIRA NO	İLÇE ADI	GENEL ORTAÖĞRETİM			MESLEKİ TEKNİK ORTA ÖĞRT.			GENEL TOPLAM		
		ŞEHİR	KÖY	TOPLAM	ŞEHİR	KÖY	TOPLAM	ŞEHİR	KÖY	TOPLAM
1	MERKEZ	132	0	132	62	0	62	194	0	194
2	BESNİ	46	7	53	43	21	64	89	28	117
3	ÇELİKİHAN	9	0	9	12	12	24	21	12	33
4	GERGER	12	0	12	0	0	0	12	0	12
5	GÖLBAŞI	23	0	23	40	3	43	63	3	66
6	KAHTA	20	5	26	33	0	33	53	5	58
7	SAMSAT	11	0	11	0	0	0	11	0	11
8	SİNCİK	8	0	6	0	0	0	6	0	6
9	TUT	7	0	7	0	0	0	7	0	7
10	TOPLAM	266	12	276	190	36	226	456	48	504

İLÇELER BAZINDA YERLEŞİM YERLERİNE GÖRE LOJMAN SAYISI (2001-2002)

SIRA NO	İLÇE ADI	GENEL ORTAÖĞRETİM			MESLEKİ TEKNİK ORTA ÖĞRT.			GENEL TOPLAM		
		ŞEHİR	KÖY	TOPLAM	ŞEHİR	KÖY	TOPLAM	ŞEHİR	KÖY	TOPLAM
1	MERKEZ	18	0	18	16	0	16	34	0	34
2	BESNİ	0	0	0	8	6	14	8	6	14
3	ÇELİKİHAN	8	0	8	0	0	0	8	0	8
4	GERGER	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	GÖLBAŞI	0	0	0	10	0	10	10	0	10
6	KAHTA	10	0	10	10	0	10	20	0	20
7	SAMSAT	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	SİNCİK	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	TUT	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	TOPLAM	36	0	36	44	6	50	80	6	86

İLÇELER BAZINDA YERLEŞİM YERLERİNE GÖRE ÖĞRENCİ SAYISI (2001-2002)

İLÇE ADI	YERLEŞİM YERİ	GENEL ORTAÖĞRETİM			MESLEKİ TEKNİK ORTA ÖĞRT.			GENEL TOPLAM		
		TOPLAM	ERKEK	KIZ	TOPLAM	ERKEK	KIZ	TOPLAM	ERKEK	KIZ
MERKEZ	ŞEHİR	10941	6540	4401	9675	5891	3784	1266	649	617
	KÖY	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BESNİ	ŞEHİR	1932	1149	783	1367	914	443	575	235	340
	KÖY	721	477	244	139	90	49	582	387	195
ÇELİKHAN	ŞEHİR	464	313	151	261	165	96	203	148	55
	KÖY	296	167	129	0	0	0	296	167	129
GERGER	ŞEHİR	152	113	39	152	113	39	0	0	0
	KÖY	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GÖLBAŞI	ŞEHİR	2045	1258	787	1662	998	664	383	260	123
	KÖY	69	35	24	0	0	0	59	35	24
KAHTA	ŞEHİR	2730	2080	650	2177	1725	452	653	355	198
	KÖY	152	126	26	152	126	26	0	0	0
SAMSAT	ŞEHİR	345	282	63	345	282	63	0	0	0
	KÖY	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SİNCİK	ŞEHİR	112	96	16	112	96	16	0	0	0
	KÖY	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TUT	ŞEHİR	156	103	53	156	103	53	0	0	0
	KÖY	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM	ŞEHİR	18877	11934	6943	15897	10287	2980	2980	1647	1333
	KÖY	1228	805	423	291	216	937	937	589	348
	TOPLAMA	20105	12739	7366	16188	10503	3917	3917	2236	1681

2.5. İLDE ÇIRAKLIK VE YAYGIN EĞİTİM

Örgün eğitimin herhangi bir kademesinden ayrılmış kademeyi bitirmiş istek ve gereksinimleri doğrultusunda belirli meslekleri öğrenmek amacıyla gerçekleştirilen yaygın eğitim uygulamaları;

2000-2001 öğretim yılında halk eğitim merkezi müdürlüklerince; 29 değişik branşta 762 kurs açılmış olup, bu kurslara toplam 14.443 adet kursiyer devam ederek bunlardan 7.774 kursiyer belge almaya hak kazanmıştır. ⁶⁵

⁶⁵ İl Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri no:15/27

2001-2002 öğretim yılında halk eğitim merkezi müdürlüklerince; 52 değişik branşta 546 kurs açılmış olup, bu kurslara toplam 10.454 kursiyer devam etmektedir.

Sanayiın gelişmemesi Çıraklık Eğitim Merkezi ve sanayi sitesinin olmayışı gibi sebeplerle istenilen seviyeye çıraklık eğitim gerçekleştirilmemektedir. 2001-2002 öğretim yılında meslek eğitim merkez müdürlüklerinde 847 kalfa, 456 çırak devam ederek 636 kalfa, 313 ustalık belgesi ve 38 kişi usta öğreticilik belgesi almaya hak kazanmıştır.

Diğer yönden 3308 sayılı meslek eğitim yasası gereğince 2001-2002 eğitim – öğretim yılında işlemlere yerleştirilen öğrenci sayısı 433'tür. Bu öğrencilere askeri ücretin %30 tutarı ücret olarak işveren tarafından işveren tarafından ödenmekte, devler tarafından sigorta ve sağlık giderleri karşılanmaktadır.

Diğer taraftan tüm 5 yıllık kalkınma planlarında önemli hedeflenen zorunlu temel eğitimi bitiren öğrencilerin çıraklık ve mesleki okullara yönlendirilmesi, böylece üniversiteler önündeki yığılmaların önlenmesi gerekmektedir.

Halıcılık ;

Adıyaman Merkez ve İlçelerinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Özel İdare Müdürlüğü, Köylere Hizmet Götürme Birliği kaynakların kullanılarak; Halk Eğitim Müdürlüklerinin usta öğreticileri nezaretinde halıcılık faaliyetleri sürdürülmektedir. Toplam 2061 tezgâh 5394 dokuyucu ve 324 usta öğretici ile ayda 2.701 M² halı üretilmektedir. Üretilen halılar 11 firma kanalıyla yurt dışına ihraç edilmektedir. Halı üretiminden Adıyaman'a ayda toplam 68.428.250.000 TL girdi sağlanmaktadır.

Halı dokuyan kızlar kendilerine ve ailelerine gelir sağlama yanında anne adayları olarak değerlendirilmekte ve sosyal statülerinin yükseltilmesi amacıyla bu teşvik ve programlar verilmektedir.

- ❖ Merkez ve ilçelere kurulan aşevlerinden her gün öğlen yemeği,
- ❖ Sağlık elemanlarınca anne-çocuk sağlığı programları,
- ❖ Vakıf polikliniklerinde ücretsiz tedavi ve ilaç,
- ❖ Ev Ekonomistlerince konserve, turşu, reçel vs. yapımı,

- ❖ Vakıftan her ay düzenli gıda yardımı,
- ❖ İş ve İşçi Bulma Kurumu İşgücü yetiştirme kursları,
- ❖ Çevreyi tanıma ve moral gezileri,
- ❖ Oriyantasyon, uyum ve hizmetçi eğitim kursları,
- ❖ Çalışma süresince sürekli müzik yayını yapılmaktadır.

2001 YILI HALICILIK GENEL TOPLAMI

İLÇE ADI	USTA ÖĞRETİCİ	KURSIYER SAYISI	TEZGÂH SAYISI	YILLIK DOKUNAN M ²	YILLIK GELİR (000) TL
MERKEZ	60	1089	417	3.852	77.529.384
BESNİ	35	675	339	5.787	149.682.450
ÇELİKHAN	7	90	67	180	11.500.822
GERGER	23	339	127	2.999	56.662.058
GÖLBAŞI	53	968	296	6.925	169.228.985
KAHTA	110	1681	705	9.729	669.618.963
SAMSAT	4	75	31	189	4.564.179
SİNCİK	4	60	48	439	6.383.275
TUT	28	383	131	2.322	75.669.498
TOPLAM	324	5394	2061	32.416	821.139.614

**ULUSAL EĞİTİMDE DESTEK KAMOAMYASI PROJESİ KAPSAMINDA
İL GENELİNDE AÇILAN KURLAR**

AÇILAN KURSUN CİNSİ	KURS SAYISI	KURSIYER SAYISI		
		KADIN	ERKEK	TOPLAM
OKUMA YAZMA İ. KADEME	94	1172	500	1672
OKUMA YAZMA II. KADEME	28	143	405	546
AİLE PLANLAMASI KURSU	1	30	-	30
SİĞİR BESİCİLİĞİ KURSU	2	-	20	20
İLK YARDIM VE SAĞLIK BİLGİSİ KURSU	1	-	32	32
ÖRTÜ ALTI SEBZE YETİŞTİRİCİLİĞİ KURSU	1	-	30	30
SU ÜRÜNLERİ KURSU	1	-	15	15
KONSERVECİLİK	1	25	-	25
BİTKİ HAS. MÜCADELE KURSU	1	-	15	15
ARICILIK	2	-	35	35
SERACILIK	1	-	10	10
YABANCI AĞAÇ AŞILAMA	1	-	30	30
BAĞCILIK	1	-	25	25
PASTÖRÜZE SÜT VE MAMULLERİ KURSU	1	10	10	20
UYGULAMALI ANNE EĞİTİMİ	1	33	-	33
DAMIZLIK SÜT KEÇECİLİĞİ	1	-	40	40
HALK OYUNLARI KURSU	1	3	6	9
BAĞLAMA KURSU	1	-	11	11
AVCILIK EĞİTİM KURSU	1	-	74	74
KARETE KURSU	1	-	18	18
GENEL TOPLAM	142	1416	1276	2692

HALK EĞİTİM MERKEZİ

OKUL MERKEZ TÜRÜ		2001-2002 ÖĞRETİM YILIBAŞI						
		KURUM SAYISI	KADROLU ÖĞRETMEN SAYISI (Yöneticiler dahil)			KADROLU USTA ÖĞRETİCİ UZMAN SAYISI		
			T	E	K	T	E	K
HALK EĞİTİM MERKEZİ	TOPLAM	9	30	11	19	20	2	18
	MESLEK RAPORLARI							
	SOSYAL – KÜLTÜREL KURSLAR							
	OKUMA YAZMA KURLARI							

HALK EĞİTİM MERKEZİ

OKUL MERKEZ TÜRÜ		2001-2002 ÖĞRETİM YILI SONU						
		AÇILAN KURS SAYISI	BAŞALYAN KURSİYER ÖĞRENCİ SAYISI			BİTİREN KURSİYER ÖĞRENCİ SAYISI		
			T	E	K	T	E	K
HALK EĞİTİM MERKEZİ	TOPLAM	676	23258	6634	18624	23175	6219	16956
	MESLEK RAPORLARI	456	10420	1306	9114	9335	1208	8127
	SOSYAL – KÜLTÜREL KURSLAR	148	13491	4760	8731	12796	4558	8236
	OKUMA YAZMA KURLARI	73	1347	568	779	1046	453	593

ÇIRAKLIK EĞİTİM MERKEZİ

OKUL MERKEZ TÜRÜ		2001-2002 ÖĞRETİM YILIBAŞI						
		KURUM	KADROLU ÖĞRETMEN SAYISI (Yöneticiler dahil)			KADROLU USTA ÖĞRETİCİ UZMAN SAYISI		
			T	E	K	T	E	K
ÇIRAKLIK EĞİTİM MERKEZİ	TOPLAM	4	12	12	0	3	2	1
	ADAY ÇIRAK							
	ÇIRAK							
	KALFA							
	USTA ÖĞRETİCİ KURSLARI							

ÇIRAKLIK EĞİTİM MERKEZİ

OKUL MERKEZ TÜRÜ		2001-2002 ÖĞRETİM YILI SONU						
		KURUM SAYISI	BAŞLAYAN KURSİYER ÖĞRENCİ SAYISI			BİTİREN KURSİYER ÖĞRENCİ SAYISI		
			T	E	K	T	E	K
AÇILAN KURS GRUP SAYISI	TOPLAM	103	1201	1041	160	832	756	76
	ADAY ÇIRAK	0	0	0	0	0	0	0
	ÇIRAK	34	454	309	85	179	170	9
	KALFA	58	676	603	73	559	494	65
	USTA ÖĞRETİCİ KURSLARI	11	71	69	2	94	92	2

PRATİK KIZ SANAT OKULU

OKUL MERKEZ TÜRÜ		2001-2002 ÖĞRETİM YILIBAŞI						
		KURUM SAYISI	KADROLU ÖĞRETMEN SAYISI (Yöneticiler dahil)			KADROLU USTA ÖĞRETİCİ UZMAN SAYISI		
			T	E	K	T	E	K
PRATİK KIZ SANAT OKULU	TOPLAM	3	0	0	0	0	0	0
	BAĞIMSIZ							
	BAĞIMLI (K.M.L. BÜN)	3	0	0	0	0	0	0

PRATİK KIZ SANAT OKULU

OKUL MERKEZ TÜRÜ		2001-2002 ÖĞRETİM YILI SONU						
		AÇILAN KURS GRUP SAYISI	BAŞLAYAN KURSİYER ÖĞRENCİ SAYISI			BİTİREN KURSİYER ÖĞRENCİ SAYISI		
			T	E	K	T	E	K
PRATİK KIZ SANAT OKULU	TOPLAM	48	2480	49	2431	1453	43	1410
	BAĞIMSIZ							
	BAĞIMLI (K.M.L BÜN)	48	2480	49	2431	1453	43	1410

2.6. İLDE ÖZEL EĞİTİM

İlimizde eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarımız için maalesef bir okulumuz yoktur. Sadece;

Cumhuriyet ilköğretim okulunda 18

Hürriyet ilköğretim okulunda 13

Okullarda halen kaynaştırma eğitimi gören 26,

Okula devam edemeyen 43 çocuk,

Toplam sayıları 100'e ulaşan bu çocuklarımız için müstakil bir Eğitilebilir Zihinsel Engellilerin okuluna ihtiyaç vardır. İlköğretim çağında Eğitilebilir Zihinsel Engelli çocuklarımızın topluma kazandırılması önem arz etmektedir. Eğitilebilir Zihinsel Engelliler okulumuzun temeli atılmış, inşaatı mahalli imkânlarla devam etmektedir.

2.7. İLDE ÖZEL ÖĞRETİM , YURT VE PANSİYONLAR

İlimizde, Merkez İlçe, Besni, Gölbaşı ve Kahta ilçelerimizde toplam 2906 öğrenci kontenjanı ile 91 kadrolu öğretmene sahip olan 20 dersane eğitim-öğretim hizmeti vermektedir. İlimizde bulunan 3 özel okulda 885 öğrenci öğrenim görmektedir. Bu özel okullardan 1'si özel öğretim okulu ve 2'si hem öğretim hem de lisesi olan özel orta öğretim kurumudur. Ayrıca 50 kontenjanı ve 3 kadrolu

öğretmeni olan 2 etüt eğitim merkezi ile 81 kontenjanı ve 1 kadrolu öğretmeni olan 2 bilgisayar ve İngilizce kursu vardır.⁶⁶

İl genelinde 579 kursiyer kontenjanı 105 usta öğretici ve 71 araç sayısına sahip 10 motorlu taşıt sürücü kursu faaliyetini sürdürmektedir.

İlimiz Merkez Ve İlçelerinde Faaliyette Bulunan Özel Öğretim Kurumları ;

2.7.1. Özel Dershaneler

İlçesi : Merkez

- 1- Özel Hügem Dershanesi
- 2- Özel Yaman Dershanesi
- 3- Özel Açık Dershanesi
- 4- Özel Merkez Sözel Dershanesi
- 5- Özel Final Dergisi Dershanesi
- 6- Özel Çalışkan Dershanesi
- 7- Özel Bilge 2000 Dershanesi
- 8- Özel Sayısal Çözüm Dershanesi
- 9- Özel Emek Dershanesi
- 10-Özel Birikim Dershanesi
- 11-Özel Merkez Sayısal Dershanesi
- 12-Özel Asfed Süper Fen Dershanesi

İlçesi : Kahta

- 1- Özel Final Dergisi Dershanesi
- 2- Özel Açık Dershanesi

İlçesi : Besni

- 1- Özel Yaman Dershanesi
- 2- Özel Açık Dershanesi
- 3- Özel Merkez Dershanesi

⁶⁶ İl Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri no: 29/30

İlçesi : Gölbaşı

- 1- Özel Bilge 2000 Dershanesi
- 2- Özel Merkez Dershanesi
- 3- Özel Final Dergisi Dershanesi

2.7.2. Özel Okullar:

İlçesi : Merkez

- 1- Özel Açı İlköğretim Okulu
- 2- Özel Açı Lisesi
- 3- Özel Merkez İlköğretim Okulu
- 4- Özel Merkez Lisesi

2.7.3. Özel Etüt Eğitim Merkezleri ;

İlçesi : Merkez

- 1- Özel Yavuz Selim Etüt Eğitim Merkezi
- 2- Özel Bilge 2000 Etüt Eğitim Merkezi

2.7.4. Özel Bilgisayar Kursları:

İlçesi : Merkez

- 1- Özel Bilingem Bilgisayar Ve İngilizce Kursu
- 2- Özel Olgun Bilgisayar Kursu
- 3- Özel Bilgisayar Ve İngilizce Kursu

2.7.5. Özel Motorlu Taşıt Sürücüler Kursları

- 1- Özel Eğiten Birlik Motorlu Taşıt Sürücüler Kursu
- 2- Özel Yaman Motorlu Taşıt Sürücüler Kursu
- 3- Şoförler Ve Otomobilciler Odası Özel M.T.S. Kursu
- 4- Özel Özçağdaş Motorlu Taşıt Sürücüler Kursu
- 5- Özel Cihan 2000 Motorlu Taşıt Sürücüler Kursu

İlçesi : Kahta

1- Özel Kahta Motorlu Taşıt Sürücüleri Kursu

2- Özel Çetinkaya Motorlu Taşıt Sürücüleri Kursu

3- Özel Şen-Menzil Motorlu Taşıt Sürücüleri Kursu

İlçesi : Samsat

1- Özel Fırat Motorlu Taşıt Sürücüleri Kursu

İlçesi Besni

1- Özel Başak Motorlu Taşıt Sürücüleri Kursu

İlçesi : Gölbaşı

1- Özel Gölbaşı Motorlu Taşıt Sürücüleri Kursu

2.7.6. Orta Öğretim Özel Öğrenci Yurt ve Pansiyonları ;

İLÇE	YURT VE PANSİYON	
	SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI
MERKEZ	9	473
BESNİ	2	200
GÖLBAŞI	2	65
KAHTA	3	117
TUT	1	25
TOPLAM	17	910

ÖZEL KURLAR VE ÖZEL DERSHANELER

OKUL MERKEZ TÜRÜ		2001 – 2002 ÖĞRETİM YILI BAŞI						
		KURUM SAYISI	KADROLU ÖĞRETMEN SAYISI/(Yöneticileri Dahil)			KADROLU USTA ÖĞRETİCİ UZMANI SAYISI		
			T	E	K	T	E	K
ÖZEL KURLAR	TOPLAM	18	33	33	0	49	49	1
	MOTORLU TAŞIT SÜRÜCÜ KURLARI	11	26	26	0	44	44	0
	DİĞER MUHTELİF KURLAR VE ETÜT EĞT. MERK.	7	7	7	0	5	4	1
ÖZEL DERSHANELER		17	91	84	7	16	16	0

ÖZEL KURLAR VE ÖZEL DERSHANELER

OKUL MERKEZ TÜRÜ		2001 – 2002 ÖĞRETİM YILI SONU						
		AÇILAN KURS GRUP SAYISI	BAŞLAYAN KURSİYER ÖĞRENCİ SAYISI			BİTİREN KURSİYER ÖĞRENCİ SAYISI		
			T	E	K	T	E	K
ÖZEL KURLAR	TOPLAM	218	4648	4013	635	4185	3613	572
	MOTORLU TAŞIT SÜRÜCÜ KURLARI	196	4360	3839	521	3908	3443	465
	DİĞER MUHTELİF KURLAR VE ETÜT EĞT. MERK.	22	268	174	114	277	170	107
ÖZEL DERSHANELER		96	3075	2050	1025	2967	2000	967

2.8.MERKEZ İLÇE

2.8.1. 2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Merkez İlçede Bulunan İlköğretim Okulları;

Sıra No	İlçe Adı	Okul Adı	Şehir-Köy	Yapım Tarihi
1	Merkez	23 Nisan	Şehir	2001
2	Merkez	100.Yıl	Şehir	1981
3	Merkez	50. Yıl	Şehir	1973
4	Merkez	75. Yıl Tobb	Şehir	2000
5	Merkez	Altınşehir	Şehir	1992
6	Merkez	Atatürk	Şehir	1957
7	Merkez	Bahçecik	Şehir	1983
8	Merkez	Biraralık	Şehir	1955
9	Merkez	Birsen Esensoy	Şehir	1985
10	Merkez	Cengiz Topel	Şehir	1999
11	Merkez	Cumhuriyet	Şehir	1933
12	Merkez	Emniyet	Şehir	1990
13	Merkez	Fatih	Şehir	1967
14	Merkez	Fevzi Çakmak	Şehir	1969
15	Merkez	Gazi	Şehir	1969
16	Merkez	Gebeli	Şehir	1980
17	Merkez	Hürriyet	Şehir	1979
18	Merkez	İnönü	Şehir	1976
19	Merkez	Karacaoğlan	Şehir	1986
20	Merkez	Kazım Karabekir	Şehir	1964
21	Merkez	Malazgirt	Şehir	1989
22	Merkez	M.Akif Ersoy	Şehir	1983
23	Merkez	Menderes	Şehir	1987
24	Merkez	Mimar Sinan	Şehir	1991
25	Merkez	Mustafa Yücel Özbilgin	Şehir	1995
26	Merkez	Namık Kemal	Şehir	1972
27	Merkez	Orhan Gazi	Şehir	1986
28	Merkez	Osman Gazi	Şehir	1995
29	Merkez	Örenli	Şehir	1955
30	Merkez	Özel İdare	Şehir	1995
31	Merkez	Şehit Cem Özgül	Şehir	1999
32	Merkez	Şevenk	Şehir	1966
33	Merkez	Tekel 75. Yıl Pio.	Şehir	1999
34	Merkez	Toybelen	Şehir	1964
35	Merkez	Yavuz Selim	Şehir	1970
36	Merkez	Yunus Emre	Şehir	1985
37	Merkez	Zeynep Turgut	Şehir	1985

2.8.2. 2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Merkez İlçeye Bağlı Kırsal Alandaki İlköğretim Okulları

Sıra No	İlçe Adı	Okul Adı	Şehir-Köy	Yapım Tarihi
1	Merkez	100. Yıl	Köy	1975
2	Merkez	75. Yıl Yıbo	Köy	2000
3	Merkez	Aşağı Kuşakkaya	Köy	1983
4	Merkez	Ağaç Konak	Köy	1975
5	Merkez	Ağcin	Köy	1981
6	Merkez	Ağikan	Köy	1980
7	Merkez	Ağilli	Köy	1990
8	Merkez	Ağveren	Köy	1985
9	Merkez	Ahmet Hoca	Köy	1946
10	Merkez	Akgevir	Köy	1978
11	Merkez	Akcik	Köy	1983
12	Merkez	Akçali	Köy	1967
13	Merkez	Akdere	Köy	1967
14	Merkez	Akhisar	Köy	
15	Merkez	Akincılar	Köy	1993
16	Merkez	Akpınar	Köy	1975
17	Merkez	Akyurt	Köy	1989
18	Merkez	Alibey	Köy	1983
19	Merkez	Aslanoğlu	Köy	1982
20	Merkez	Aydınluk	Köy	1942
21	Merkez	B.Kavaklı	Köy	1944
22	Merkez	B.Boyalı	Köy	1980
23	Merkez	B.Kırgı	Köy	1978
24	Merkez	B.Kırkılı	Köy	1959
25	Merkez	Bağdere	Köy	1965
26	Merkez	Bağlıca	Köy	1968
27	Merkez	Bağpınar	Köy	1990

28	Merkez	Çamlıca Bahçe	Köy	2001
29	Merkez	Balaban	Köy	1974
30	Merkez	Bardakçı	Köy	1986
31	Merkez	Başpınar	Köy	1952
32	Merkez	Battal Höyük	Köy	1993
33	Merkez	Bebek	Köy	1952
34	Merkez	Boğazözü	Köy	1962
35	Merkez	Bozhöyük	Köy	1959
36	Merkez	Boztepe	Köy	1975
37	Merkez	Börgenek	Köy	1958
38	Merkez	Burç	Köy	1980
39	Merkez	Büklüm	Köy	1995
40	Merkez	Çamyurdu	Köy	1963
41	Merkez	Çamgazi	Köy	1981
42	Merkez	Çamlıca	Köy	1954
43	Merkez	Çatderesi	Köy	1969
44	Merkez	Çayalağaç	Köy	1957
45	Merkez	Çayırılı(Dolik)	Köy	1984
46	Merkez	Çaylı	Köy	1995
47	Merkez	Çemberlitaş	Köy	1984
48	Merkez	Çimenke	Köy	1973
49	Merkez	Çınar	Köy	1975
50	Merkez	Çobandede	Köy	1967
51	Merkez	Çokpınar	Köy	1968
52	Merkez	Dağkuyucak	Köy	1949
53	Merkez	Damlıca	Köy	1985
54	Merkez	Kandırmaz	Köy	1967
55	Merkez	Dardağan M.Y.Özbilgin	Köy	1976
56	Merkez	Davuthan	Köy	1965
57	Merkez	Derinsu	Köy	1978

58	Merkez	Dikilcik	Köy	1976
59	Merkez	Dışbudak	Köy	1958
60	Merkez	Doyran	Köy	1953
61	Merkez	Duğdere	Köy	1973
62	Merkez	Durak	Köy	1966
63	Merkez	Durakaynak	Köy	1963
64	Merkez	Ekinci	Köy	1977
65	Merkez	Elmacı	Köy	1954
66	Merkez	Esentepe	Köy	1974
67	Merkez	Gisrik	Köy	1967
68	Merkez	Gökçay	Köy	1963
69	Merkez	Gölpınar	Köy	1966
70	Merkez	Göm	Köy	1981
71	Merkez	Gömüğüllor	Köy	1967
72	Merkez	Gözebaşı	Köy	1945
73	Merkez	Gümüşkaya	Köy	1964
74	Merkez	Güneşli	Köy	1967
75	Merkez	Güzelyurt	Köy	1967
76	Merkez	Hacı Halil	Köy	1967
77	Merkez	Halilan	Köy	1963
78	Merkez	Haraba	Köy	1991
79	Merkez	Hasancık	Köy	1967
80	Merkez	Hasankendi	Köy	1993
81	Merkez	Haşikan	Köy	1969
82	Merkez	Hazirgin	Köy	1969
83	Merkez	Hıyarlık (Tepebaşı)	Köy	1975
84	Merkez	Holholik	Köy	1987
85	Merkez	Hozik	Köy	1983
86	Merkez	Ilıcak	Köy	1953
87	Merkez	İncebağ	Köy	1956

88	Merkez	İncekoz	Köy	1968
89	Merkez	İndere	Köy	1932
90	Merkez	İpekli	Köy	1963
91	Merkez	İşıklı	Köy	1970
92	Merkez	K.Çarkezi	Köy	1975
93	Merkez	K.Hacivert	Köy	1983
94	Merkez	K.Hasancık	Köy	1986
95	Merkez	K.Kavaklı	Köy	1990
96	Merkez	K.Kırkılı	Köy	1979
97	Merkez	Kalburcu	Köy	1969
98	Merkez	Kamışlı	Köy	1984
99	Merkez	Kanikürk	Köy	1973
100	Merkez	Karahöyük	Köy	1962
101	Merkez	Karaağaç	Köy	1964
102	Merkez	Karagöl	Köy	1976
103	Merkez	Karagoç	Köy	1979
104	Merkez	Karıcık	Köy	1949
105	Merkez	Karruz	Köy	1969
106	Merkez	Kartı	Köy	1980
107	Merkez	Kaşköy	Köy	1956
108	Merkez	Kavak	Köy	1995
109	Merkez	Kayacık	Köy	1964
110	Merkez	Kayaönü	Köy	1965
111	Merkez	Kayatepe	Köy	1952
112	Merkez	Keluz	Köy	1968
113	Merkez	Kikan	Köy	1966
114	Merkez	Kılıçlar	Köy	1996
115	Merkez	Kındıralı	Köy	1958
116	Merkez	Kınık	Köy	1983
117	Merkez	Kızılcahöyük	Köy	1967

118	Merkez	Kızıcapınar	Köy	1992
119	Merkez	Koçali	Köy	1963
120	Merkez	Korik	Köy	1984
121	Merkez	Koru	Köy	1960
122	Merkez	Kavuk	Köy	1990
123	Merkez	Kozan	Köy	1955
124	Merkez	Kömür	Köy	1992
125	Merkez	Kuştepe	Köy	1960
126	Merkez	Kuyulu	Köy	1975
127	Merkez	Külahhöyük	Köy	1955
128	Merkez	Lokman	Köy	1983
129	Merkez	Maloğlu	Köy	1993
130	Merkez	Malpınar	Köy	1980
131	Merkez	Mamal	Köy	1985
132	Merkez	Mermere	Köy	1981
133	Merkez	Millik	Köy	1997
134	Merkez	Mustafabeyli	Köy	1974
135	Merkez	Narince	Köy	1984
136	Merkez	O.Kuyucak	Köy	1966
137	Merkez	Olgunlar	Köy	1966
138	Merkez	Oluklu	Köy	1979
139	Merkez	Ormaniçi	Köy	1975
140	Merkez	Özelevler	Köy	1979
141	Merkez	Palanlı	Köy	1971
142	Merkez	Panav	Köy	1992
143	Merkez	Paşamezrası	Köy	1967
144	Merkez	Pevrikhan	Köy	1966
145	Merkez	Pınaryayla	Köy	1948
146	Merkez	Pınarbaşı	Köy	1955
147	Merkez	Sarı Harman	Köy	1986

148	Merkez	Sarıkaya	Köy	1967
149	Merkez	Serintepe	Köy	1994
150	Merkez	Şemikan	Köy	1976
151	Merkez	Şerefli	Köy	1964
152	Merkez	Şifrak	Köy	1993
153	Merkez	Taşgedik	Köy	1951
154	Merkez	Taşpınar	Köy	1964
155	Merkez	Tecir	Köy	1976
156	Merkez	Tekpınar	Köy	1969
157	Merkez	Tetikan	Köy	1970
158	Merkez	Toptepe	Köy	1964
159	Merkez	Uğurca	Köy	1967
160	Merkez	Uğurlu	Köy	1989
161	Merkez	Uladam	Köy	1962
162	Merkez	Uzunpınar	Köy	1944
163	Merkez	Uzunköy	Köy	1967
164	Merkez	Ürgüç	Köy	1968
165	Merkez	Varikeran	Köy	1982
166	Merkez	Varlık	Köy	1975
167	Merkez	Vartana	Köy	1969
168	Merkez	Y.Kuşakkaya	Köy	1993
169	Merkez	Yakacık	Köy	1962
170	Merkez	Yarmakaya	Köy	1963
171	Merkez	Yassıkaya	Köy	1962
172	Merkez	Yaylakonak	Köy	1948
173	Merkez	Yayladam	Köy	1933
174	Merkez	Yazıbaşı	Köy	1954
175	Merkez	Yazıca	Köy	1948
176	Merkez	Yazlık	Köy	1959
177	Merkez	Yedioluk	Köy	1954

178	Merkez	Yenigüven	Köy	1945
179	Merkez	Yenice	Köy	1989
180	Merkez	Yeniköy	Köy	1968
181	Merkez	Yeşiltepe	Köy	1979
182	Merkez	Z.İyaret	Köy	1958
183	Merkez	Ziver	Köy	1971
184	Merkez	Zorköy	Köy	1970

2.8.3. 2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Merkez İlçeye Bağlı Anaokulları ve Bünyesinde Ana Sınıfı Bulunan İlköğretim Okulları ;

- 1- Halide Edip Anaokulu
- 2- Nene Hatun Anaokulu
- 3- Zübeyde Hanım Anaokulu
- 4- Kız Meslek Lisesi
- 5- Ahmet Hoca İlköğretim Okulu
- 6- Akdere İlköğretim Okulu
- 7- Akpınar İlköğretim Okulu
- 8- Atakent İlköğretim Okulu
- 9- Aydınoluk İlköğretim Okulu
- 10- Bağpınar İlköğretim Okulu
- 11- Biraralık İlköğretim Okulu
- 12- Birsen Esensoy İlköğretim Okulu
- 13- Bozhöyük İlköğretim Okulu
- 14- Börgnek İlköğretim Okulu
- 15- Cengiz Topel İlköğretim Okulu
- 16- Cumhuriyet İlköğretim Okulu
- 17- Çemberlitaş Petrol İlköğretim Okulu
- 18- Dardağan Mustafa Yücel Özbilgin İlköğretim Okulu
- 19- Dışbudak İlköğretim Okulu
- 20- Doyran İlköğretim Okulu
- 21- Durukaynak İlköğretim Okulu

- 22- Elmacık İlköğretim Okulu
- 23- Emniyet İlköğretim Okulu
- 24- Fatih İlköğretim Okulu
- 25- Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu
- 26- GÖM İlköğretim Okulu
- 27- Hacıhalil İlköğretim Okulu
- 28- Hasancık İlköğretim Okulu
- 29- Hasankendi İlköğretim Okulu
- 30- Hürriyet İlköğretim Okulu
- 31- Ilıcak İlköğretim Okulu
- 32- İncebağ İlköğretim Okulu
- 33- İpek İlköğretim Okulu
- 34- Karacaoğlan İlköğretim Okulu
- 35- Karahoyuk İlköğretim Okulu
- 36- Kaşkoy İlköğretim Okulu
- 37- Kayatepe İlköğretim Okulu
- 38- Kazım Karabekir İlköğretim Okulu
- 39- Kızılcahoyuk İlköğretim Okulu
- 40- Kızılcapınar İlköğretim Okulu
- 41- Koçali İlköğretim Okulu
- 42- Kömür İlköğretim Okulu
- 43- Kuştepe İlköğretim Okulu
- 44- Kuyulu İlköğretim Okulu
- 45- Külafhöyük İlköğretim Okulu
- 46- Malazgirt İlköğretim Okulu
- 47- M.Akif Ersoy İlköğretim Okulu
- 48- Menderes İlköğretim Okulu
- 49- Mimar Sinan İlköğretim Okulu
- 50- Mustafa Yücel Özbilgin İlköğretim Okulu
- 51- İndere İlköğretim Okulu
- 52- Orhangazi İlköğretim Okulu
- 53- Osmangazi İlköğretim Okulu
- 54- Özel İdare İlköğretim Okulu

- 55- Özelevler İlköğretim Okulu
- 56- Pınaryayla İlköğretim Okulu
- 57- Sarıharman İlköğretim Okulu
- 58- Şehit Cem Özgül İlköğretim Okulu
- 59- Şerefli İlköğretim Okulu
- 60- Tekpınar İlköğretim Okulu
- 61- Toptepe İlköğretim Okulu
- 62- Uzunpınar İlköğretim Okulu
- 63- Yarmakaya İlköğretim Okulu
- 64- Yasıkaya İlköğretim Okulu
- 65- Yavuz Selim İlköğretim Okulu
- 66- Yaylakonak Köyü İlköğretim Okulu
- 67- Yenigüven İlköğretim Okulu
- 68- Yukarıkuşakkaya İlköğretim Okulu
- 69- Yunus Emre İlköğretim Okulu
- 70- Zeynep Turgut İlköğretim Okulu
- 71- 100. Yıl İlköğretim Okulu
- 72- 23 Nisan İlköğretim Okulu
- 73- 50. Yıl İlköğretim Okulu
- 74- 75. Yıl TOBB İlköğretim Okulu
- 75- Tekel 75. Yıl Pansiyonlu İlköğretim Okulu
- 76- 75. Yıl İ.M.K.B. Yatılı İlköğretim Bölge Okulu

2.8.4. Adıyaman İlindeki Orta Öğretim Okulları ;

SIRA NO	OKULUN ADI	HİZMETE GİRİŞ TARİHİ
1	Tek.Lis.End.Mes.Lis.ve Anadolu Tek.Lisesi	2000
2	Rekabet Kurumu Lisesi	2000
3	Adıyaman Lisesi	1955
4	Kız Meslek Lisesi	1963
5	Tek.Lis.End.Mes.Lis.ve Anadolu Tek.Lisesi	1965
6	İmam Hatip Lisesi	1968
7	Anadolu Ticaret Mes.Lis. ve Tic.Meslek Lisesi	1976
8	Atatürk Lisesi	1986
9	Anadolu Lisesi	1988
10	Tek.Lis.End.Mes.Lis.ve Anadolu Tek.Lisesi	1988
11	Anadolu Öğretmen Lisesi	1991
12	Atatürk Lisesi	1994
13	Erdemir Lisesi	1995
14	Adıyaman Lisesi	1996
15	Fevzi Çakmak Lisesi	1996
16	Tek.Lis.End.Mes.Lis. ve Anadolu Tek.Lisesi	1999
17	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	1999
18	Rekabet Kurumu Lisesi	2003
19	Atakent Çok Programlı Lise	2003

2.8.5. Adıyaman İlindeki Yüksek Öğretim :

- Adıyaman Fen – Edebiyat Fakültesi

Adıyaman Merkez İlçede İnönü Üniversitesine bağlı ; Milli Eğitim Bakanlığının 04/08/1998 tarihli ve 21035 sayılı yazısı üzerine 2809 sayılı kanunun ek 30. maddesine göre Bakanlar Kurulunca 12/08/1998 tarih ve 1998/11641 sayılı kararı uyarınca kurulması kabul edilmiştir. 1999 – 2000 akademik yılında öğretime başlamıştır.

-Matematik

-Türk Dili Edebiyatı

- Adıyaman Sağlık Yüksek Okulu

-Ebelik

-Hemşirelik

- Adıyaman Eğitim Fakültesi

Adıyaman Merkez İlçede Gaziantep Üniversitesine Bağlı ; Adıyaman Eğitim Fakültesi , 18/06/1987 tarih ve 3389 sayılı kanununun 16.Maddesi uyarınca kurulmuş ve kuruluş kanunu 27/06/1987 tarih ve 19500 sayılı resmi gazetede yayımlanmıştır. 1997 – 1998 öğretim yılında sınıf öğretmenliği programında öğretime başlamıştır.

- Sınıf Öğretmenliği

- Sınıf Öğretmenliği (İkinci Öğretim)

- İlköğretim Matematik

- İlköğretim Sosyal Bilgiler

- Adıyaman Meslek Yüksek Okulu

Yüksek öğretim kurumları teşkilatı hakkında 41 sayılı kanun hükmündeki kararnamenin değiştirilerek kabulüne dair 2809 sayılı kanun ile İnönü Üniversitesine bağlı olarak 1982 yılında kurulmuştur.

- Teknik Programlar Bölümü

- İnşaat Programı

- Seramik Programı

- Tekstil Programı

- Petrol Sondajı ve Öğretimi Programı

- İktisadi ve İdari Programlar Bölümü

- Muhasebe Programı

- Pazarlama Programı

- Turizm ve Otelcilik Programı

- Kooperatifçilik Programı

2.9. BESNİ İLÇESİ

2.9.1. İdari Yapısı ;

Adıyaman'ın batı istikametinde yer alan Besni, il merkezine 37 km. uzaklıkta ve 1650 km² yüzölçümüne sahiptir. 2000 Genel Nüfus Sayımına göre ilçe toplam nüfusu 88.531'dir. bu nüfusun 26.076'sı ilçe merkezi, 62.455'i köy nüfusudur.⁶⁷

Günümüze kadar çeşitli isimlerle anılan Besni, tarihte ilk defa Tavarih-i Emeviye devrinde "Hasen" ismiyle anılır. Buda Arapça da "güzel" anlamına gelir. Süryaniler devrinde de, ismi yine "güzel yer" anlamına gelen Bathesna olarak kullanılmıştır. Besni'nin Müslüman olmasından sonra bu isim arap kültürünün etkisiyle Behiştî, olarak değişmiştir. Bulunmaz yer, cennete eş manasına gelen Behiştî 1350 yıllarında Bisni olarak şekil bulur. Bu isim Besni olarak günümüze gelmiştir.

Besni, Güney Doğu Anadolu Bölgesinin en eski yerleşim yerlerinden biridir. Araştırmalara göre Besni'de ilk yerleşim yerleri korumaya ve savunmaya son derece elverişli bir yapı arz eden Besni Kalesi ve Değirmen Çayı yöresidir. Tarih sahnesinde Besni'nin ilk hakimi Hitilerdir. Aynı dönemde yaşayan Hurriler M.Ö. 1400 yıllarında Besni'ye hakim olmuşlar, ancak ilçede kalıcı izler bırakmamışlardır. Sonraları sırasıyla Babil, Urartu, Kummuh Krallığı, Asurlar, Selakitler, Kommagene, Romalılar, Sasani gibi uygarlıkları etkisine girmiş, Hz. Ömer zamanında Besni'ye giren Müslümanlar, Emevi ve Abbasiler döneminde sistemli olarak yayılmıştır. Abbasilerden sonra Selçuklular, Memluklar, Dulkadiroğulları ve son olarak Mercidabık savaşı sonunda Osmanlı hakimiyetine girmiştir.

Besni İlçesi, 1954 yılına kadar Gaziantep'e bağlı bir ilçe iken 1954 yılında Adıyaman'ın il olmasıyla Adıyaman'a bağlanmıştır.⁶⁸

5 belde, 55 köy ve 67 mezradan kurulu Besni İlçesinin ekonomisinde bağıcılık ve antep fıstıkcılığı büyük önem arz eder. Ürünlerinin kalite ve çeşitliliğiyle ülke çapında tanınmıştır. Besni, ulaşım bakımından yeterli olanaklara sahiptir. İlçenin Adıyaman, Gölbaşı ve Gaziantep istikametinde yolları vardır.

⁶⁷ Besni Kaymakamlığı Arşivi Dosya no: 76

⁶⁸ Adıyaman Valiliği Arşivi Dosya no: 12

İlçenin 4 km. kadar güneyinde sivri ve yüksek bir tepenin üzerinde bulunan Besni Kalesi, muhteşem mancınıklar ve diğer yapı kalıntıları ile görülmeye değerdir. Bu kaleye halk arasında Bozmekan Kalesi de denir. Şu anda ayakta duran mancınıklar üzerindeki eski Türkçe ile yazılmış kitabelerden anlaşıldığına göre, kalıntıların İslami döneme ait olduğu görülür. Kalenin batı kesiminde karşı karşıya yapılmış olan ve “Çift Mancınık” adı verilen bu mancınık arasında esirlerin asılarak düşmana göz dağı verildiği rivayet edilir.

Ayrıca, Besni de çok sayıda tarihi camii mevcuttur. Şehrin 13. km. doğusunda Çörmük İçmesi bulunmaktadır. Bu içme cilt hastalıkları, basur, romatizma, mide ve bağırsak hastalıklarına iyi gelmektedir.⁶⁹

2.9.2. İlçeye Bağlı Köyler ve Mezraları ;

SIRA NO	KÖY ADI	BAĞLI MEZRALAR
1	Akdurak	Çakmak, Dapdibi, Karagöl, Kaşlu, Güvercin
2	Akkuyu	Çakalliyusufağa,
3	Alıçlı	Karatepe
4	Aşağıçöplü	-
5	Aşağısöğütlü	-
6	Akpınar	Aşağıburunçayır
7	Atmalı	Akkuyu, Düzbağlar
8	Başlı	Gümüşlü, Karahalil, Kılıçlı, Kızılcamustafa, Zornacı
9	Beşkoz	-
10	Beşyol	Konak, Evcili, Karakeçi, Akdoğanlar, Kızılkaya
11	Boncuk	-
12	Burunçayır	-
13	Çakallı	-
14	Çamurcu	-
15	Çaykaya	Bereketli, Dipevler
16	Çilboğaz	-
17	Çomak	Hüyük
18	Çorak	-
19	Doğankaya	-
20	Eğerli	Kocapırlı
21	Güneykaş	-
22	Hacıhalil	Akdoğanlar, Kızılkaya, Doluca, Yazyurdu
23	Harmanardı	-
24	Karagöl	-
25	Karagüveç	-
26	Karalar	Kömürcü, Cihan, Şahsalman, Serinoba, Çayıroba
27	Kargalı	-
28	Kesecik	Geçit, Karagöçük, Yemlice
29	Kızılhisar	-
30	Kızılın	Ören

⁶⁹ Besni Kaymakamlığı Arşivi Dosya no: 77

31	Kızılpınar	-
32	Konuklu	Gügündürme, Demirler, Sarıçiçek,
33	Köseceli	Sarnıc
34	Kutluca	Karnacık
35	Kuzevleri	-
36	Oyalı	Demirobası
37	Oyratlı	Satılışağı
38	Pınarbaşı	Dutlupınar, Kıraçayma, Uğurcuk
39	Sarıkaya	Alataş, Bahri, Çanak, Topkapı
40	Sarıyaprak	-
41	Sayören	-
42	Taşlıyazı	-
43	Tekağaç	Alışar, Beşir, Bostancık, Yazıyalankoz
44	Tetirli	-
45	Tokar	Kapaklı
46	Toklu	-
47	Uzunkuyu	-
48	Üçgöz	Kanatlı
49	Yayıklı	-
50	Yazıbeydili	Ovalı, Karakuş
51	Yazıkarakuyu	Kepire, Yazıbademce
52	Yelbastı	Küçükşamuşağı, Karaağaç
53	Yeniköy	Bahçeli, Tekevler, Zormağara
54	Yoldüzü	Hasanlı, Akıncı
55	Yukarıöğütü	-

2.9.3. İlçedeki Okul Öncesi Eğitimin Durumu ;

Besni ilçesinde okul öncesi eğitim, Kız Meslek Lisesi bünyesinde çocuk gelişimi bölümü öğrencileri için uygulama sınıfı olarak başlamıştır.

2003-2004 eğitim öğretim yılında İstiklal Anaokulu açılmıştır. Besni merkez ilçe ve köyler dahil 1 bağımsız anaokulu 28 ilköğretim okulu bünyesinde anasınıflarında eğitim öğretim yapılmaktadır.⁷⁰

2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Besni İlçesine Bağlı Anaokulu Ve Bünyesinde Ana Sınıfı Bulunan İlköğretim Okulları

- 1- İstiklâl Ana Okulu
- 2- Anadolu Kız Meslek Lisesi
- 3- Akdurak İlköğretim Okulu
- 4- Aşağıhozgizi İlköğretim Okulu
- 5- Atmalı İlköğretim Okulu

⁷⁰ Besni İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri Dosya no: 77

- 6- Besni İlköğretim Okulu
- 7- Burunçayır İlköğretim Okulu
- 8- Cumhuriyet İlköğretim Okulu
- 9- Çakırhöyük İlköğretim Okulu
- 10- Çomak Köyü İlköğretim Okulu
- 11- Dumlupınar İlköğretim Okulu
- 12- Eğitim Vakfı İlköğretim Okulu
- 13- Eski Köy İlköğretim Okulu
- 14- Kesecik İlköğretim Okulu
- 15- Kızılın İlköğretim Okulu
- 16- Köseceli İlköğretim Okulu
- 17- Kutluca Köyü İlköğretim Okulu
- 18- Mustafa Baba İlköğretim Okulu
- 19- Namık Kemal İlköğretim Okulu
- 20- Oynaklı Köyü İlköğretim Okulu
- 21- Özbağlar Köyü İlköğretim Okulu
- 22- Özel İdare İlköğretim Okulu
- 23- Şambayat Atatürk İlköğretim Okulu
- 24- Sarıyaprak İlköğretim Okulu
- 25- Şambayat Merkez İlköğretim Okulu
- 26- Şehit Bekir Oruçtutan İlköğretim Okulu
- 27- Üçgöz İlköğretim Okulu
- 28- Yazıkarakuyu İlköğretim Okulu
- 29- Yolduzu İlköğretim Okulu

2.9.4. İlçedeki İlköğretim Durumu ;

1928 harf inkılabından sonra Besni İlçesinde millet mektepleri açılmıştır. Her yaştan halka okuma yazma öğretilmiş 1929 tarihinden itibaren millet mekteplerine devam eden öğrenci sayısında her yıl düşüşler olmuştur.

1923-1950 tarihleri arasında Besni ve köylerinin % 80'inde eğitimci öğretmenler, öğretmenler tarafından eğitim öğretim faaliyetleri yürütülmüştür.

İlkokullarımızda eğitimlerde görev almışlardır. Eğitimler 3 yıl süreyle eğitim öğretim yaparlardı. 5 yıl süreli ilkokul öğretmenler tarafından yürütülmekteydi.

1923 yılında Çakırhöyük'te

1923 yılında Kızılinde

1928 yılında Şambayat'ta eğitim öğretim 3 yıl süreyle yapılmıştır.

1928-1938 yılına kadar bugünkü Dumlupınar ilköğretim okulunda 3 yıl süreyle eğitim yapılırken 1938'den sonra 5 yıla çıkararak müstakil okul haline getirilmiştir.

1949-1950 eğitim öğretim yılında Besni'de bir ortaokul hizmete girmiştir.

1950 yılı öncesinde Besni deki okul sayısı:

1 ortaokul, 24 öğretmenli ilkokul, 4 eğitimli-öğretmenli (bağımlı) ilkokul, 35 eğitimli (bağımsız) ilkokul

1950 Öncesi Öğretmenli İlkokullarımız:

1.Besni Merkez Dumlupınar

2.Aşağı şehirdeki Dumlupınar

3.Ernişdere

4.Çamusçu

5.Keysun

6.Köseceli

7.Uzunkuyu

8.Atmalı

9.Kızılın

10.Hüs

11.Suvarlı

12.Aşağı Söğütlü

13.Terbizek

14.Burunçayır

15.Şambayat

16.Balyan

1958 öncesinde Besni İlçesine bağlı olup, 1958 yılında Gölbaşı'nın İlçe olmasıyla Gölbaşı'na bağlanan Çelik, Ozan, Çataltepe, Meydan, Balkar, Perveri, Pehnik öğretmenli ilkokullarımızdandır.⁷¹

Öğretmenli ilkokullar da o dönemde eğitim öğretim 5 yıl süreyle yapılmaktaydı.

1950 Öncesinde Eğitimli-Öğretmenli (Bağımlı) İlkokullarımız:

Eğitmen ve öğretmenin birlikte görev yaptıkları ilkokullardır. Eğitimci 1. 2. 3. sınıflarda görev alırlardı. Öğretmenler ise 1.-2.-3.-4.-5. sınıfa kadar görev yaparlardı.

Bu okullar:

1. Belören (Gölbaşı'na bağlı)
2. Araban Beydili
3. Sofraz
4. Tut (şu an ilçe)

1950 Öncesinde Eğitimli (Bağımsız) İlkokullarımız:⁷²

Bir sınıflı ilkokullarımız:

Sarıkaya, Yukarısöğütlü, Fal, Yazıbeydili, Havutlu, Yalangoz, Köseceli, Meryemuşağı, Pembeği, Şenikçi, Çorak, Zirce, Sarıyaprak, Tilek

İki sınıflı ilkokullarımız:

Yaylacık, Emirhaydar, C. Mamihış, Mescidli, Tetirli, Mihmanlı, Kargalı, Margoza, Hamzalar, Serke, Kinirli, Aşağı Nasırlı, Yukarı Nasırlı, Küçük Perveri

⁷¹ Besni İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri Dosya no: 81

⁷² Salih SAN , Her Bakımdan Kısaca Besni, Adıyaman 1950, s.31-32

Üç sınıflı ilkokullarımız:

Araplar, Araban Bademce, Yusufhan, C. Torunlar, Bayıl, Köristen, Bilişme dir.

2003-2004 eğitim öğretim yılında Besni İlçe Merkezinde bir yatılı ilköğretim okulu 8 ilköğretim okulu hizmet vermektedir. Köylerde ise 94 ilköğretim okulunda eğitim öğretim yapılmaktadır.

Tek öğretmenli köylerimizde eğitim öğretim 5 yıla kadar yapılmakta ve öğrenciler 2. kademeye devamları yatılı okulda ya da taşınabilir eğitimle olmaktadır.

2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Besni İlçesine Bağlı Merkez Ve Kırsal Alandaki İlköğretim Okulları

Sıra No	İlçe Adı	Okul Adı	Şehir-Köy	Yapım Tarihi
1	Besni	75. Kemal Tabak Yıbo	Şehir	1999
2	Besni	Atatürk	Şehir	1964
3	Besni	Besni İlöğretim Okulu	Şehir	
4	Besni	Cumhuriyet	Şehir	1974
5	Besni	Dumlu Pınar	Şehir	1938
6	Besni	Mustafa Baba	Şehir	1989
7	Besni	Namık Kemal	Şehir	1950
8	Besni	Özel İdare	Şehir	1996
9	Besni	Ş.Bekir Oruçtutan	Şehir	2000
10	Besni	A.Hozgişi	Köy	1974
11	Besni	A.Söğütlü	Köy	1960
12	Besni	A.Akpınar	Köy	1969
13	Besni	A.Çöplü	Köy	1962
14	Besni	Abımışık	Köy	1985
15	Besni	Ahuri	Köy	1983
16	Besni	Akdurak	Köy	1972
17	Besni	Akkuyu(Şambayat)	Köy	1968
18	Besni	Akkuyu(Çakırhöyük)	Köy	1964
19	Besni	Alışlı	Köy	1968
20	Besni	Alışar	Köy	1976
21	Besni	Atmalı	Köy	1949
22	Besni	Bahri	Köy	1985
23	Besni	Balka	Köy	1983
24	Besni	Başlı	Köy	1983
25	Besni	Bereketli	Köy	1975
26	Besni	Belete	Köy	1977
27	Besni	Beşyol	Köy	1983
28	Besni	Bocuk	Köy	1961
29	Besni	Bostancık	Köy	1988

30	Besni	Boybeypınarı	Köy	1967
31	Besni	Burunçayır	Köy	1987
32	Besni	Çakallı	Köy	1960
33	Besni	Çakırhöyük	Köy	1923
34	Besni	Çakmak	Köy	1975
35	Besni	Çamurcu	Köy	1944
36	Besni	Çanakçı	Köy	1968
37	Besni	Çankaya	Köy	1960
38	Besni	Çomak	Köy	1966
39	Besni	Çorak	Köy	1963
40	Besni	Doğankaya	Köy	1964
41	Besni	Eğerli	Köy	1960
42	Besni	Eskiköy	Köy	1962
43	Besni	Güneykaş	Köy	1976
44	Besni	Hacıali	Köy	1966
45	Besni	Haraba	Köy	1954
46	Besni	Hasanlı	Köy	1967
47	Besni	Hizlikan	Köy	1986
48	Besni	Höyük	Köy	1985
49	Besni	İnce	Köy	1953
50	Besni	İzник	Köy	1975
51	Besni	İzollu	Köy	1966
52	Besni	Kantara	Köy	1979
53	Besni	Karagöcek	Köy	1979
54	Besni	Karagüveç	Köy	1963
55	Besni	Karakeçi	Köy	1993
56	Besni	Kargalı	Köy	1945
57	Besni	Karnacık	Köy	1981
58	Besni	Kesecik	Köy	1963
59	Besni	Kesmetepe	Köy	1938
60	Besni	Kızılhisar	Köy	1960
61	Besni	Kızılın	Köy	1923
62	Besni	Kızılkaya	Köy	1958
63	Besni	Kocapırlı	Köy	1978
64	Besni	Konuklu	Köy	1950
65	Besni	Köseceli	Köy	1986
66	Besni	Kurugöl	Köy	1967
67	Besni	Kutluca	Köy	1957
68	Besni	Levzin	Köy	1976
69	Besni	Nohudanlı	Köy	1987
70	Besni	Oyalı	Köy	1966
71	Besni	Oynaklı	Köy	1954
72	Besni	Örenli	Köy	1969
73	Besni	Özbağlar	Köy	1991
74	Besni	Pınarbaşı	Köy	1955

75	Besni	Sarıççek	Köy	1979
76	Besni	Sarıkaya	Köy	1965
77	Besni	Sarıyaprak	Köy	1952
78	Besni	Satınuşağı	Köy	1968
79	Besni	Sayören	Köy	1964
80	Besni	Suvarlı	Köy	1956
81	Besni	Suvarlı Hürriyet	Köy	1977
82	Besni	Şambayat Atatürk	Köy	1988
83	Besni	Şambayat Merkez	Köy	1928
84	Besni	Taşlıyazı	Köy	1961
85	Besni	Tekağaç	Köy	1963
86	Besni	Tetirli	Köy	1961
87	Besni	Tokar	Köy	1969
88	Besni	Yoklu	Köy	1967
89	Besni	Uzunkuyu	Köy	1960
90	Besni	Üçgöz	Köy	1962
91	Besni	Y.Akpınar	Köy	1972
92	Besni	Y.Beydili	Köy	1960
93	Besni	Y.Sögütlü	Köy	1963
94	Besni	Y.Bademci	Köy	1979
95	Besni	Y. Karakuyu	Köy	1967
96	Besni	Y.Yalangoz	Köy	1975
97	Besni	Yayıklı	Köy	1964
98	Besni	Yerlice	Köy	1987
99	Besni	Yenikurugöl	Köy	1977
100	Besni	Yeni Köy	Köy	1983
101	Besni	Yoldüzü	Köy	1963
102	Besni	Zornağara	Köy	1960
103	Besni	Zurnacı	Köy	1968

2.9.5. İlçedeki Orta Öğretimin (Lise ve Dengi Okullar) Durumu;

1949-1950 yılında Besni İlçesi ortaokula kavuşmakla birlikte lise ve dengi okullar 1960 yılından sonra yaygınlaşmaya başlamıştır. Öğrenciler 1955'e kadar lise öğrenimlerini Gaziantep, Malatya gibi çevre illerde yapmakta idiler. 1955 yılında Adıyaman Lisesi açılınca İl liseye kavuşmuş oldu.⁷³

Besni İlçemizin şimdiki Kız Meslek Lisesi binası ; 1969-1979 yılları arasında öğretmen okulu olarak hizmet vermiştir.

⁷³ Besni İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri Dosya no: 85

Besni İlçesindeki Orta Öğretim Okulları

SIRA NO	OKULUN ADI	HİZMETE GİRİŞ TARİHİ
1	Anadolu Kız Meslek Lisesi	1963
2	Besni Lisesi	1969
3	İmam Hatip Lisesi	1976
4	Besni End.Mes.Lisesi ve Çıraklık Eğitim Merk.	1977
5	Anadolu Kız Meslek Lisesi.Kız Meslek Lisesi	1978
6	Suvarlı Lisesi	1987
7	Besni Ticaret Meslek Lisesi	1987
8	Besni Mustafa Erdemoğlu Anadolu Lisesi	1992
9	Besni Çakırhöyük Çok Programlı Lisesi	1992
10	Besni Anadolu Ticaret Meslek Lisesi	1993
11	Sarıyaprak Çok Programlı Lisesi	1996
12	Köseceli Çok Programlı Lisesi	1996
13	Şambayat Çok Programlı Lisesi	1999
14	Besni Şehit Mehmet Yağmur Lisesi	1999
15	Kızılın Köyü Çok Programlı Lisesi	2003

2.9.6. İlçedeki Çıraklık ve Yaygın Eğitimin Durumu ;

Örgün eğitimin herhangi bir kademesinden ayrılmış veya bu kademeyi bitirmiş istek ve gereksinimleri doğrultusunda belirli meslekleri öğrenmek amacıyla gerçekleştirilen Çıraklık ve yaygın eğitim uygulamaları ilçemizde, ;

Endüstri Meslek Lisesi ve Çıraklık Eğitim Merkezince, Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğüne yürütülmektedir. Buralarda çeşitli kurslar açılmakta ve kursiyerlere çıraklık, kalfalık, ustalık belgeleri verilmektedir.

2.9.7. İlçedeki Özel Eğitimin Durumu ;

Besni İlçesinde eğitilebilir zihinsel engelli çocuklar için bir okul yoktur. İlköğretim okullarının bünyesinde özel alt sınıflar oluşturularak bu alandaki eğitim öğretim seminerlere katılan öğretmenlerimiz tarafından yapılmaktadır.

2.9.8. İlçedeki Özel Öğretim, Yurt ve Pansiyonların Durumu ;

Besni İlçesinde okul öncesi ilköğretim, ortaöğretim ve özel eğitim alanında bir okul yoktur. İlçemizde 3 dersane 1 sürücü kurs merkezi bulunmaktadır.

İlçemizdeki özel dershaneler şunlardır:

Özel Yaman Dershanesi

Özel Açı Dershanesi

Özel Merkez Dershanesi

Sürücü kurs merkezi:

Özel Başak Motorlu Taşıt Sürücü Kurs Merkezi

İlçemizde 200 kişilik orta öğretim öğrencileri için yurt ve pansiyon bulunmaktadır.

2.9.9. İlçedeki Yüksek Öğretimin Durumu ;

Besni Meslek Yüksek Okulu ; Gaziantep Üniversitesine bağlı olarak 15/12/1997 tarih ve 2547 sayılı kanunun 2880 sayılı kanunla değişik 7/d-2 maddesi ile kurulmuştur.

1998 –1999 Akademik yılında eğitim öğretime başlamıştır.

Besni Meslek Yüksek Okulu ; Mevcut programlar

-İşletme

-Muhasebe

-Bilgisayar Teknolojisi ve Programlama Programı

2.10. ÇELİKHAN İLÇESİ

2.10.1. İlçenin Haritası ve İdari Yapısı ;

Adıyaman'ın kuzey istikametinde yer alan bu ilçemiz, il merkezine 60 km. uzaklıktadır. 584 km² yüzölçümüne sahip olup, 2000 nüfus sayımına göre 21.391 toplam nüfusun 8033'ü şehir merkezinde, 13.358'i de köylerde ikamet etmektedir.

Cumhuriyetten önce küçük bir köy olan Çelikhan, Cumhuriyet döneminde bucak olmuş, 22 Haziran 1954 tarihinde ilçe olarak Adıyaman İline bağlanmıştır.⁷⁴

Başlıca ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanan ilçemiz, fasulye, tütün ve balı ile ünlüdür.

Çelikhan ekonomik ve ticari ilişkilerinin daha ziyade Malatya ile yapmaya devam etmektedir. İlçenin rakımı 1388 metredir.

2.10.2. İlçeye Bağlı Köy ve Mezralar

SIRA NO	KÖY ADI	BAĞLI MEZRALAR
1	Altuntaş	-
2	Aşağıköy	Bağ, Gülgözü
3	Bozgedik	Düzağaç
4	Çampınar	Değirmenbaşı
5	Gölbağı	Aligör, Yaylı
6	Kalecik	Cemolar, Boztepe, Karman
7	Karagöl	-
8	Korucak	-
9	Köseuşağı	Alaca, Alacık, Eskiköy Yağmur
10	Mutlu	Askeran, Hıdıran
11	Ortaköy	Gölgeli, İlyasoğlu, Hacıhüseyinler
12	Öncü	Mehmutgözü, Suçürüğü, Akçörek, Mağara
13	Recep	Aksu, Kayalık, Devebuynu, Değirmen, Eskiköy, Şahverdi
14	Salkonak	Erdemli, Karlık, Kutluca
15	Taşdamlar	Çat, Çaybaşı, Ağaçalı, Kas
16	Yağızatlı	İncirli, Kale, Dursunlar

2.10.3. İlçedeki Okul Öncesi Eğitimin Durumu;

Çelikhan İlçesinde okul öncesi eğitim öğretim son 10 yılda yapılmaktadır. Müstakil anaokulu yoktur. İlköğretim okulları bünyesinde anasınıfında yapılmaktadır.

2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Çelikhan İlçesine Bağlı Anaokulu Ve Bünyesinde Ana Sınıfı Bulunan İlköğretim Okulları

⁷⁴ Çelikhan Kaymakamlığı Kayıt Defteri Dosya no: 3

- Pınarbaşı İlköğretim Okulu
- Şehit Er Erdal Şireci İlköğretim Okulu
- Yatılı İlköğretim Bölge Okulu

2.10.4. İlçedeki İlköğretimin Durumu ;

Çelikhan İlçesinde ilköğretim 1928-1950 yılları arasında Aksu, Yağızatlı, Şahverdi, Karuçgil, Yeşiltepe, Yeşilyayla köylerinde üç ve beş yıl süreli öğretmenler-öğretmenler tarafından yapılmıştır.

1950 yılından sonra ilkokullar beş yıla çıkmıştır. İlköğretimin birinci kademesi olup da ikinci kademesi olmayan ilköğretim okullarının öğrencileri yatılı ilköğretim bölge okullarına yerleştirilmektedir. YİBO'daki kapasitenin dolmasıyla diğer öğrenciler 8 yıllık zorunlu eğitimlerini taşıma kapsamında tamamlamaktadırlar.⁷⁵

İlçe merkezinde 6, köylerde ise 22 ilköğretim okulu bulunmaktadır.

2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Çelikhan İlçesine Bağlı Merkez Ve Kırsal Alandaki İlköğretim Okulları

Sıra No	İlçe Adı	Okul Adı	Şehir-Köy	Yapım Tarihi
1	Çelikhan	Atatürk	Şehir	1970
2	Çelikhan	Barbaros	Şehir	1985
3	Çelikhan	Cumhuriyet	Şehir	1999
4	Çelikhan	Fatih	Şehir	1965
5	Çelikhan	Yıbo	Şehir	1976
6	Çelikhan	Yunus Emre	Şehir	1992
7	Çelikhan	Aksu	Köy	1954
8	Çelikhan	Aktaş	Köy	1979
9	Çelikhan	Balıkburnu	Köy	1967
10	Çelikhan	Çalgan	Köy	
11	Çelikhan	Çat Mez.	Köy	1992
12	Çelikhan	Çem	Köy	1997
13	Çelikhan	Eskiköy	Köy	1995
14	Çelikhan	İncirli	Köy	1985
15	Çelikhan	İzci	Köy	1985
16	Çelikhan	Karaçayır	Köy	1996

⁷⁵ Çelikhan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri Dosya no: 56

17	Çelikhan	Karagöl	Köy	1997
18	Çelikhan	Korucak	Köy	1963
19	Çelikhan	Köseuşağı	Köy	1959
20	Çelikhan	Kuluçgil	Köy	1964
21	Çelikhan	Mutlu	Köy	1998
22	Çelikhan	Şahverdi	Köy	1963
23	Çelikhan	Taşdamlar	Köy	1982
24	Çelikhan	Yağızatlı	Köy	1955
25	Çelikhan	Yeşiltepe	Köy	1959
26	Çelikhan	Yeşilyayla	Köy	1969
27	Çelikhan	Pınarbaşı	Köy	1985
28	Çelikhan	Şeyh.Er.Erdal Şıracı	Köy	1965

2.10.5. İlçedeki Orta Öğretimin Durumu ;

Çelikhan İlçesinde ortaöğretim okulu 1974 yılına kadar açılmamıştır. 1974 yılında Çelikhan Lisesi 9 derslikle eğitim öğretim yapmaktadır. 1999 yılında Çelikhan Çok Programlı Lise 12 derslikle eğitim öğretime açılmıştır. 1999 yılında Pınarbaşı Çok Programlı Lise 12 derslikli olarak eğitim öğretime açılmıştır.⁷⁶ Orta öğretim alanında kız çocuklarının okula devan sayısı çok düşük olduğu görülmektedir. Çevrenin kültürel, ekonomik vb. nedenleri kız çocuklarının okula devamlarını engellemektedir.

Çelikhan İlçesindeki Orta Öğretim Okulları

SIRA NO	OKULUN ADI	HİZMETE GİRİŞ TARİHİ
1	Çelikhan Lisesi	1974
2	Pınarbaşı Çok Programlı Lise	1998
3	Çelikhan Çok Programlı Lise	1999

⁷⁶ Çelikhan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri Dosya no:36

2.10.6. İlçedeki Çıraklık ve Yaygın Eğitimin Durumu;

İlçenin bu alandaki eğitim öğretim hizmetleri Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğüne ve Çok Programlı Liseler tarafından yürütülmektedir.

2.10.7. İlçedeki Özel Eğitimin Durumu;

Eğitilebilir zihinsel engelli çocukların eğitim öğretimleri için müstakil bir okul yoktur. İlköğretim okulları bünyesinde özel alt sınıfları oluşturularak yapılmaktadır.

2.10.8. İlçedeki Özel Öğretim Yurt ve Pansiyonların Durumu;

Çelikhan İlçesinde Özel Öğretim alanında okul öncesi, ilköğretimi orta öğretim, dersane, özel taşıt sürücü kursu bulunmamaktadır.

Yurt ve pansiyon olarak hizmet veren kuruluşta yoktur.

2.10.9. İlçedeki Yüksek Öğretimin Durumu ;

Yüksek öğretim alanında okul bulunmamaktadır.

2.11. GERGER İLÇESİ

2.11.1. İlçenin Haritası ve İdari Yapısı;

Gerger, Adıyaman'ın kuzey doğusunda ve şehir merkezine 100 km. uzaklıktadır. Dağlık bir yörede bulunan ilçenin kuzeyinde Malatya-Pötürge İlçesi, doğusunda Diyarbakır-Çüngüş ve Çermik İlçeleri ile Şanlıurfa Siverek İlçesi ve Kahta İlçesi bulunur. Gerger'in doğu sınırını Fırat Nehri çizer.

Toplam 32587 nüfusa sahip olan Gerger'de bu nüfusun 3854'ü şehir merkezinde 28.733'ü köy ve mezralarda yaşamaktadır. Yüzölçümü 702 km² olup km²'ye 46 kişi düşmektedir. Gerger'in deniz seviyesinden yüksekliği 750 metredir.⁷⁷

İlçe tarihi, ilin genel tarihine uygun bir karakter taşır. Bazı kaynaklara göre M.Ö. VI. Yüzyılın ilk yarısında yaşayan Selevkos Kralı Arsemos , Fırat üzerinde aşağı Arsemia adlı bir kent kurmuştur.Gerger Kalesi olarak halen bulunan kent , söz

⁷⁷ Adıyaman Valiliği Arşivi , 1994 Yıllığı

konusu krallık zamanında kışlık kent olarak kullanılırdı.Gerger , 1085 yılında yöre ile birlikte Türklerin eline geçmiştir.

Daha sonrada bir çok kere el değiştiren Gerger, Osmanlı yönetimine girdikten sonra Zülkadriyye (maraş) eyaleti içinde yer alır.1519 yılında Samsat Sancağına , 1531 yılında Malatya Sancağına bağlanır. Cumhuriyet dönemine Malatya-Pötürge İlçesine bağlı bir köy olarak giren Gerger, 1954 yılında İl olan Adıyaman'a bağlanmıştır.

İlçenin arazi yapısı genellikle dağlık bir özelliğe sahiptir.

Gerger'de buğday, arpa, mercimek, her çeşit sebze, tütün, pamuk başta olmak üzere kısmi olarak çok çeşit meyve (narenciye ve fındık hariç) yetiştiriciliği iyi yapılmaktadır.

İlçede sanayi yoktur. Halk Eğitim Müdürlüğü'nün girişimleriyle ilçede kurulan halı atölyesi, ilçe için önemli bir istihdam ve gelir kaynağıdır. Bunun dışında küçük çapta demircilik, bakırcılık vb. el sanatları atölyesi mevcuttur. Gerger'de belli başlı kalıntılar, Gerger Kalesi ve Fırat kenarındaki mağaralardır. Gerger'in kuzey doğusunda 10 km. kadar mesafede bulunan Eskikent Köyü 'nün bulunduğu yerde eski bir şehir harabesi vardır.

İlçenin il merkezi ile bağlantısını sağlayan asfalt yol çalışmaları tamamlanmıştır. İklimin sert olmasından dolayı kış aylarında büyük ölçüde yollar kapanmakta , ilçenin köy ve mezralar arasındaki ulaşımı hayvanlarla sağlanmaktadır. Gerger ilçesine bağlı belde yoktur. İlçeye bağlı 45 köy ve 97 mezra vardır.

2.11.2. İlçeye Bağlı Köyler ve Mezralar;

SIRA NO	KÖY ADI	BAĞLI MEZRALAR
1	Açma	Çukuruk, Yuvacık
2	Ağaçlı	Gömük,
3	Aşağıdağlıca	-
4	Beşgöze	Tıllak, Slevat, Yoliçi
5	Beybostan	Pakin
6	Budaklı	-
7	Burçaklı	Kızık, Kayalar, Kürdik
8	Cevzıpınar	Doluca
9	Çamiçi	Beyaztepe, Aşağıbeyztepe, Çat, Aşağısamak
10	Çiftihsar	-
11	Çobanpınar	Budak, Köşebaşı, Bahçeli
12	Dağdeviren	Yapraklı, Hasanhamza, Gelincik, Alitelan
13	Dallarca	Uğurderesi, Mazılı, Söğütlü
14	Demirtaş	Güzelce, Kırmızıtaş
15	Eskikent	Kale, Tepebaşı
16	Geçitli	Bağlar, Narlı
17	Gölyurt	Akçiçek, Elmalı, Görgülü, Hasanderesi, Kalezin, Mamoçşme, Otluç, Helezin, Karadut, Akçeşme,
18	Gönen	Yumurtalık, Güdayık
19	Gözpınar	Gedindak, Büzme, NinyatHerzemo
20	Gümüşkaşık	Pamlık
21	Gündoğdu	Tütüncüler
22	Güngörmüş	Bircan, Ömeran
23	Gürgenli	Tilkidil, Mezra, Akme, Hırçık
24	Güzelsu	Aşağıçimik, Şamani
25	Kaşyazı	Arpacık, Döşeme
26	Kesertaş	-
27	Kılıç	Mutlu, Kalecik, Gelebez, Kabaagaç
28	Konacık	Aldışek, Güloymağı, Taşlı, Usluca, Banergo
29	Kurulu	Keferge
30	Koşarlar	Sefyan, Bozatlı
31	Köklüce	-
32	Kütüklü	Çetin, Tilmevir
33	Nakışlı	Akçalı, Boyalı, Stürmeli
34	Onevler	Kozağacı, Gölani
35	Ortaca	-
36	Oymaklı	Bayık, Kerzel, Yağlıca, İnibaş
37	Saraycık	Başak
38	Seyitmahmut	Dallık, Erenler
39	Sutepe	Siver
40	Üçkaya	Taraksu
41	Yağmurlu	Kumluca, Kamarlı
42	Yayladalı	Soğanlı, Karadiğın, Anıtlar
43	Yeyeşilyurt	-
44	Yenibardak	Kırmızıgül, Günepınar, Ekinlik, Şahkulu
45	Yukarıdağlıca	çınarık

2.11.3. İlçedeki Okul Öncesi Eğitimin Durumu;

2003-2004 eğitim öğretim yılında okul öncesi eğitim ilköğretim okulları bünyesinde anasınıflarında yapılmaktadır.

2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Gerger İlçesine Bağlı Anaokulu Ve Bünyesinde Ana Sınıfı Bulunan İlköğretim Okulları

- 1- Cumhuriyet İlköğretim Okulu
- 2- Çoban Pınarı İlköğretim Okulu
- 3- Gölyurt İlköğretim Okulu
- 4- Gürgenli İlköğretim Okulu
- 5- Güzelsu İlköğretim Okulu
- 6- Yağmurlu İlköğretim Okulu
- 7- Yukarıdaglıca İlköğretim Okulu

2.11.4. İlçedeki İlköğretim Durumu ;

Gerger İlçesinde 1923-1950 yılları arasında İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Gerger İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü arşivlerinde ilköğretim alanında okul kaydı bulunmamıştır. Ancak yörede yaşayan insanlarla yapılan söyleşi de Cumhuriyetin ilanından sonra her yaştaki insana okuma yazma öğrettiklerini söylediler. Bundan da anlaşılıyor ki 1950 öncesi Gerger'de Millet Mektepleri açılmış ve halka okuma yazma öğretilmiştir.

2003-2004 eğitim öğretim yılında ilçe merkezine 4 ilköğretim okulu köylerde ise 95 ilköğretim okulu bulunmaktadır.

İlköğretim okulları köylerde 1 derslikli, 2 derslikli olabilmektedir. Köylerin büyük kısmında 5. sınıfa kadar eğitim öğretim yapılmaktadır. 2. kademeye öğrenciler Gerger YİBO ve Taşıma kapsamında devam etmektedirler.

*2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Gerger İlçesine Bağlı Merkez Ve Kırsal
Alandaki İlköğretim Okulları*

SIRA NO	İlçe Adı	Okul Adı	Şehir-Köy	YAPIM TARİHİ
1	Gerger	Atatürk	Şehir	1986
2	Gerger	Cumhuriyet	Şehir	1975
3	Gerger	Fatih	Şehir	1976
4	Gerger	Yibo	Şehir	1993
5	Gerger	A.Dağlıca	Köy	1964
6	Gerger	Açma	Köy	1985
7	Gerger	Ağaçlı	Köy	1962
8	Gerger	Aksan	Köy	1983
9	Gerger	Artılan	Köy	
10	Gerger	Aşağıcimik	Köy	1990
11	Gerger	Averek	Köy	1987
12	Gerger	Bayık	Köy	1997
13	Gerger	Bemirgo	Köy	1983
14	Gerger	Beşgöze	Köy	1983
15	Gerger	Beybostan	Köy	1964
16	Gerger	Bodin	Köy	1976
17	Gerger	Budaklı	Köy	1956
18	Gerger	Burçaklı	Köy	1975
19	Gerger	Büzme	Köy	1985
20	Gerger	Cevizpınar	Köy	1975
21	Gerger	Çamiçi	Köy	1974
22	Gerger	Çamık	Köy	2000
23	Gerger	Çavgur	Köy	1985
24	Gerger	Çemen	Köy	1996
25	Gerger	Çet	Köy	
26	Gerger	Çetin	Köy	
27	Gerger	Çifthisar	Köy	1961
28	Gerger	Çobanpınar	Köy	1955
29	Gerger	Çukuruk	Köy	1987
30	Gerger	Dağdeviren	Köy	1969
31	Gerger	Dallarca	Köy	1983
32	Gerger	Demirtaş	Köy	1969
33	Gerger	Deyro	Köy	1975
34	Gerger	Doğanlar	Köy	1969
35	Gerger	Döşnük	Köy	1978
36	Gerger	Eskikent	Köy	1960
37	Gerger	Geçitli	Köy	1955
38	Gerger	Gelebaz	Köy	1996
39	Gerger	Gölyurt	Köy	1950
40	Gerger	Gömük	Köy	1975
41	Gerger	Gönen	Köy	1968

42	Gerger	Gözpınar	Köy	1969
43	Gerger	Güdayik	Köy	1985
44	Gerger	Gümüşkaşık	Köy	1968
45	Gerger	Gündoğdu	Köy	1960
46	Gerger	Güngörmüş	Köy	1976
47	Gerger	Gürgenli	Köy	1962
48	Gerger	Güzelsu	Köy	1994
49	Gerger	Helül	Köy	1985
50	Gerger	Hilim	Köy	1972
51	Gerger	Hırçık	Köy	1985
52	Gerger	Horsaik	Köy	1983
53	Gerger	Husikan	Köy	1986
54	Gerger	Kağındak	Köy	1969
55	Gerger	Kalecik	Köy	1976
56	Gerger	Karlık	Köy	1992
57	Gerger	Kaşyazı	Köy	1973
58	Gerger	Keferge	Köy	1989
59	Gerger	Kelazin	Köy	1995
60	Gerger	Kesertaş	Köy	1961
61	Gerger	Kırngöl	Köy	1989
62	Gerger	Kırmızı Tarla	Köy	1989
63	Gerger	Konacık	Köy	1987
64	Gerger	Korulu	Köy	1960
65	Gerger	Köklüce	Köy	1984
66	Gerger	Körtigin	Köy	1986
67	Gerger	Kütüklü	Köy	1986
68	Gerger	Maroni	Köy	1989
69	Gerger	Nakışlı	Köy	1983
70	Gerger	Onevler	Köy	1991
71	Gerger	Ortaca	Köy	1973
72	Gerger	Oymaklı	Köy	1972
73	Gerger	Özkuran	Köy	1984
74	Gerger	Pamukluk	Köy	1986
75	Gerger	Piyanko	Köy	1987
76	Gerger	Pupar	Köy	1986
77	Gerger	Salavat	Köy	1996
78	Gerger	Samak	Köy	1986
79	Gerger	Sankosi	Köy	1990
80	Gerger	Saraycık	Köy	1983
81	Gerger	Sengote	Köy	1984
82	Gerger	Sengül	Köy	1994
83	Gerger	Seydi Mahmut	Köy	1966
84	Gerger	Siver	Köy	1970
85	Gerger	Sofiyan	Köy	1989
86	Gerger	Sorik	Köy	1989

87	Gerger	Su Tepe	Köy	1963
88	Gerger	Şamani	Köy	1985
89	Gerger	Şavi	Köy	1988
90	Gerger	Taraksu	Köy	1975
91	Gerger	Tılak	Köy	1987
92	Gerger	Tırkidin	Köy	1983
93	Gerger	Tırsık	Köy	1986
94	Gerger	Üçkaya	Köy	1967
95	Gerger	Yağmurlu	Köy	1977
96	Gerger	Yayladalı	Köy	1961
97	Gerger	Yenibardak	Köy	1989
98	Gerger	Yeşilyurt	Köy	1976
99	Gerger	Yukarıdağlıca	Köy	1981

2.11.5. İlçedeki Orta Öğretim Durumu;

1969 yılında Gerger Lisesi 9 derslikli olarak hizmete açılmıştır⁷⁸. Bu okulun dışında eğitim öğretim alanında okul yoktur.

Gerger İlçesindeki Orta Öğretim Okulları

SIRA NO	OKULUN ADI	HİZMETE GİRİŞ TARİHİ
1	Gerger Lisesi	1969

2.11.6. İlçedeki Çıracılık ve Yaygın Eğitimi Durumu ;

Bu alandaki eğitim öğretim Gerger Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğüne yürütülmektedir.

2.11.7.İlçedeki Özel Eğitimin Durumu;

Özel eğitim alanında okul yoktur. Eğitilebilir zihinsel engelli çocukların eğitim öğretimleri, ilköğretim okulları bünyesinde özel alt sınıflarda yapılmaktadır.

2.11.8. İlçedeki Özel Öğretim, Yurt ve Pansiyonların Durumu ;

Bu alanda, okul öncesi ilköğretim, ortaöğretim, dersane, özel taşıt sürücü kursu, yurt ve pansiyon olarak hizmet veren özel kuruluş bulunmamaktadır.

⁷⁸ Gerger Lisesi Kayıt Defteri Dosya no: 75

2.11.9. İlçedeki Yüksek Öğretimin Durumu ;

Yüksek öğretim alanında okul bulunmamaktadır.

2.12. GÖLBAŞI İLÇESİ

2.12.1. İlçenin Haritası ve İdari Yapısı

Adını yanı başında bulunan gölden alan Gölbaşı, İstanbul-Malatya Demir yolu üzerinde kurulan bir istasyon iken, istasyonla birlikte önem kazanmıştır. İstasyonun açılmasıyla büyüyen gelişen Gölbaşı, önce Çataltepe'nin bir mezrası olarak Harmanlı'ya , daha sonra müstakil bir köy şeklinde Besni'ye bağlanmış , 1958 yılında ilçe olmuştur. İlçeye bağlı 2 belde ve 30 köy ile 36 mezra bulunmaktadır.⁷⁹

İlçenin ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanır. Ekonomide bağıcılık önemli bir yer tutmakla birlikte Antepfistikçiliği da gelişme göstermektedir.

Gölbaşı topraklarının %26 sı ormanlıktır. Ormanlar , genelde bozuk baltalık ve bozuk kuru ormanı şeklindedir. Bunların ıslah çalışmaları devam etmektedir.

Gölbaşı, tatil ve dinlenme yeri olarak göl kıyısındaki turistik tesisleri ile yöre halkına hizmet sunmaktadır.

İlçe , muhtelif yerlerinde Kemerli köprüler, kabartma resimler , mağaralar ve antik yerleşim kalıntıları ile zengin bir tarihe sahiptir.

İlçede sadece Soykan Kömür İşletmesi tarafından 300 bin ton /yıl kömür çıkarılmaktadır.

Sanayi daha çok irili ufaklı küçük işletmeler şeklinde gösterir. İlçede iş yerleri küçük sanayi sitesi olmadığı için dağınık durumdadır. İlçenin ticari ilişkileri, Kahramanmaraş, Malatya, Gaziantep iledir. Ulaşım bakımından bölgenin transit yol güzergahı üzerinde bulunması, ilçeye çok avantajlar getirmiştir.

⁷⁹ Gölbaşı Kaymakamlığı Arşiv Kayıtları Dosya no: 84

2.12.2. İlçeye Bağlı Köy ve Mezralar

SIRA NO	KÖYADI	BAĞLI MEZRALAR
1	Akçabel	-
2	Akçakaya	-
3	Akçtoprak	-
4	Aşağıkarakuyu	-
5	Aşağınasırlı	-
6	Bağlarbaşı	-
7	Balkar	-
8	Cankara	Domuzburnu, Benlievler, Çay
9	Çatalağaç	Esentepe, Durak, Söğütlü, Lordin
10	Çataltepe	Tecirli, uğurlu, Hamzagil, Yolbağı, Kelpiçler
11	Çelik	Durak
12	Gedikli	Bahçelievler
13	Hacılar	-
14	Hamzalar	Sırıklı, Hasanlar
15	Haydarlı	Sorgun, Cerrahobası, Serpenolar, Beşevler
16	Karabahşili	Çayır, Arpatarlası, Köprüce, Eskidam
17	Karaburun	Yukarıkaraburun
18	Küçükören	-
19	Kösüklü	-
20	Meydan	Körpınar, Korkuyu, Yukucak, Koçbaşı
21	Ozan	Maltepe
22	Örenli	-
23	Savran	Balık, Otluk, Tepelik, Domuzderesi
24	Yarbaşı	Yukarıyarbaşı
25	Yaylacık	Pepiler
26	Yeşilova	-
27	Yukarıçöplü	-
28	Yukarıkarakuyu	-
29	Yukarınasırlı	-
30	Aşağıazaplı	-

2.12.3. İlçedeki Okul Öncesinin Durumu;

Okul öncesi eğitim ilköğretim okulları bünyesinde anasınıflarında yapılmaktadır. Müstakil bir anaokulu yoktur.

2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Gölbaşı İlçesine Bağlı Anaokulu Ve Bünyesinde Ana Sınıfı Bulunan İlköğretim Okulları

- 1- Akçabel İlköğretim Okulu
- 2- Atatürk İlköğretim Okulu
- 3- Balkar İlköğretim Okulu
- 4- Belören İlköğretim Okulu
- 5- Cumhuriyet İlköğretim Okulu
- 6- Gazi İlköğretim Okulu
- 7- Gölbaşı İlköğretim Okulu
- 8- Karaburun İlköğretim Okulu
- 9- Kurugeçit İlköğretim Okulu
- 10- Maltepe İlköğretim Okulu
- 11- Mimar Sinan İlköğretim Okulu
- 12- Savran İlköğretim Okulu
- 13- Yukarı Nasırlı İlköğretim Okulu
- 14- Yavuz İlköğretim Okulu
- 15- 60.Yıl ilköğretim Okulu
- 16- Harmanlı Pansiyonlu İlköğretim Okulu

2.12.4. İlçedeki İlköğretimin Durumu ;

Harf inkılabından sonra bugünkü Gölbaşı ilçesi sınırlarındaki yerleşim birimlerinde millet mektepleri Harmanlı, Belören, Balkar, Çelik, Pehnik, Çataltepe de açılmıştır. Halka okuma yazma kursları düzenlenmiştir.

1928 yılında bugünkü Harmanlı kasabasında 1 derslikli 3 yıl süreli ilkokul açılmıştır.⁸⁰ Daha sonra eğitim öğretim süresi 5 yıla çıkarılmış ve derslik sayısı artırılmıştır. Bu okullar da eğitim öğretim eğitmenler ve öğretmenler tarafından yapılmakta idi. Aynı okulda eğitmen ve öğretmen birlikte görev yapıyor ise eğitmen ilk 3 yılı, öğretmen ise 4 ve 5. sınıfları okuturdu.

⁸⁰ Harmanlı Pansiyonlu İlköğretim Okulu Kayıt Defteri Dosya no: 78

2003-2004 eğitim öğretim yılında ilçe merkezinde 10 ilköğretim okulu, köylerde ise 38 ilköğretim okulu bulunmaktadır. Köy ve kasabalarda 8 yıllık ilköğretim okulları şunlardır: Belören, Balkar, Çatalağaç; Yarbaşı, Yukarı Nasırlı, Akçabel, Karaburun, Savran dır. Diğer köylerde ise ilköğretimin sadece 1. kademesi bulunmaktadır.

2. kademesi olmayan , ilköğretim okullarının öğrencileri Gölbaşı 75. Yıl İMKB YİBO ve Harmanlı pansiyonlu ilköğretim okulunda eğitim öğretim almaktadırlar. Bu okullarda yatılı kapasitesi doldurulduktan sonra yerleştirilemeyen öğrenciler taşıma kapsamına alınmaktadır.

2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Gölbaşı İlçesine Bağlı Merkez Ve Kırsal Alandaki İlköğretim Okulları

Sıra No	İlçe Adı	Okul Adı	Şehir-Köy	YAPIM TARİHİ
1	Gölbaşı	60. Yıl	Şehir	1983
2	Gölbaşı	75. Yıl İ.M.K.B Yıbo	Şehir	2001
3	Gölbaşı	Atatürk	Şehir	1962
4	Gölbaşı	Cumhuriyet	Şehir	1976
5	Gölbaşı	Gazi	Şehir	1951
6	Gölbaşı	Kurugeçit	Şehir	1995
7	Gölbaşı	Gölbaşı İlköğretim Okulu	Şehir	1977
8	Gölbaşı	Mimar Sinan	Şehir	1987
9	Gölbaşı	Yavuz Selim	Şehir	1967
10	Gölbaşı	Şehit Ahmet Demir	Şehir	2004
11	Gölbaşı	A.Azaplı	Köy	1961
12	Gölbaşı	A.Karakuyu	Köy	1968
13	Gölbaşı	A.Nasırlı	Köy	1982
14	Gölbaşı	A.Yarbaşı	Köy	1978
15	Gölbaşı	Akçabel	Köy	1940
16	Gölbaşı	Akçakaya	Köy	1959
17	Gölbaşı	Aktoprak	Köy	1982
18	Gölbaşı	Ayvalı	Köy	1984
19	Gölbaşı	Bağlarbaşı	Köy	1967
20	Gölbaşı	Balkar	Köy	1968
21	Gölbaşı	Belören	Köy	1930
22	Gölbaşı	Cankara	Köy	1965
23	Gölbaşı	Çakmak	Köy	1967
24	Gölbaşı	Çatalağaç	Köy	1964
25	Gölbaşı	Çatalağaç Durak	Köy	1975

26	Gölbaşı	Çataltepe	Köy	1948
27	Gölbaşı	Çelik	Köy	1956
28	Gölbaşı	Gedikli	Köy	1955
29	Gölbaşı	Hacılar	Köy	1969
30	Gölbaşı	Hamzalar	Köy	1965
31	Gölbaşı	Harmanlı Piyo	Köy	1927
32	Gölbaşı	Haydarlı	Köy	1955
33	Gölbaşı	Kalemkaş	Köy	1963
34	Gölbaşı	Karaburun	Köy	1964
35	Gölbaşı	Kösüklü	Köy	1963
36	Gölbaşı	Küçükören	Köy	1967
37	Gölbaşı	M.Zeynep Kıran	Köy	1985
38	Gölbaşı	Maltepe	Köy	1967
39	Gölbaşı	Meydan	Köy	1937
40	Gölbaşı	Miçolar	Köy	1971
41	Gölbaşı	Savran	Köy	1959
42	Gölbaşı	Sorkan	Köy	1972
43	Gölbaşı	Yukarı Çöplü	Köy	1959
44	Gölbaşı	Y.Karakuyu	Köy	1962
45	Gölbaşı	Y.Nasırlı	Köy	1958
46	Gölbaşı	Yaylacık	Köy	1960
47	Gölbaşı	Yeniköy	Köy	1962
48	Gölbaşı	Yeşilova	Köy	1958

2.12.5. İlçedeki Orta Öğretimin Durumu ;

Orta öğretim alanında, 1973 yılında Gölbaşı Lisesi açılmıştır.

Gölbaşı İlçesindeki Orta Öğretim Okulları

SIRA NO	OKULUN ADI	HİZMETE GİRİŞ TARİHİ
1	Gölbaşı Lisesi	1973
2	İmam Hatip Lisesi	1976
3	Gölbaşı Anadolu Lisesi	1994
4	Belören Çok Programlı Lisesi	1995
5	Gölbaşı Meslekî ve Teknik Eğitim Merkezi	2003

2.12.6. İlçedeki Çıraklık ve Yaygın Eğitimin Durumu;

Bu alandaki eğitim öğretim :

Gölbaşı Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğüne

Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi Tarafından yürütülmektedir. Halk eğitim merkezinde halıcılık, kilimcilik, örgü, bilgisayar, lise ve üniversiteye hazırlık kursları düzenlenmektedir⁸¹. Mesleki ve teknik eğitim merkezinde çıraklık, kalfalık, ustalık ve usta öğretici belgesi verilmektedir.

2.12.7. İlçedeki Özel Eğitimin Durumu;

Özel eğitim alanında müstakil bir okul yoktur. Eğitilebilir zihinsel engelli öğrenciler için ilköğretim okulu bünyesinde özel alt sınıf oluşturularak eğitim öğretim yapılmaktadır.

2.12.8. İlçedeki Özel Öğretim , Yurt ve Pansiyonların Durumu;

Gölbaşı İlçesinde okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim alanında okul açılmamıştır.

İlçede 3 dershane, 1 etüt merkezi, 1 motorlu taşılar sürücü kursu bulunmaktadır.

Dershaneler:

Özel Merkez Dershanesi

Özel Final Dergisi Dershanesi

Özel Bilge 2000 Dershanesi

Etüt Merkezi:

Özel Hügem Etüt Merkezi

Özel motorlu taşıt sürücü kursu:

Özel Gölbaşı Motorlu Taşıt Sürücüleri Kursu

2.12.9. İlçedeki Yüksek Öğretimin Durumu;

Gölbaşı Meslek Yüksek Okulu Gaziantep Üniversitesine bağlı olarak 2547 sayılı kanununun 2880 kanunla değişik 7/d-2 maddesi uyarınca 1998 yılında kurulmuştur. 1999 –2000 öğretim yılında öğretime başlamıştır.

⁸¹ Gölbaşı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri Dosya no: 91

Gölbaşı Meslek Yüksek Okulunun Programları ;

-Bilgisayar Programcılığı

-İşletmecilik Programı

2. 13. KAHTA İLÇESİ

2.13.1. İlçenin Haritası ve İdari Yapısı;

İlin 35 km. doğusunda yer alan Kahta'nın doğu ve güneydoğu sınırları boyunca Fırat Nehri uzanır. Kuzeyinde Sincik İlçesi, Kuzeydoğusunda Gerger İlçesi, Doğusunda Şanlıurfa'nın Siverek İlçesi, Batısında da merkez ilçe yer alan Kahta, ilin en geniş ilçesi konumundadır. Rakımı 750 metredir.

Kahta'nın kuzey ve güney kısmı engebeli bir araziye sahiptir.Şehir düz bir alana kurulmuştur. Güneydoğu Toroslar silsilesi üzerindeki Yarlıca Dağı (1436 m), Narince kuzeyinde Anka Dağı (2206 m) ilçenin önemli dağlarındandır.⁸²

İlçenin en önemli nehri Fırat Nehridir. Kahta Çayı ve Kalburcu Çayı önemli akarsularındandır. Tarihi köprülerden olan Septumus Severius (Cendere Köprüsü), Kahta Çayı üzerinde bulunur. İlçenin güneyindeki önemli miktardaki toprakları Atatürk Barajı göl suları altında kalmıştır.

Turizm bakımından oldukça zengin bir ilçemizdir. Özellikle Kocahisar Köyündeki Kahta Kalesi, ortaçağ İslam Dünyasının en sağlam kalelerinden birisidir. Eski Kahta Kalesinden 3, 5 km. uzaklıkta bulunan (bugün eski Kahta Kalesi olarak bilinen yer, Kommagene Krallığı ve ondan sonraki dönemlerde Arsemia adıyla anılmaktadır) Kahta Kalesi 1085 yılında Sekçuklular tarafından Bizanslılardan alınmıştır. Bundan sonra sık sık el değiştiren Kahta Kalesi, 1516 yılında Yavuz Sultan Selim zamanında Osmanlı hakimiyetine girmiştir.

1859 yılında Malatya'nın sancak olmasıyla Malatya'ya bağlanmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında 1929'da yer değiştirerek 26 km. kadar güneye şimdiki yerine taşınmış ve 1954 yılında Adıyaman'a bağlanmıştır.

⁸² Adıyaman Valiliği Arşiv Kayıtları 1994 Yıllığı s.160

Turizm bakımından Yeni Kahta Kalesi, Arsemia, Cendere Köprüsü ve Karakuş tepesiyle zengin tarihi eserlere sahip olan ilçede turistik dinlenme tesisleri, motel ve pansiyonlar gibi hizmet sektörü gelişmiştir. Ayrıca Baraj Gölü kenarında mesire yeri, çay bahçeleri ve dinlenme tesisleri faaliyet göstermektedir. Bu durum sonucu Kahta ekonomisinde turizm önemli bir yer tutmaktadır.

İlçe de ekonomi genelde tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Daha çok hububat tarımı önde gelir ve ekilebilen arazilerin %40'ını kapsar.

İlçede yer alan ormanlıklar bozuk baltalık şeklindedir.

Kahta sanayi, daha çok küçük el sanatları ve atölyeler şeklinde gelişmiştir.

İlçede 35 km.'lik asfalt bir yolla ilimize bağlanmıştır. İlçe üzerinden geçen Diyarbakır yolu, su altında kaldığı için feribot seferleriyle ulaşım sağlanmaktadır.⁸³

2.13.2. İlçeye Bağlı Köyler ve Mezralar;

SIRANO	KÖY ADI	BAĞLI MEZRALAR
1	Adalı	Mustafaçayır, Aşurge, Sıratut, Garmilik
2	Akdoğan	Akçeli, Bidos, Gömük, Haraba
3	Akıncılar	Gavındık, Bayat
4	Akkavak	-
5	Akpınar	-
6	Akkaş	Merdi
7	Alidam	Gedik
8	Arlı	Akçamezra, Bedirdikmen
9	Aydınpınar	-
10	Beğbaşı	Güzan
11	Ballı	Küdan
12	Belenli	Nehit, Güçlü, Taşlık, Yüksekayla
14	Belören	Bahçe
15	Boğazkaya	Sinke
16	Bostanlı	Kahraman, zeynan, Halifhan
17	Bozpınar	Külbüş
18	Büyükbağ	Parhacıp, Şanekent
19	Büyükbey	Akkılıç
20	Çakırçeşme	Alaköprü, Göçen, Kumluca
21	Çaltılı	Karadut
22	Çataltepe	Bardakçık, Ziyaret
24	Çaybaşı	Akbağ, Duman, Kamışlı

⁸³ Adıyaman Valiliği Arşiv Kayıtları 1994 Yılı s.160

25	Çıralı	Birbir, Kilisik, Mülk
26	Çukurtaş	Kazanlı
27	Damlacık	Çingil
28	Dardağan	Gürnü, Sofya
29	Dumlu	-
30	Dut	Beşaltı, Menderes
31	Doluca	Yassıkaya, Kesertaş, Hisar, Ağaçlı, Deliktaş
32	Eceler	Küçükkepek, Gerbo, Öcek
33	Ekinci	Kergah
34	Erikdere	Tekeli, Işıklı
35	Erikli	Kileylan, İnceyol, Divan
36	Eskitaş	Behik, Tepetaş, Merhikan, Çamcin, Lodik
37	Fıstıklı	-
38	Geldibuldu	Karatilbe, Acoğlu, Tille, Kifiri, Körselah, Selanegün
39	Göçeri	Beline, Lilan
40	Gökçe	Ağnik, Dalınca, Saraca
41	Gölgeli	Biriman, Kefra, Şörgelek
42	Güdülge	Elbegi, Süsik, Türeşik, Karamağara
43	Güzelçay	Karacaören, Mamacan, Kevik
44	Hacıyusuf	Kınık,
45	Hasköy	Karataş, Nergiztepe
46	Hasandigin	-
47	İkizice	Küçüktomak, Bağıcı, Yenice, Titan, Akçaveran
48	Karadut	Gölberen, Kan, Salik, Şahintepe
49	Kavaklı	Akpınar, Dartavi
50	Kayadibi	Kangezic
51	Kocahisar	Boğaz, Örtenek, Çamlık
52	Koçtepe	Çeşme, Yamaçlı, Yenice
53	Kozağaç	-
54	Köseler	Sultanmağara
55	Menzil	-
56	Mülk	-
57	Narince	Terziyan, Halice, Karagöl
58	Narsırtı	Bakraçlı
59	Oluklu	Gigan, Güzelek, Akçakent, Köprü, Doğanstepe
60	Ortanca	Kökelan, Kubilay
61	Ovacık	-
62	Salkımbağ	-
63	Sarısı	-
64	Sırakaya	-
65	Taşlıca	-
66	Teğmenli	Berazi, Karakuş, Keklik
67	Tuğlu	Karmitli, Bervenoz, Gevazi, Yenköy

68	Tütenocak	Bizavdi,
69	Ulupınar	Bakacak, Besele, Havaik, Mustafaçayır
70	Yapraklı	Kürgüden, Dikmetaş
71	Yelkovan	-
72	Yenikuşak	-
73	Yolaltı	Erler
74	Zeytin	Kaya

2.13.3. İlçedeki Okul Öncesi Eğitimin Durumu;

İlçede müstakil bir anaokulu ve ilköğretim okulları bünyesinde 31 anasınıfi açılarak okul öncesi eğitim öğretim hizmeti yürütülmektedir.

2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Kahta İlçesine Bağlı Anaokulu Ve Bünyesinde Ana Sınıfı Bulunan İlköğretim Okulları

- 1- Sabiha Gökçen Ana okulu
- 2- Akıncılar İlköğretim Okulu
- 3- Bağbaşı İlköğretim Okulu
- 4- Bağlar İlköğretim Okulu
- 5- Bostanlı Köyü İlköğretim Okulu
- 6- Celal Bayar İlköğretim Okulu
- 7- Çataltepe İlköğretim Okulu
- 8- Çaybaşı İlköğretim Okulu
- 9- Çıralık İlköğretim Okulu
- 10- Damlacık İlköğretim Okulu
- 11- Dut İlköğretim Okulu
- 12- Erikli Aktoprak İlköğretim Okulu
- 13- Gazi İlköğretim Okulu
- 14- Göçen İlköğretim Okulu
- 15- Hacıbey İlköğretim Okulu
- 16- Karadut İlköğretim Okulu
- 17- Kenan Evren İlköğretim Okulu
- 18- Kılısık İlköğretim okulu
- 19- Köseler İlköğretim Okulu
- 20- Kubilay İlköğretim Okulu
- 21- Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu

- 22- Milli Eğitim Vakfı İlköğretim Okulu
- 23- Mülk Köy İlköğretim Okulu
- 24- Narince İlköğretim Okulu
- 25- Ortanca İlköğretim Okulu
- 26- Salkımbağı İlköğretim Okulu
- 27- Şeyh Baba İlköğretim Okulu
- 28- T.P.A.O. Atatürk İlköğretim Okulu
- 29- Vali Özbilgin İlköğretim Okulu
- 30- Yahya Kemal İlköğretim Okulu
- 31- Yelkovan İlköğretim Okulu
- 32- Cumhuriyet P.İ.O

2.13.3. İlçedeki İlköğretimin Durumu ;

Kahta İlçesi tarihi itibariyle köklü bir geçmişe sahiptir. İlin en büyük ilçesi olmasına rağmen eğitim öğretim alanında ki gelişmelerden yıllarca uzak kalmıştır. 1934 yılında Çaltılı yerleşim biriminde ilkokul açılmıştır. 1' den 3' kadar eğitimci 4 ve 5. sınıflarda ise öğretmenler hizmet yaparlardı. 1923-1960 yılları arasında 20 ilkokul açılmıştır.⁸⁴

2003-2004 eğitim öğretim yılı itibariyle Kahta merkezde 15 ilköğretim okulu, kasaba ve köylerde ise 140 ilköğretim okulu bulunmaktadır. 1968 yılında 720 kapasiteli yatılı ilköğretim bölge okulu hizmete açılmıştır. Okulu bulunmayan köylerde öğrenciler burada öğrenim görmektedirler. Yatılı kapasitesi dolduktan sonra, diğer öğrenciler taşıma kapsamında öğrenimlerini sürdürmektedirler.

⁸⁴ Kahta İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri Dosya no: 61

2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Kahta İlçesine Bağlı Merkez Ve Kırsal Alandaki İlköğretim Okulları

Sıra No	İlçe Adı	Okul Adı	Şehir-Köy	YAPIM TARİHİ
1	Kahta	Bağlar	Şehir	1967
2	Kahta	Celal Bayar	Şehir	1988
3	Kahta	Cumhuriyet Yıbo	Şehir	1968
4	Kahta	Gazi	Şehir	1966
5	Kahta	Girne	Şehir	1994
6	Kahta	Hacıbey	Şehir	1995
7	Kahta	Horik	Şehir	1972
8	Kahta	Kenan Evren	Şehir	1983
9	Kahta	Kubilay	Şehir	1949
10	Kahta	M.Akif Ersoy	Şehir	1986
11	Kahta	Milli Eğitim Vakfı	Şehir	1989
12	Kahta	Şeyh Baba	Şehir	1983
13	Kahta	T.P.A.O. Atatürk	Şehir	1963
14	Kahta	Vali Özbilgin	Şehir	1985
15	Kahta	Y.Kemal	Şehir	1984
16	Kahta	Adalı	Köy	1982
17	Kahta	Akçaveren	Köy	1983
18	Kahta	Akçakent	Köy	1993
19	Kahta	Akçalı	Köy	1985
20	Kahta	Akdoğan	Köy	1952
21	Kahta	Akıncılar	Köy	1993
22	Kahta	Akkavak	Köy	1989
23	Kahta	Akkuş	Köy	1988
24	Kahta	Akpınar (Kavaklı)	Köy	1988
25	Kahta	Aktoprak	Köy	1983
26	Kahta	Alidal	Köy	1960
27	Kahta	Arılı	Köy	1983
28	Kahta	Askeran	Köy	1997
29	Kahta	Aydın Pınar	Köy	1971
30	Kahta	B.Bejyan (Şeygöçan)	Köy	1996
31	Kahta	Bağbaşı	Köy	1946
32	Kahta	Bahçe (Geldi Buldu)	Köy	1992
33	Kahta	Bakacak	Köy	1968
34	Kahta	Bağlı	Köy	1968
35	Kahta	Belenli	Köy	1967
36	Kahta	Belören (Ş.A.Gani Adalı)	Köy	1961
37	Kahta	Berazi	Köy	1981
38	Kahta	Besele	Köy	1980
39	Kahta	Beşevler	Köy	1988
40	Kahta	Büyükgöz	Köy	1992
41	Kahta	Bidos	Köy	1985

42	Kahta	Bildiyan (Ş.Bahri Şahin)	Köy	1980
43	Kahta	Bırbır	Köy	1993
44	Kahta	Boğazkaya	Köy	1963
45	Kahta	Bostanlı	Köy	1961
46	Kahta	Bozpınar	Köy	1969
47	Kahta	Bölükyayla	Köy	1958
48	Kahta	Büyükbey	Köy	1962
49	Kahta	Büyükbağ	Köy	1962
50	Kahta	Büyükgöl	Köy	1987
51	Kahta	Çaltılı	Köy	1934
52	Kahta	Çamlıca	Köy	2001
53	Kahta	Çardak	Köy	2001
54	Kahta	Çataltepe	Köy	1993
55	Kahta	Çaybaşı	Köy	1995
56	Kahta	Çıralık	Köy	1965
57	Kahta	Çobanlı	Köy	1948
58	Kahta	Çukurtaş	Köy	1949
59	Kahta	Damlacık	Köy	1946
60	Kahta	Damüstü	Köy	1996
61	Kahta	Darbeli	Köy	1984
62	Kahta	Dardağan	Köy	1964
63	Kahta	Derebaşı	Köy	1986
64	Kahta	Dikmetaş	Köy	2000
65	Kahta	Divan	Köy	2001
66	Kahta	Doluca	Köy	1954
67	Kahta	Dumanlı	Köy	1991
68	Kahta	Dumlu	Köy	1948
69	Kahta	Durak	Köy	1975
70	Kahta	Dut	Köy	1967
71	Kahta	Eceler	Köy	1974
72	Kahta	Ekinci	Köy	1975
73	Kahta	Elbeyi	Köy	1979
74	Kahta	Erikdere	Köy	1965
75	Kahta	Erikli	Köy	1956
76	Kahta	Erikli Aktoprak	Köy	1956
77	Kahta	Eski Taş Ş.N.Deniz	Köy	1954
78	Kahta	Fıstıklı	Köy	1992
79	Kahta	Gedik	Köy	2001
80	Kahta	Deldibuldu	Köy	1952
81	Kahta	Gevazi	Köy	1975
82	Kahta	Göçeri	Köy	1994
83	Kahta	Gökçe	Köy	1965
84	Kahta	Gölgeli	Köy	1964
85	Kahta	Gödürge	Köy	1968
86	Kahta	Gülveren	Köy	1984

87	Kahta	Gümüşkaya	Köy	1985
88	Kahta	Güzelçay	Köy	1952
89	Kahta	Haceri	Köy	1966
90	Kahta	Hanifan	Köy	2001
91	Kahta	Hasandigin	Köy	1984
92	Kahta	Hasköy	Köy	1992
93	Kahta	Hisar	Köy	1995
94	Kahta	İkizci	Köy	1960
95	Kahta	Karacaören	Köy	1984
96	Kahta	Karadut	Köy	1956
97	Kahta	Karaman	Köy	2001
98	Kahta	Karapınar	Köy	1983
99	Kahta	Karatilbe	Köy	1996
100	Kahta	Karsalık (Akalm)	Köy	1993
101	Kahta	Kavaklı (Ş.Murat Yetiş)	Köy	1969
102	Kahta	Kayadibi	Köy	1996
103	Kahta	Keftere	Köy	1985
104	Kahta	Keklik	Köy	1988
105	Kahta	Kerkah	Köy	1975
106	Kahta	Kesertaş	Köy	1988
107	Kahta	Kifili	Köy	1993
108	Kahta	Kilisik	Köy	1982
109	Kahta	Kocahisar	Köy	1961
110	Kahta	Koçtepe	Köy	1962
111	Kahta	Kodan	Köy	1992
112	Kahta	Kozağaç	Köy	1956
113	Kahta	Körgüdün	Köy	1999
114	Kahta	Köseler	Köy	1964
115	Kahta	Lilan	Köy	1983
116	Kahta	Melgosi (Aktaş)	Köy	1978
117	Kahta	Mustafa Çayı	Köy	1977
118	Kahta	Mülk	Köy	1964
119	Kahta	Narince	Köy	1979
120	Kahta	Narsırtı	Köy	1968
121	Kahta	Oluklu	Köy	1961
122	Kahta	Ortanca	Köy	1945
123	Kahta	Ovacık	Köy	1986
124	Kahta	Pamuk	Köy	1997
125	Kahta	Saklımbağı	Köy	1948
126	Kahta	Salık	Köy	1984
127	Kahta	Sarıca	Köy	1984
128	Kahta	Sarıdana	Köy	1950
129	Kahta	Sarısu	Köy	1984
130	Kahta	Sarıkaya	Köy	1983
131	Kahta	Sultan Mağara	Köy	2001

132	Kahta	Tabaklı	Köy	1991
133	Kahta	Taşlıca	Köy	1985
134	Kahta	Taşlıçay	Köy	1989
135	Kahta	Taşlık (Adalı)	Köy	1950
136	Kahta	Teymenli	Köy	1967
137	Kahta	Tepebaşı	Köy	1989
138	Kahta	Titan	Köy	1981
139	Kahta	Tuğlu	Köy	1963
140	Kahta	Tütenocak	Köy	1966
141	Kahta	Ulukaya	Köy	1989
142	Kahta	Ulupınar	Köy	1961
143	Kahta	Yapraklı	Köy	1961
144	Kahta	Yassıkaya	Köy	1985
145	Kahta	Yelkovan	Köy	1968
146	Kahta	Yenice	Köy	1985
147	Kahta	Yenice (İkizce)	Köy	1986
148	Kahta	Yenice (Kuştepe)	Köy	1986
149	Kahta	Yeniköy	Köy	2001
150	Kahta	Yenikuşak	Köy	1991
151	Kahta	Yolaltı	Köy	1984
152	Kahta	Yolçatı (Oluklu)	Köy	1983
153	Kahta	Zeynan	Köy	1967
154	Kahta	Zeytin	Köy	1968
155	Kahta	Ziyaret	Köy	1989

2.13.4. İlçedeki Orta Öğretimin Durumu;

1923-1969 yılları arasında ortaöğretim alanında okul açılmamıştır. 1970 yılında Kahta Lisesi ilk açılan ortaöğretim okuludur.

Kahta İlçesindeki Orta Öğretim Okulları

SIRA NO	OKULUN ADI	HİZMETE GİRİŞ TARİHİ
1	Anadolu Lisesi	1994
2	İmam Hatip Lisesi	1976
3	Bölükçayla Lisesi	1994
4	Kahta Lisesi	1970
5	Kahta Meslekî ve Teknik Eğitim Merkezi	1989

2.13.5. İlçedeki Çıraklık ve Yaygın Eğitimin Durumu ;

Çıraklık ve Yaygın Eğitim alanında hizmet veren kurumlar şunlardır:

Kahta Halk Eğitim Merkezi

Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi

Bu kurumlarda öğrenciler ve yetişkinlere meslek kursları, sınavlara hazırlık, çıraklık, kalfalık, ustalık ve usta öğreticilik belgesi verilmektedir.

2.13.6. İlçedeki Özel Eğitimin Durumu;

Özel eğitim alanında müstakil bir okul yoktur. Eğitilebilir zihinsel engelli öğrenciler için ilköğretim okulları bünyesinde özel alt sınıflar oluşturulmaktadır.

2.13.7. İlçedeki Özel Öğretimin, Yurt ve Pansiyonların Durumu;

Bu alanda ilçede okul öncesi eğitim ilköğretim, ortaöğretimde okul yoktur. Kahta İlçesinde 3 özel yurt vardır. 120 öğrenci bu yurt ve pansiyonlardan faydalanmaktadır.

Özel dershaneler:

1. Özel Final Dergisi Dershanesi

2. Özel Açı Dershanesi

Özel motorlu Taşıt sürücüleri kursları:

1. Özel Kahta motorlu taşıt sürücüleri kursu

2. Özel Çetinkaya motorlu taşıt sürücüleri kursu

3. Özel Şen-Menzil motorlu taşıt sürücüleri kursu

2.13.8. İlçedeki Yüksek Öğretimin Durumu ;

Kahta Meslek Yüksek Okulu Harran Üniversitesine bağlı olarak 1997 yılında öğretime başlamıştır.

Programlar :

Harita Kadastro

Bilgisayar Programcılığı

Tarla Bitkileri

Su Ürünleri

2.14. SAMSAT İLÇESİ

2.14.1. İlçenin Haritası ve İdari Yapısı;

Eski adı (Samosata-sumaysat) olan Samsat, yörede tarihi en eski olan yerleşim yeridir. Bazı kaynaklarda M.Ö. 6000 yıllarında Orta Asya dan gelen Prohititler tarafından kurulduğu belirtilmektedir. Fırat Nehrinin batı ve doğu kesimleri arasında elverişli bir geçit yerinde bulunduğundan Samsat, tarih boyunca önemli bir yerleşim yeri olarak kalmıştır.

Cumhuriyet döneminde bir bucak yeri olan Samsat, 1960 yılında ilçe merkezi haline gelerek Adıyaman iline bağlanmıştır.

İlçe GAP dahilinde yapılan Atatürk Barajı göl suları altında kalarak, 05.03.1988 tarihinde eski yerleşim yerinden tahliye edilmiş, 21.04.1988 tarih ve 3433sayılı kanunla merkezi bugünkü yerine taşınmıştır.⁸⁵

Yapılan arkeolojik araştırma ve kazılarda eski Samsat ve civarında tarihi saraylar, su kemerleri, kaleler ve kıymetli eşyalar bulunmuştur. Bu tarihi yapılar tamamen sular altında kalmıştır.

Atatürk Baraj gölü kıyısında, rakım 610 m olan ilçenin il merkezine olan uzaklığı 47 km. dir. 2000 yılı nüfus sayımına göre Samsat'ın toplam nüfusu 11.451'dir. Bu nüfusun 2458'i ilçe merkezinde, 8993'ü köy ve mezralarda yaşar. Yüzölçümü 338 km² ve nüfus yoğunluğu km² 'e 34 kişidir. Eski ilçe merkezi ve köylerin Atatürk Barajı göl sahası içerisinde kalması nedeniyle çevre il ve ilçelere büyük oranla göç yaşanmıştır

İlçede sanayi ve sınıinin herhangi bir kolu mevcut değildir. Samsat halkının ekonomik hayatının temelini tarım ve hayvancılık teşkil eder.

⁸⁵ Adıyaman Valiliği Arşiv Kayıtları Dosya No: 45

İlçe yeni kurulması nedeniyle ilin en düzenli yerleşim yerlerindedir. İmar planı ve altyapı olarak tahmini 2026 yılına kadar tüm ihtiyaçlara cevap verecek şekilde düzenlenmiştir. İlçede kanalizasyon arıtma tesisi bulunmaktadır. İmar planına uymayan herhangi bir yapılanma veya gecekondü sorunu söz konusu değildir.⁸⁶

2.14.2. İlçeye Bağlı köyler ve Mezralar;

SIRA NO	KÖY ADI	BAĞLI MEZRALAR
1	Bağlararası	Sivrice
2	Bayırlı	Başaklı, Tokaçlı
3	Çiçek	Doğanlı, Bekircik, Gümüşsu
4	Doğanca	Çilli, Uyanık
5	Gölpınar	Altunören
6	Göltarla	Keçiören, Sarıkök
7	Kırmacık	Kurukavak
8	Kızılöz	-
9	Kovanoluk	-
10	Ovacuk	-
11	Örentaş	-
12	Taşkuyu	Akdamar
13	Tepeönü	Bekçiler, Sefaköy
14	Uzuntepe	Akçaköy,
15	Yarımbağ	İnceali

2.14.3. İlçedeki Okul Öncesi Eğitimin Durumu;

2003 – 2004 Eğitim Öğretim yılı itibarıyla Samsat İlçesinde Okul öncesi eğitim ilköğretim okulları bünyesinde açılan ana sınıflarında yürütülmektedir.

2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Samsat İlçesine Bağlı Anaokulu Ve Bünyesinde Ana Sınıfı Bulunan İlköğretim Okulları

- 1- Bağarası İlköğretim Okulu
- 2- Doğanca İlköğretim Okulu
- 3- Örentaş İlköğretim Okulu
- 4- Samsat Merkez İlköğretim Okulu
- 5- Taşkuyu Köyü İlköğretim Okulu

⁸⁶ Adıyaman Valiliği 1994 Yılı s.164

- 6- Uzuntepe İlköğretim Okulu
- 7- Yarım Bağ İlköğretim Okulu
- 8- Zeynal Aslan İlköğretim Okulu

2.16.4. İlçedeki İlköğretimin Durumu ;

1951 yılında örentaş ilkokulu eski samsat ilçesinde açılmıştır. Okul ilk açıldığı yıllarda 3.sınıfa kadar öğretim yaparken daha sonra 5 yıla çıkarılmıştır. İlçeye bağlı kırsal yerleşim yerlerinde ilköğretim okulları 1960 yılında sonra açılmaya başlanmıştır.⁸⁷

2003 – 2004 eğitim öğretim yılında ilçe merkezinde 3 ilköğretim okulu kırsal alanda ise 18 ilköğretim okulu bulunmaktadır.

2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Samsat İlçesine Bağlı Merkez Ve Kırsal Alandaki İlköğretim Okulları

Sıra No	İlçe Adı	Okul Adı	Şehir-Köy	Yapım Tarihi
1	Samsat	Merkez	Şehir	1994
2	Samsat	Örentaş	Şehir	1951
3	Samsat	Zeynal Aslan	Şehir	1995
4	Samsat	Akdamar	Köy	1986
5	Samsat	Bağarası	Köy	1963
6	Samsat	Bayırlı	Köy	1964
7	Samsat	Çiçek	Köy	1964
8	Samsat	Doğanca	Köy	1963
9	Samsat	Dalazor	Köy	1989
10	Samsat	Gölpınar	Köy	1962
11	Samsat	Göltarla	Köy	1963
12	Samsat	İnceali	Köy	1985
13	Samsat	Kırmacık	Köy	1967
14	Samsat	Kızılöz	Köy	1988
15	Samsat	Kovanoluk	Köy	
16	Samsat	Kuştepe (Alişar)	Köy	1995
17	Samsat	Ovacık	Köy	1979
18	Samsat	Torçık	Köy	1986
19	Samsat	Yarım Bağ	Köy	1962
20	Samsat	Taşkuyu	Köy	1993
21	Samsat	Uzuntepe	Köy	1964

⁸⁷ Samsat İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri Dosya no:15

2.14.5. İlçedeki Orta Öğretimin Durumu;

Samsat İlçesinde 1976 yılında Samsat Lisesi eğitim öğretime başlamıştır. Eski Samsat'ın baraj gölü içerisinde kalması sebebiyle , yeni kurulan ilçe merkezinde Samsat Lisesi yeni binasında 2003 yılında hizmete girmiştir.⁸⁸

SAMSAT İLÇESİNDEKİ ORTA ÖĞRETİM OKULLARI

SIRA NO	OKULUN ADI	HİZMETE GİRİŞ TARİHİ
1	Samsat Lisesi	2003

2.14.6. İlçedeki Çıraklık ve Yaygın Eğitimin Durumu;

Çıraklık ve yaygın eğitim Halk Eğitimi Merkezince yürütülmektedir.

Halicilik, örgü, bilgisayar, dikiş, nakış, sınavlara hazırlık kursları düzenlenmektedir.

2.14.7. İlçedeki Özel Eğitimin Durumu ;

2003 –2004 eğitim öğretim yılı itibarıyla okullar bünyesinde eğitilebilir zihinsel engelliler için özel alt sınıflar oluşturulmaya başlanmıştır bu alanda seminerlere katılan öğretmenler tarafından eğitim öğretim çalışmaları yürütülmektedir.

2.14.8. İlçedeki Özel Öğretim, Yurt ve Pansiyonların Durumu;

Özel öğretim alanında okul , yurt ve pansiyon açılmamıştır.

Samsat İlçesinde bir sürücü kursu merkezi bulunmaktadır. özel firat motorlu taşıt sürücüler kurs merkezinde sürücü belgesi almak isteyenlere kurslar düzenlenmektedir.

a) İlçedeki Yüksek Öğretimin Durumu ;

2003 – 2004 Eğitim Öğretim yılı itibarıyla yüksek öğretim alanında okul bulunmamaktadır.

⁸⁸ Samsat Lisesi Müdürlüğü Kayıt Defteri Dosya no: 51

2.15. SİNCİK İLÇESİ

2.15.1. İlçenin Haritası ve İdari Yapısı;

Adıyaman'ın en yeni ilçesi olan Sincik geçmiş tarihlerde eski Kahta İlçesine bağlı bir bucak merkeziydi. Daha sonra bucak merkezi Yarpuzlu (Birimşe) merkezine alınmış, 1940 yılında Sincik ve bundan 6 ay sonra tekrar Yarpuzlu'ya taşınmıştır. O zamanlardan beri Sincik, Kahta İlçesi Yarpuzlu Bucığına bağlı bir köy olarak varlığını sürdürmüştür.

1991 yılında Kahta İlçesinde ayrılarak ilçe merkezi haline getirilmiştir.

İlçe, dağlık bir arazi yapısına sahip olup Güney Doğu Toros Dağlarının güney kesimindeki dağ ve tepelerden oluşmaktadır.

Dağların yüksekliği, güneyden kuzeye doğru gidildikçe artmaktadır. K arasal iklim özelliklerini gösterir. İlçenin doğusunda Malatya-Kahta, güneyinde Kahta, batısında Çelikhan ve merkez ilçe, kuzeyinde ise Malatya ili bulunur. 364 km² yüzölçümüne sahip olan ilçenin, il yüzölçümüne oranı 4, 28 dir. 19.524 nüfusa sahip olan Sincik'te 2503 kişi ilçe merkezinde, 17.021 kişi köy ve mezralarda yaşar.⁸⁹

Sincik'te herhangi bir sanayi kolu ve kuruluşu yoktur. İlçe ekonomisi tamamen tarım ve hayvancılığa dayanır. Tarım, insan gücüne dayalı ve iptidai yöntemlerle yapıldığından üretim düşüktür. Aileler, genellikle kendi ihtiyaçları ölçüsünde üretim yapmaktadırlar. Yine hayvancılıkta da verimi düşük yerli ırklar kullanıldığından üretim istenilen seviyenin altındadır. İlçenin arazi yapısı, arıcılık için uygun özellikte olduğundan son zamanlarda arıcılık konusunda büyük gelişmeler görülmüştür.

Sincik'in il merkezine uzaklığı 69 km dir. Yolun, tarihi Cendere Köprüsüne kadar olan 54 km'si asfalt kalan 15 km'si ise stabilize dir. Sincik'te bulunan ve Roma döneminde kalmış olan Derik Kalesi, ulaşımın yeterli olmayışı ve tanıtım eksikliğinde pek bilinmemektedir.

İlçeye bağlı 22 köy ve 57 mezra vardır.

⁸⁹ Adıyaman Valiliği 1994 Yılı s.166

2.15.2. İlçeye Bağlı Köy ve Mezralar;

S.NO	KÖY ADI	BAĞLI MEZRALAR
1	Aksu	Akbulut, Çömlek, Durmuşlar, Saygılı, Yağmurlu
2	Alancık	-
3	Arıkonak	Budak, Mengin, Karaca, Örenbaşı, Yamaçlı
4	Çandere	Toptaş, Tepecik, Ağaçlı, Deliyusuf
5	Çatbahçe	Yarbaşı, Çemberli
6	Çat	Kilimli
7	Dilektepe	Kasnaklı, Beştepe, Giriküçük, Darbin
8	Balkaya	Topluca, Yaylabaşı
9	Geçitli	-
10	Hasanlı	Aksoy, Kaymaklı, Ayrancı, Karadut, Sarıkaya
11	Hüseyinli	Gümükhan, Hopan, Çiftlik, Çağlayan
12	Karaköse	Fahrikan, Şahinbeyan, Surut, Kürelfiyan
13	Kıran	-
14	Narlı	-
15	Sakız	Gündoğan, Geli, Göv
16	Serince	Soğanlı, Yassıkaya
17	Serinde	Başocak, Kürbeşik
18	Söğütlübahçe	-
19	Subaşı	-
20	Şahkoli	Çakoli, Devrişan
21	Taşkale	Damlı, İkinci, Kalımlı, Sağlam, Zevisimlan
22	Yarpuzlu	Alanlı, Çengelli, EskiköyKaçarlar, Burmataş, Karaçavuş, Kuşluca

2.15.3. İlçedeki Okul Öncesi Eğitimin Durumu ;

Sincik ilçesinde okul öncesi eğitim 2000 li yıllara kadar yapılamamıştır. 2003 – 2004 eğitim öğretim yılında ilköğretim okulları bünyesinde açılan ana sınıflarında yürütülmektedir.⁹⁰

2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Sincik İlçesine Bağlı Anaokulu Ve Bünyesinde Ana Sınıfı Bulunan İlköğretim Okulları

- 1- Çamdere İlköğretim Okulu
- 2- Çarhanek İlköğretim okulu
- 3- Çavcuk İlköğretim Okulu
- 4- Dilektepe İlköğretim Okulu

⁹⁰ Sincik İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri Dosya no: 75

5- Yarpuzlu İlköğretim Okulu

6- Merkez 75. Yıl Pansiyonlu İlköğretim Okulu

2.15.4. İlçedeki İlköğretimin Durumu;

1923 – 1950 yılları arasında ilkokul açılmamıştır. 1950'den sonra 5 yıllık ilkokullar açılmaya başlamıştır. İlçe merkezinde 11 ilköğretim okulu kırsal alanda ise 49 ilköğretim okulu eğitim öğretim yapmaktadır.

2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Sincik İlçesine Bağlı Merkez Ve Kırsal Alandaki İlköğretim Okulları

Sıra No	İlçe Adı	Okul Adı	Şehir-Köy	Yapım Tarihi
1	Sincik	Karasu	Şehir	1985
2	Sincik	Kaşkün	Şehir	1981
3	Sincik	Küran	Şehir	1993
4	Sincik	Meran	Şehir	1982
5	Sincik	Mezra	Şehir	1990
6	Sincik	Merkez Atatürk	Şehir	1953
7	Sincik	Obalı	Şehir	1987
8	Sincik	Peyizge	Şehir	1985
9	Sincik	Söğütlü Cumhuriyet	Şehir	1977
10	Sincik	Şerefhan	Şehir	1985
11	Sincik	Sincik Yıbo	Şehir	2003
12	Sincik	J.Er Yusuf Çoban (Aksu)	Köy	1987
13	Sincik	A.Göv	Köy	1992
14	Sincik	Aksu Hümer	Köy	1992
15	Sincik	Aksu Türmüşan	Köy	1984
16	Sincik	Alancık	Köy	1960
17	Sincik	Arı Konak	Köy	1950
18	Sincik	B.Hecik	Köy	1985
19	Sincik	B.Darıderesi	Köy	1990
20	Sincik	Bahçe	Köy	1980
21	Sincik	Çağlayan	Köy	1986
22	Sincik	Çamdere	Köy	1995
23	Sincik	Çar Hanak	Köy	1980
24	Sincik	Çat	Köy	1974
25	Sincik	Çat Bahçe	Köy	1994
26	Sincik	Çavçuk	Köy	1980
27	Sincik	Düden	Köy	1980

28	Sincik	D.Serinde	Köy	1976
29	Sincik	Dilektepe	Köy	1994
30	Sincik	Dilektepe (Küçükçay)	Köy	1994
31	Sincik	Dol	Köy	1974
32	Sincik	G.Tarlabaşı	Köy	1987
33	Sincik	Geçitli Çat	Köy	1992
34	Sincik	Hacıyan	Köy	1968
35	Sincik	Hasanlı	Köy	1977
36	Sincik	Hayırlı	Köy	1986
37	Sincik	Hodri	Köy	1982
38	Sincik	Hüseyinli	Köy	1975
39	Sincik	İnlice	Köy	1956
40	Sincik	İnlice-Fatih	Köy	1996
41	Sincik	İnlice-A.Yesevi	Köy	1995
42	Sincik	İnlice Çükan	Köy	1972
43	Sincik	İnlice-Eskiköy	Köy	1982
44	Sincik	İnlice-Hasanan	Köy	1972
45	Sincik	İnlice-Narun	Köy	1974
46	Sincik	Taşlıca	Köy	1995
47	Sincik	Karaköse	Köy	1990
48	Sincik	Kıran	Köy	1971
49	Sincik	Kotan	Köy	1987
50	Sincik	Kürelifhan	Köy	1986
51	Sincik	Narlı	Köy	1981
52	Sincik	Rezan	Köy	1990
53	Sincik	Sakız	Köy	1961
54	Sincik	Serince	Köy	1968
55	Sincik	Şukulyan	Köy	1973
56	Sincik	Taşkale	Köy	1978
57	Sincik	Y.Eskiköy	Köy	1985
58	Sincik	Grişahin	Köy	1979
59	Sincik	Yarpuzlu	Köy	1983
60	Sincik	Yusufhan	Köy	1984

2.15.5. İlçedeki Orta Öğretimin Durumu;

Sincik İlçesi Orta Öğretime 1992 Yılında Kavuşmuştur. 2003 – 2004 Eğitim Öğretim Yılında Sincik Lisesi 174 Erkek 32 Kız Öğrenciyle Eğitim Öğretim yapmaktadır.⁹¹

Sincik İlçesindeki Orta Öğretim Okulları

SIRA NO	OKULUN ADI	HİZMETE GİRİŞ TARİHİ
1	Sincik Lisesi	1992

2.15.6. İlçedeki Çıracılık ve Yaygın Eğitimin Durumu ;

Çıracılık ve yaygın eğitim alanında eğitim öğretim Halk Eğitimi Merkezi Müdürlüğünce yürütülmektedir.

2.15.7. İlçedeki Özel Eğitimin Durumu;

2003 – 2004 Eğitim öğretim yılı itibariyle okul öncesi ilköğretim , orta öğretim , yüksek öğretim alanlarında özel öğretim kurumu açılmamıştır.

2.15.8. İlçedeki Özel Öğretim Yurt ve Pansiyonların Durumu;

Özel öğretim yurt , pansiyon ve kurs merkezi bulunmamaktadır.

2.15.9. İlçedeki Yüksek Öğretimin Durumu ;

2004 yılı itibariyle Sincik İlçesinde yüksek öğretim alanında okul bulunmamaktadır.

2.16. TUT İLÇESİ

2.16.1. İlçenin Haritası ve İdari Yapısı;

İlçe nüfusu 13 bin 714'tür. Rakım 1050 m, yüzölçümü 320 km² dir. Adıyaman'a 57 km'lik asfalt yolla bağlanan ilçe, ilin batı kesiminde yer almaktadır.⁹²

Doğusunda Adıyaman, batısında Gölbaşı, güneyinde Besni ve kuzeyinde Çelikhan ilçeleri bulunmaktadır.

Tut, 9 Mayıs 1990 tarihinde 3664 sayılı kanunla Besni ilçesinden ayrılarak 11 köy ve 7 mahalle muhtarlığından oluşan bir ilçe olmuştur. Köy ve mezralarıyla yaz ve kış ulaşım sağlanmaktadır. Ancak altyapı yetersizdir.

⁹² Adıyaman Valiliği 1994 Yıllığı s.168

İlçe halkının geçimi, yurt dışında çalışan işçilere ve başta Mersin, Adana gibi iller olmak üzere büyük illerde çalışan kişilere bağlıdır. Ayrıca sebzeçilik, tütün üretimi, büyük ve küçük baş hayvan yetiştiriciliği de yapılmaktadır.

İlçenin geçimi daha çok tarıma dayalıdır. Ancak tarım arazisi yeterli değildir. Mevcut araziler de engebeli olduğundan makineli tarım yapılamamaktadır. Daha çok ilkel yollar kullanılmaktadır. İlçe pekmez ve soğanıyla meşhurdur.

İlçedeki işsizliği çözmek amacıyla Kaymakamlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından 5 adet halı atölyesi açılmıştır.

İlçeye bağlı 11 adet köy ve 5 adet mezra bulunmaktadır.

2.16.2. İlçenin Köyleri ve Mezraları;

SIRA NO	KÖY ADI	BAĞLI MEZRALAR
1	Akçatepe	-
2	Boyundere	-
3	Çiftlikköy	-
4	Dağyalangoz	Mestikeloğlu
5	Havutlu	-
6	Kaşlıca	-
7	Köseli	Pınarlı, mezra
8	Meryemuşağı	-
9	Öğütlü	Kemolar
10	Tepecik	-
11	Yaylımlı	Çayüstü

2.16.3. İlçedeki Okul Öncesi Eğitimin Durumu;

Okul öncesi eğitim ilköğretim okulları bünyesinde açılan anasınıflarında yürütülmektedir.⁹³

2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Tut İlçesine Bağlı Anaokulu Ve Bünyesinde Ana Sınıfı Bulunan İlköğretim Okulları

- 1- Ayşe Aydın İlköğretim Okulu
- 2- Boyundere İlköğretim Okulu
- 3- Dağyalanboz Köyü İlköğretim Okulu

⁹³ Tut İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri Dosya no: 16

- 4- Fatih İlköğretim Okulu
- 5- Kaslıca İlköğretim Okulu
- 6- Merkez İlköğretim Okulu
- 7- Öğütlü İlköğretim Okulu
- 8- Yaylımlı 1 İlköğretim Okulu

2.16.4. İlçedeki İlköğretimin Durumu ;

1927 yılında Tut İlçe merkezinde 3 yıl süreli bir ilkokul açılmıştır. Daha sonra 5 yıla çıkarılmıştır. Bu okul günümüzde merkez ilköğretim adıyla eğitim öğretimini sürdürmektedir. 3 ilçe merkezinde 16 köy yerleşim bölgesinde ilköğretim okulu bulunmaktadır.⁹⁴

2003-2004 Eğitim Öğretim Yılında Tut İlçesine Bağlı Merkez Ve Kırsal Alandaki İlköğretim Okulları

Sıra No	İlçe Adı	Okul Adı	Şehir-Köy	Yapım Tarihi
1	TUT	20. Mayıs (Sala)	Şehir	1984
2	TUT	Fatih	Şehir	1984
3	TUT	Merkez	Şehir	1927
4	TUT	Akçatepe	Köy	1971
5	TUT	Ayşe Aydın	Köy	1967
6	TUT	Dağyalankoz	Köy	1971
7	TUT	Elçiler	Köy	1985
8	TUT	Havutlu	Köy	1972
9	TUT	Kaşlıca	Köy	1969
10	TUT	Kamolar	Köy	1974
11	TUT	Meryem Uşağı	Köy	1975
12	TUT	Mezra	Köy	1975
13	TUT	Muş	Köy	1987
14	TUT	Öğütlü	Köy	1968
15	TUT	Pamuklu	Köy	1992
16	TUT	Tepecik	Köy	1966
17	TUT	Yaylımlı 1	Köy	1966
18	TUT	Yaylımlı 2	Köy	1975
19	TUT	Boyundere	Köy	1967

⁹⁴ Tut İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri Dosya no: 61

2.16.5. İlçedeki Orta Öğretimin Durumu;

1968 yılında 10 derslikli bir lise eğitim öğretime açılmıştır. 2003 – 2004 eğitim öğretim yılında 137 erkek 75 kız öğrenciyle yürütülmektedir.⁹⁵

2002 yılında Tut İlçesine Çok Programlı lise açılmıştır ve halen eğitim öğretime devam etmektedir.

Tut İlçesindeki Orta Öğretim Okulları

SIRA NO	OKULUN ADI	HİZMETE GİRİŞ TARİHİ
1	Tut Lisesi	1986
2	Çok Programlı Lise	2002

2.16.6. İlçedeki Çıraklık ve Yaygın Eğitimin Durumu;

Tut İlçesinde Çıraklık ve Yaygın Eğitim alanında eğitim öğretim ; Halk Eğitimi Merkezi Müdürlüğünce ve Çok Programlı Lise tarafında yürütülmektedir.

Bu merkezlerde : Bilgisayar , halıcılık , kilimcilik , biçki nakış , arıcılık , sınavlara hazırlık kursları vs. düzenlenmektedir.

2.16.7. İlçedeki Özel Eğitimin Durumu ;

2003 – 2004 Eğitim öğretim yılı itibariyle özel eğitim alanında okul açılmamıştır.

h) İlçedeki Özel Öğretim , Yurt ve Pansiyonların Durumu ;

2003 – 2004 Eğitim öğretim yılı itibariyle özel öğretim yurt ve pansiyonlar alanında kurum açılmamıştır.

⁹⁵ Tut Lisesi Kayıt Defteri Dosya no: 16

2.16.8.İlçedeki Yüksek Öğretimin Durumu ;

2003 – 2004 Eğitim öğretim yılı itibariyle yüksek öğretim alanında okul bulunmamaktadır.

SONUÇ

Adıyaman ilinde, Mutlakiyet, Meşrutiyet, Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyetten sonra 1927 yılına kadar Mahalle Mekteplerinde eğitim-öğretim yapılmıştır.

1927-1928 Eğitim-öğretim yılında 3 yıl ve 5 yıl süreli ilkokullar açılmaya başlanmıştır. 3 yıl süreli okullarda eğitimciler 5 yıl süreli okullarda öğretmenler görev yapmıştır.

1928 yılında Millet Mektepleri Adıyaman yöresinde açılarak halka latin harfleriyle okuma-yazma öğretilmiştir. Kısa sürede okur-yazar oranı artırılmak istenmiştir. Ancak Millet mekteplerine ilgi giderek azalmış ve daha sonra kapanmıştır.

1950 yılından sonra trahom (göz hastalığı) ilimizde salgın bir şekilde yüzlerce insanın kör olmasına neden olmuştur. Eğitim-öğretim çağında çocuklar bu nedenle okula devam edememişlerdir. Ülkemizin ilk trahom hastanelerinden biri de Adıyaman'da açılmıştır. Trahomluların tedavisi bu hastane de yapılmıştır.

Araştırmalarımız Adıyaman'da Okul öncesi alanda eğitimin 15 yıl öncesinde, ilkokullar bünyesinde yapılmaya başlamıştır. Günümüzde ise okulöncesi eğitim ilköğretim okulları bünyesinde ve müstakil anaokullarında yapılmaktadır. Okulöncesi eğitime devam eden öğrenci sayısı ilköğretime devam eden öğrenci sayısına göre oldukça düşüktür.

İlköğretim alanında eğitim öğretim 1927-1923 yılında açılan 3 yıl ve 5 yıl süreli ilkokullarla başlamıştır. Günümüzde ise bazı köylerimizde, ilköğretimin birinci kademesi olup, ikinci kademesi ise yatılı ilköğretim bölge okullarında yapılmaktadır. Daha büyük yerleşim bölgelerinde 8 yıllık ilköğretim okulları bulunmaktadır.

Ortaöğretim alanında 1955 yılından itibaren okullar açılma ya başlamıştır. Her ilçede düz lise ve meslek okulları bulunmaktadır.

Adıyaman merkez ilçe ve diğer ilçelerde Halk Eğitim Merkezi örgün ve yaygın eğitim alanında hizmet vermektedir. Mesleki eğitimlerle ilgili kurslar düzenlenmektedir.

Günümüzde Adıyaman ili Eğitim-öğretim alanında hızla gelişmektedir. Halk okullaşmaya büyük destek vermektedir. Üniversiteyi kazanan öğrenci sayısı her geçen yıla göre artış göstermektedir. Adıyaman'da Üniversite kurulması için çalışmalar sürdürülmektedir.

KAYNAKLAR

Arşivler

Adıyaman Valiliği Arşivi

Adıyaman İl Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defterleri

Besni İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri

Besni Kaymakamlığı Arşivi

Çelikhan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri

Çelikhan Kaymakamlığı Arşivi

Gerger Lisesi Kayıt Defteri

Gölbaşı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri

Gölbaşı Kaymakamlığı Kayıt Defteri

Harmanlı Pansiyonlu İlköğretim Okulu Kayıt Defteri

Kahta İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri

Samsat İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri

Samsat Lisesi Müdürlüğü Kayıt Defteri

Sincik İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri

Tut İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Kayıt Defteri

Tut Lisesi Kayıt Defteri

Kitap ve Makaleler

ADIVAR, A. Adnan, **Osmanlı Türklerinde İlim**, İstanbul 1982.

Adıyaman Valiliği 1994 Yıllığı

Adıyaman Valiliği 1994 Yıllığı

AKGÜN, Seçil , **Halifeliğin Kaldırılması ve Laiklik(1924-1928)**, Ankara 1987.

AKYÜZ, Yahya, **Türk Eğitim Tarihi**, İstanbul, 1997.

AKYÜZ, Yahya, **Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri (1848-1940)**, Ankara 1978.

ALTUNYA, Niyazi, **Gazi Eğitim Enstitüsü Programlarının Değerlendirilmesi (1930-1980)**, Ankara 1981.

Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, (Topl. N. Arsan) Ankara, 1959, C. 1.

ATAÜNAL, Aydoğan, **Cumhuriyet Döneminde Yükseköğretimdeki Gelişmeler**, Ankara 1993.

AYAS, Nevzat, **Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitimi Kuruluşlar ve Tarihçeler**, Ankara 1948.

AYAS, Nevzat, **Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitimi, Kuruluşlar ve Tarihçeler**, Ankara 1948.

AYDEMİR, Ş. Süreyya, **İkinci Adam**, İstanbul, 1968 C.2.

BALTACIOĞLU, İ. Hakkı, **İçtimaî Mektep Nazariyesi ve Prensipleri**, İstanbul 1933.

BAŞARAN, Ali Rıza, **Üniversite Tarihi, Üniversite ve Fakültelerle İlgili Kanun ve Yönetmelikler**, İstanbul 1987.

BAŞGÖZ, İlhan ve Howard A. Wilson, **Türkiye Cumhuriyeti’nde Eğitim ve Atatürk**, Ankara, Ajans-Türk Matbaası, 1968.

BERKES, Niyazi, **Türkiye’de Çağdaşlaşma**, İstanbul 1978.

BİNBAŞIOĞLU, Cavit, “Köy Enstitüleri Programları”, **Öğretmen Dünyası**, Nisan 1990, s.124.

BİNBAŞOOĞLU, Cavit, **Çağdaş Eğitim ve Köy Enstitüleri**, İzmir 1993.

BİNGÖL, Vasfi, **Atatürk'ün Milli Eğitimimizle İlgili Düşünce ve Buyrukları**, Ankara 1979.

“Bulgarlara satılan tarihi evrak”, **Cumhuriyet**, 21.5.1931.

CELÂL, Sadrettin, “Toplu Tedris”, **Muallimler Mecmuası**, 15 Mart 1930, C.7, Sayı 3.

DEMİRBAŞ, Abdullah, **Çağdaş Eğitim ve Köy Enstitüleri**; İzmir 1993.

DOĞAN, H. , C. ALKAN, S.İ. SEZGİN, **Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri**, Ankara 1980.

DUMAN, Tayip, **Türkiye’de Orta Öğretime Öğretmen Yetiştirme (Tarihi Gelişimi)**, Ankara 1991.

DUMAN, Tayip, **Özel Dershaneler ve Fonksiyonları**, Milli Eğitim Yayınları, Ekim-Aralık 1987, Sayı 74.

E. HIRSCH, **Dünya Üniversiteleri ve Türkiye’de Üniversitelerin Gelişmesi**, İstanbul 1950, C. I.

ERGÜN, Mustafa, **Atatürk Devri Türk Eğitimi**, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayını, No:325, Ankara 1982.

GERAY, Cevat, **Halk Eğitimi**, Ankara 1978.

İl Milli Eğitim Müdürlüğü 2002 Yıllığı

İNAN, Afet, **Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Devrimi**, Ankara 1977.

KARAL, Enver Ziya, **Atatürk’ten Düşünceler**, İstanbul 1986.

KARAYALÇIN, Yaşar, ‘Üniversitelerin İdare ve Murakabesi; **Hirsch’e Armagan**, Ankara 1964.

KAVCAR, Cahit, “Tarihe Karışan Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli.: Yüksek Öğretmen Okulu” **Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1982 C.15, S. 1.

KAYA, Yahya K., **İnsan Yetiştirme Düzenimiz**, Ankara, 1984.

KIRBY, Fay, **Türkiye De Köy Enstitüleri**, Ankara 1962.

KOÇER, Hasan Ali, **Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi (1773-1923)**, İstanbul 1970.

KODAMAN, Bayram. **Abdulhamit Devri Eğitim Sistemi**, İstanbul 1980, s.167-203

Köy Enstitüleri ve Köy Öğretmenleri Anket Cevapları(1950).

MALCHE, A., İstanbul Üniversitesi Hakkında Rapor, İstanbul 1939.

ÖKÇÜN, Güzdüz . **Türkiye İktisat Kongresi**, Ankara 1971.

ÖZGEN, Bekir, **Çağdaş Eğitim ve Köy Enstitüleri**, İzmir 1993.

ÖZTÜRK, Cemil, **Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası**, Ankara 1996.

SAN , Salih, **Her Bakımdan Kısaca Besni**, Adıyaman 1950.

SATI Bey, **Meşrutiyetten Sonra Maarif Tarihi Muallim**, 15 Şubat 1334 Sayı 19.

“Terbiye kıtlığı”, **Karagöz Gazetesi**, 28 Nisan 1339 (1923).

TOPÇUOĞLU, Hâmide, “10. Yıl, 10. Sınıf”, **Sümerbank Dergisi**, Kasım 1974, C. 13, Sayı 149 (Atatürk Özel Sayısı).

TOPÇUOĞLU, Hâmide “Ankara Üniversitesinin Bir Eğitim fakültesi Vardır”, **Eğitim Fakültesi Dergisi**, 1968 C.1-4.

UNAT, F.R., “İlk, Orta, Yüksek Tedrisatımızın On Senelik Bilançosu” **Fikirler**, 1933, Sayı 100.

UNAT, Faik R., **Türk Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış**, Ankara 1964

WILSON, Howard – İlhan Başgöz, **Türkiye Cumhuriyeti'nde Milli Eğitim ve Atatürk**, Dost Yayınları, Ankara 1968.

YİĞİT, Ali Ata, **Atatürk Dönemi Eğitim ve Kültür Politikası**, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara 1996.

YÜCEL, Hasan A. **Türkiye'de Orta Öğretim**, İstanbul 1938.

